

Luk

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo Itəm Luk Təməte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk

?Pah təməte naoa u? Luk təməte naoa u. In sənəmə etəm tuelef kit rəha İesu, məto in fren wir kit rəha Pol, kən təmaliwək tepət ilau Pol. In sənəmə etəm İsrəl, in İaihluə əm kit, məto in iəfak kit. In tokita kit itəm təmol wir sikul. In təməplan wir natimnat itəm kəmotiet e nəmegəhən rəha İesu. In təməte naoa mil u: Namnusən Təwir Itəm Luk Təməte, ne Wək Mın Rəha Aposol Mın.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin kəm rəhan kit fren, nərgin u Teofilas. Nipəti nərig u məmə, “Etənim itəm tolkeike Uhgın.” Luk təməte naoa u tatuwin o suah u, məto in titun məmə İaihluə mın tepət okotafin.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Netənim tepət, nikilat təht məmə Luk təmətatig Rom o Sisaria nian təməte naoa u. E nian əh, namnusən tepət e İesu təmitəlau.

?Təməte naoa u o naka? Luk tolkeike məmə otəte namsu kit itəm tətuatip məhag-əhag wir e nəmegəhən rəha İesu. Kən in təməghat ilat netəm kəmotaliwək ilat İesu moatəplan wək rəhan. Nian təməto rəkis rəhalat nəghatən, kən Luk təməte naoa u. In tolkeike məmə otəgətun məmə İesu in etəm pahrien kit, məto in təməsolən nolən rat kit. Kən in Uhgın, kən in İosmegəh.

1 ¹Teofilas, ik etəm-iasol katisiai-in ik.
Netənim tepət kəmotalkut pık məmə okotəte rəkis ətuatip
namnusən rəha natimnat mın itəm Uhgın təmol ilugin itimat.^a ²Kəmotəte
rəkis natimnat itəm netənim neen kəmotən, netəm mın əh kəmotatig e
nian rəha nətuounən rəha natimnat mın əh, kən ilat kəmotehm ətuatip

e niġanəmtilat natimnat min əh, kən moatən-iarəp. ³Kən io emitəp wir nəghatən min lan məmə ekitun wir natimnat min əh e nətuounən rəhan, kən roiu rəhak nətəliġən məmə təwir io min ekəte rəkis ətuatip natimnat rafin min əh məmə onakatafin. Ekəte ətuatip natimnat itəm kəmotəupən, kən natimnat itəm kəmotuarisig. ⁴Ekolkeike məmə ekən natimnat min əh kəm ik məmə nəkitun ətuatip niphrienən rəha namnusən itəm kəmən rəkis.

Nagelo təməghat-in naiirən rəha Jon Baptais

⁵E nian rəha suah kit, nərgin u Herot Asol, kig rəha Jutia, inəh pris kit nərgin u Sekaraea. In kit e pris min kətaun-in ilat məmə, Pris min rəha Apia, u təmisi-pən e noanol rəha pris u Aron aupən ikin. Rəhan pətaguihl, nərgin u Elisapet, kən in min təmisi-pən e noanol rəha pris u Eron. ⁶Kən ilau kuətuatip e niġanəmti Uhgın, kən e nian rafin kətuətu-pən wir nolən rəha Lou ne nəghatən min rəhan, kən məsuərəkinən kit. ⁷Məto nətilau tikə məto-inu Elisapet, in təməseməkən mətoahgin minipitaguıhl, kən ilau kərən kinuaguıhl.

⁸Kən nian ətuatip tinuwa məmə, Pris min rəha Apia okotuwin e Nimə Rəha Uhgın motol rəhalat wək. Kən Sekaraea, in min təmuwin mol wək rəha Uhgın. ⁹E nolən rəha pris min, ilat koatərakin kəpiel əkəku min kotahmen-pən e taes məmə okotegəs-in məmə otəgətun pah otol wək e Nimə Rəha Uhgın məmə otuwaan nat pien-pien itəm tatuwin kəm Uhgın. E nolən əh təməgətun Sekaraea.^b ¹⁰Kən e nian itəm təmuwin imə matuwaan nat pien-pien, nimanin netəmim tepət koatətul ihluə katəfak.

¹¹Kən nagelo kit rəha Uhgın tiet-arəpa ron matətul əh e rəhan matip ikin, itəm kətuwaan nat pien-pien min ikin. ¹²Kən nian Sekaraea təməplan, kən narmin təmiwig mətasiəp minəruru əfəməh nat, kən nəginən təmərioah e nikin. ¹³Məto nagelo təmən-ipən məmə, “Sekaraea, əsəginən, məto-inu Uhgın tinəto rəham nəfakən. Kən rəham pətaguihl Elisapet otıləs nətin kit iərman. Kən onakəkəike maun-in nərgin məmə Jon. ¹⁴Kən onakəto təwir kən magien, kən netəmim tepət okotagien o naiirən rəhan, ¹⁵məto-inu in otuwa etəm-iasol e niġanəmti İərəmərə. Kən in otəsənimən wain ne nənimən əskasik min. Kən Narmin Rəha Uhgın otərioah e nəmegəhən rəhan, nian otətətig əh e nərpı rəhan mama, matuwin əm nulan nian rafin.^c ¹⁶Kən in otiuw-pa netəm Isrel tepət kotitəliġ-pa o İərəmərə, Uhgın rəhalat. ¹⁷Kən in otətaupən-in İərəmərə e narmin ne nəsanənən rəha Elaija məmə in otəuhlin nətəliġən rəha tata min koatitəliġ-pən min o rəhalat nisualkələh min, kən in otəuhlin min netəm koatəht nəwia Uhgın okotuwa min e nenatigən rəha

b 1:9 Eks 30:7 **c** 1:15 Nam 6:2-3

netəm kotətuatip. E nolən əh, in otol nəpen-əpenəən o nəmegəhən rəha netəmim o nuwamən rəha İərəmərə.”^d

¹⁸Kən Sekarəea təmən-ipən kəm nagelo məmə, “?Oekahro min-nulan mitun məmə nat u otuwa mol nıpahrienən? Məto-inu io enaguıhl rəkis, kən rəhak pətan tinipitaguıhl min.”

¹⁹Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “İo, nərgək u Kapriel, kən io iatətul e nıganəmti Uhgın e nian rafin. Kən in təmahl-ıpa io məmə ekuwa məghat kəm ik, kən mən-ıpinə nammusən təwir u.”^e ²⁰!Ətəlig-in-tu! Naməm oteko kən onakəsagətən mətoarus-pa nakehm nıpəti nəghatən u, məto-inu nəməsənən nıpahrienən e rəhak nəghatən. In otuwa mol nıpahrienən e nian ətuatip rəhan.”

²¹Kən e nian əh, netəmim kəmoatəsahgın Sekarəea, kəmoatətəlig-in məmə təhro tınan tınuwəh-pik nəhlan e Nimə Rəha Uhgın. ²²Kən nian in təmuwa ihluə, məto tınəruru nəghatən, kən ilat kinotitun məmə in təmehm nat kit tahmen e napılaiirən. In təmasgəwin-asgəwin əm e nelmin kəm ilat, məsagətən məto-inu namən təmeko.

²³Nian rəhan wək rəha pris e Nimə Rəha Uhgın tınol nammun, kən in təmitəlig-pən latuənu. ²⁴Kən təsuwəhən, rəhan pətaguıhl tınəpəs məwig e suakəku. Kən e məwig faif, pətaguıhl u in təmatəhluaig əm latuənu, ²⁵kən in təmən məmə, “İnu wək əm rəha İərəmərə. Aupən ikın, nətik tikə kən etaulis. Məto roiu əh, Uhgın təmol təwir ron io, kən nıkin tagien məmə ekiləs nətik, kən io esaulis minən e nıganəmti netəmim.”

Nagelo təmən-iarəp məmə İesu otaiir

²⁶Nian Elisapet tınəpək-əpək minos məwig sikis, Uhgın təmahl-ıpən rəhan nagelo, nərgin u Kapriel, məmə in otuwın e nıtən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret. ²⁷In təmos nəghatən kit matuwın rəha pətan kit itəm iərman təsuwınən əh mehm, məto kınən rəkis məmə okos rəhan kətim kan mə rəha suah kit, nərgin u Josep. In mipi Kig Tefit rat. Kən pətan əh, nərgin u Meri.^f ²⁸Kən nagelo təmuwın met-arəpən, kən mən kəm in məmə, “Təwir, Meri. Uhgın təmələhəu rəhan nəwirən kəm ik, kən mətatig itəmlau min.”

²⁹Məto Meri tınatəruru əfəməh nəghatən əh, kən nıkin tınatəht pik məmə nıpəti nəghatən əh təhro. ³⁰Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Əsəginən, Meri, məto-inu Uhgın təmitəpun məmə in otawte-in rəhan nəwirən kəm ik. ³¹Kən inəh, ik onakəpəs-in məwig e nətim kit, kən mıləs iərman. Kən onəkaun-in nərgin məmə İesu.^g ³²In otuwa etəm-iasol kən etəm kəike, kən okaun-in məmə Nəti Uhgın İlis Agin. Kən İərəmərə Uhgın otol in tuwa Kig, tahmen-pən əm e tıpin rat Tefit. ³³Kən

d 1:17 Mal 3:1; 4:5-6; Mat 17:11-13 e 1:19 Dan 8:16; 9:21 f 1:27 Mat 1:16,18
g 1:31 Aes 7:14; Mat 1:21-23

in otərəmərə e noanol min rafin itəm koatisi-pən e Jekop, kən rəhan nərəmərəən otatig lilin matuwın matuwın namnun tikə.”^h

³⁴Kən Meri təmən-ipən kəm nagelo məmә, “?Oekahro min-nulan mİLәs suakәku kit okәмә esәtәu-pәнән әh iәрman?” ³⁵Kән nagelo tәмән-ipән kәм in mәмә, “Narmin Rәha Uhgın otuwa matig lam, kән nәsanәнән rәha Uhgın İlis Agın otәfәtain ik. Kән inәh, suakәku onәkilәs, okaun-in mәмә in tәmisi-pән o Uhgın, kән in Nәti Uhgın. ³⁶Kән iatән kәм ik mәмә ik kit Elisapet tinәpәk-әpәk rәkis in nәtin kit iәрman, nat әpnarın in tinipәtaguihl rәkis. Kәmatән lan mәмә pәtaguihl itәм tәsemәkән, mәto roiu әh tinәpәs mәwig sikis rәkis e nәtin. ³⁷Natimnat min u tatәtәu-pән nәghatән rәha Uhgın mәмә, ‘Uhgın titun nolән natimnat rafin, kән nat kit tәsiәkisән ron.’”ⁱ ³⁸Kән Meri tәмән-ipән mәмә, “Әwәh, io pәtan iolwәk әm rәha İrәmәrә. Pәs in otol kәм io nat naka itәм ik ninән rәkis.” Kән nagelo tәmapәs in, kән matuwın.

Meri tәmaliwәk matuwın mәмә otәtag Elisapet

³⁹Uarisig lan tәsuwәhән, Meri tәmiet iman ikin maliwәk uәhai әm matuwın әpәh ikin e nitot min e taon kit rәha nitән Jutia mәмә otәtag in kit Elisapet, ⁴⁰kән in tәmuwın latuәnu rәha Sekaraea, muwın imә matән tәwir kәм Elisapet. ⁴¹Kән e nian Elisapet tәmәto nәghatән rәha Meri, suakәku un itәм tәtatig әpәh e nәrpın tәmәut, kән Narmin Rәha Uhgın tәmәr e niki Elisapet. ⁴²Kән tәmagәt әfәмәh mәмә, “!Uhgın tәmol tәwir kәм ik taprәkis-in nipitan min rafin, kән in otol tәwir kәм suakәku itәм onәkilәs! ⁴³Ekisitunән mәмә o naka Uhgın tәmol tәwir kәм io min-nulan mәмә mama rәha İrәmәrә rәhak tәmuwa mәtag io. ⁴⁴Iatән nәhlan mәto-inu e nian ematәto rәham nәghatән, kән suakәku un itәм tәtatig әpәh e nәrpik tәmagien mәut. ⁴⁵Kән Uhgın otol tәwir kәм ik mәto-inu nәmән nipahrienән e nәghatән itәм İrәmәrә tәmәghat-in lam.”

Napuән rәha Meri

⁴⁶Kән Meri tәмән mәмә,

“E nәmegәhән rafin rәhak, iatәнwiwi İrәmәrә,^j

⁴⁷kән nikik tәtagien pik o Uhgın İosmegәh rәhak,

⁴⁸mәto-inu io pәtan iolwәk әm rәhan itәм io nat әpnarın әm, mәto nikin tatәht io.

Kән roiu ne matuwın, netәmim rafin okotән mәмә Uhgın tәmol tәwir kәм io;

⁴⁹mәto-inu Uhgın u nәsanәнән rәhan in iahgin,
in tәmol nat pispis min tәwir pik agın kәм io,

h 1:32-33 2 Saml 7:12,13,16; Aes 9:7 **i 1:37** Mat 19:26; Job 42:2; Jer 32:17
j 1:46 1 Saml 2:1-10

kən nərgin in tasim.

⁵⁰ Kən in tətəsəkkitun netəm min u itəm koatisiai-in in, inu netəm rəha noanol min aupən ikin mətōarus-pa itəm rəha noanol min kəsotaiirən əh.^k

⁵¹ In təmol nat pispis min e nəsanənən e nelmin.

In təmahl-iarəp netəm kōtausit e nətəligən rəhalat.

⁵² In təmos-iəhau iərəmərə min e rəhalat nərəmərəən,

kən in təmiləs-ipər netəm min u rəhalat nətəligən teiuaiu.^l

⁵³ Netəm itəm nəumis tatus ilat, in tətəgwən ilat e nəgwənən itəm təwir, kən netəm rəhalat nautə tēpət, in tətahl-iarəp ilat kən nat tikə e nelmilat.^m

⁵⁴ Uhgīn təmasitu e noanol min rəha Isrel u rəhan iolwək min,

kən təməsaluinən məmə otasəkkitunⁿ ⁵⁵ Epraham ne rəhan min noanol, matuwīn matuwīn namnun tikə.^o

⁵⁶ Kən Meri tətətig ilau Elisapet mətōarus-pən məwīg kisil, kən in təmitəlig-pən min əpəh iman ikin.

Naiirən rəha Jon Baptais

⁵⁷ Kən nian ətuatip rəha Elisapet tinuwa məmə otemək lan, kən təmiləs nətīn iərman. ⁵⁸ Kən netəmim itəm kotatig iuəhkīr ron ne rəhan min noanol, kəmotətō namnusən əh məmə Iərəmərə təmasəkkitun mol təwir pik kəm in nəhlan, kən ilat kəmotuwa motol kitīəh ilat min məmə okotagien kələh. ⁵⁹ Nian suakəku əh tinos nian ilat eit, kən ilat kəmotuwa məmə okotəhg-ipən. Kən iuəhkīr kōtaun-in nərgin məmə iahuni rəhan tata Sekaraea,^p ⁶⁰ mətō rəhan mama tən məmə, “Kəpə. Okaun-in nərgin u məmə Jon.” ⁶¹ Kən ilat kəmotən kəm in məmə, “?Təhro? Rəham kit noanol tikə itəm kōtaun-in nərgin əh Jon.” ⁶² Kən kəmoatəghat e noanelmilat moatətəpəh o Sekaraea məmə in tolkeike məmə otaun-in-pən nərgin məmə pah. ⁶³ Kən in tətətəpəh o nat kit məmə in otətə rəkis nat kit lan, kən təmətə-pən məmə, “Nərgin u Jon.” Nian kəmotehm, narmilat təmiwīg pik ron.

⁶⁴ Kən e nian əm əh, namən tinəg-ətuatip, kən tinatəghat matənwiwi Uhgīn.

⁶⁵ Kən ilat rafin itəm kotatig iuəhkīr kəmotəgin. Kən netəmim kəmotəghat-in natimnat min əh titələu ikin min rafin e narit min nitən Jutia. ⁶⁶ Kən netəmim rafin itəm kəmotətō namnusən əh, kən kəmoatətəlig-in əm, kəmoatətəpəh məmə, “?Suakəku əh, otuwa etəmim naka?” Kəmoatən min-nulan mətō-inu kəmotəplan əm məmə nəsanənən rəha Iərəmərə tətətig lan.

Sekaraea təmən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn təmos-ipən kəm in

⁶⁷ Kən Narmin Rəha Uhgīn təmər e niki Sekaraea, tata rəha Jon, kən in təmən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn təmos-ipən kəm in. Kən təmən min-nulan məmə,

k 1:50 Sam 103:13,17 1 1:52 Job 12:19; 5:11; Sam 147:6 m 1:53 Sam 34:10

n 1:54 Sam 98:3 o 1:55 Jen 17:7; Maeka 7:20 p 1:59 Jen 17:12; Lev 12:3; Luk 2:21

- 68 “Pəs kotənwīwi Iəɾəmərə, u Uhgīn rəha netəm Isrel,
məto-inu in təmuwa məmə otasitu e rəhan mīn netəmim,
kən təmāmki-rəkis ilat e nelmi tikimir mīn rəhalat.^q
- 69 In təmīləs-ipər iosmegəh təsanən itəm otosmegəh kitat,
in təmīsi-pən e noanol rəha iolwək rəhan Tefit.^r
- 70 Kən in tahmen-pən əm e nəghatən u itəm Uhgīn tinəmən rəkis kəm
kitat e nəghatən rəha ien mīn rəhan aupən.
- 71 In tinəmən-iəkis rəkis məmə otosmegəh kitat o tikimir mīn rəhatat ne
netəmim rafin itəm kotetəhau kitat.^s
- 72 In təmīləs-ipər iosmegəh əh məmə otasəkitun pipi rat mīn rəhatat,
kən təsaluinən rəhan nəghatən itəm in atip təmən e rəhan nəniəkisən
rəha nasituən,^t
- 73 inu nəniəkisən itəm təmən kəm pipi rat Ebrahim.^u
- 74 In təmīləs-ipər iosmegəh əh məmə otosmegəh kitat,
kən mīləs-irəkis kitat e nelmi tikimir mīn rəhatat,
məmə nian mīn rafin e nəmegəhən rəhatat,
kitat kotitun nol wəkən rəhan e niganəmti Uhgīn, kən məsotəginən,
75 kən kitat okotasim, kən nəmegəhən rəhatat otətuatip e nian mīn
rafin.^v
- 76 “Kən ik, nətik, okaun-in ik məmə ien rəha Uhgīn Ilis Agīn,
məto-inu ik onakaupən-in Iəɾəmərə məmə onəkol əpen-əpenə e rəhan
suatip.^w
- 77 Ik onakən-iarəp kəm rəhan mīn netəmim məmə Uhgīn otosmegəh ilat
nian in otafəl rəkis rəhalat təfagə rat mīn.^x
- 78 In otol məto-inu, in tətəsəkitun kitat matol təwir kəm kitat.
E nasəkitunən rəhan, Kristo otuwa otat tahmen-pən e mitgar təmər e
neai,^y
- 79 mətasiəgəpīn kitat netəm koatatig e napinəpən ne əpəh ikin nīmīsən
tətoh itəm ikin,
kən matit wīr nelkitat e suatip rəha nəməlinuən.”
- 80 Kən suakəku təmatepət e nīpətīn, kən narmin rəhan təsanən. Kən
nian rafin in tətətīg əpəh ikin taruən-aruən ikin matəsahgin nian rəhan
otuwa itəm otətuoun wək lan e niganəmti netəm Isrel.

Naiirən rəha Iesu

(Mat 1:18-25)

2 ¹E nian mīn əh, suah kit etəm Rom, nərgīn u Sisa Okastas, in
tətərəmərə nītən mīn rafin rəha Rom. In təmələhəu lou kit tətətīg

q 1:68 Sam 72:18 r 1:69 Sam 18:2 s 1:71 Sam 106:10 t 1:72 Jen 17:7; Sam 105:8-9
u 1:73 Jen 22:16-17 v 1:75 Taet 2:12-14 w 1:76 Aes 40:3 x 1:77 Jer 31:34
y 1:78 Aes 60:1-2

məmә okafin rafin netəmim itəm koatatig rafin əh-ikin. ²Inu nafinən netəmim itəm kəmaupən kol, kən Kuarinias in kapman rəha Siria. ³Kən o nəghatən əh rəha nafinən, netəmim rafin kotəkəike moatitəlig-pən iməlat min ikin itəm kəmotaiir ikin məmә okafin ilat, kən kəte rəkis nərgilat e naoa rəha kapman. ⁴Kən Josep ne Meri kəmiaiet e nitən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret, mian əpəh nitən Jutia e taon kit, nərgin u Petlehem, imə Kig Tefit aupən. Ilau kəmian ikin əh mətə-inu Josep in mipi Tefit rat.

⁵Ilau Meri katian məmә okos nərgilau. Kinagətosig-in rəkis Meri məmә in otəpanətəu-pən Josep, kən Meri in tinəpək-əpək-in rəkis suakəku kit. ⁶Nian ilau əpəh Petlehem, kən nian rəha Meri tinuwa məmә otemək-in nətən. ⁷Kən suakəku itəm in təmaupən maiir, in iərman. Kən təmalpin e niməhan, mələhəu-pən e pokis kit itəm katələhəu-pən kras u nat megəh min kotagwən-pən ikin. Təmol min-nəhlan mətə-inu nimə tikə məmә okuapil ikin, kən ilau kətuapil əm əh e nimə rəha nat megəh min.

Iolwək e sipsip min ne nagelo min

⁸Kən e nikali Petlehem, iolwək e sipsip min koatehm wir rəhalat sipsip min lapin. ⁹Kən nagelo kit rəha İərəmərə təmiet-arəpa olat, kən nəhag-əhagən asol rəha İərəmərə təmasiəgəpin ilat, kən kəmotəgin pik. ¹⁰Mətə nagelo təmən kəm ilat məmә, “Əsotəginən, mətə-inu io iatuwa məmә ekos-ipinə namnusən təwir kəm itəmat itəm otol niki netəmim kotagien pik, kən namnusən u in rəha netəmim rafin. ¹¹Əpəh e taon rəha Kig Tefit, suakəku kit təmaiir-pa u-roiu. In İosmegəh, kən in Kristo itəm Uhgın təmən aupən məmә otahl-ipa otəmat, kən in İərəmərə. ¹²Inu nəmtətən rəhatəmat: onəkotehm suakəku kəmalpin e niməhan, kən kələhəu-pən e pokis kətagwən-pən nat megəh min ikin.”

¹³Kən roiu agin-əh min, nagelo min tepət kəmotiet-arəpa moatətul ilat min, moatənwiwi Uhgın, moatən məmә,

¹⁴“Katənwiwi Uhgın əpəh ilis ilis agin-əh e neai.

Kən əpəh ləhau e nətueintən u, netəmim itəm niki Uhgın tətəgien olat, ilat okotatig e nəməlinuən.”^z

Iolwək e sipsip min kəmotuwın motehm İesu

¹⁵Nian nagelo min kəmotapəs iolwək e sipsip min motitəlig-pən əpəh e nego e neai, kən iolwək e sipsip min kəmotən kəm ilat min məmә, “Pəs kotuwın Petlehem motehm-tu nat əh itəm İərəmərə təmən kəm kitat.”

¹⁶Kəmotəruməhlin uəhai əm motuwın motehm Meri ne Josep ne suakəku itəm kəmuələhəu-pən e pokis itəm kətagwən-pən nat megəh min ikin. ¹⁷Nian kəmotuwın motehm rəkis suakəku u, kən kəmotamnus-iarəp nəghatən rəha suakəku u itəm kəmos o nagelo. ¹⁸Kən netəmim

rafin itəm kəmotəto nəghatən əh rəha iolwək e sipsip min, ilat kəmotaut, narmilat təmiwig pik ron. ¹⁹Məto Meri təmatos əm e nikin natimnat min u rafin, matətəlig-in e nian min.^a ²⁰Kən iolwək e sipsip min kəmoatitəlig, moatilas-ipər nərgi Uhgın moatənwiwi in o natimnat rafin itəm kəmotəto kən motehm, tahmen-pən əm e inu nagelo təmən-ipən mihin kəm ilat.

Kəmaun-in nərgi Iesu.

²¹Nian suakəku u tinos nian eit itəm təmair lan, kən kəhg-ipən in tatətəu-pən Lou rəhalat, kən kaun-in nərgin məmə Iesu, nərgin u itəm nagelo təmən-ipən kəm Meri aupən ikin, nian in təməsəpək-əpək-inən əh.^b

Josep ne Meri kəmiäləs Iesu mian e Nimə Rəha Uhgın

²²Nian suakəku kit tətair, rəhan mama ne tata okuəike mioal sakrifais rəha naruətuəhən tatətəu-pən Lou rəha Moses. Kən inəh, tinuwa ətuatip e nian rəha Josep ne Meri məmə okioal nəhlan.^c Kən kiałəs suakəku un mian əpəh Jerusalem məmə okioas-ipən kəm Iərəmərə. ²³Inu tatətəu-pən əsas Lou rəha Iərəmərə itəm təmən məmə, “Suakəku iərman min itəm kaupən katiləs ilat, okəkəike katos-ipən ilat kəm Uhgın məmə rəhan.”^d

²⁴Kən ilau kəmian Jerusalem o nat kit min, məmə ilau okioas mak kəiu o iouen kəiu, kən mohamnu matioas-ipən kəm Uhgın o naruətuəhən, tahmen-pən əm e Lou rəha Iərəmərə tatən mihin.^e

Simeon təməhm Iesu

²⁵Kən inəh etəmim kit tətətig əh Jerusalem, nərgin u Simeon. Rəhan nəmegəhən in tətəuətəp wir, kən nian rafin tatətəu-pən nəghatən rəha Uhgın. Kən in tətəhəgin nuwamən rəha Kristo itəm otuwa mosmegəh netəm Isrel lan. Kən Narmin Rəha Uhgın təmuwa marioah e nikin.

²⁶Narmin Rəha Uhgın tinən rəkis kəm in məmə otəsımısən mətoarus in otehm Kristo itəm Iərəmərə təmən məmə in otahl-ipa. ²⁷Kən Narmin Rəha Uhgın təməuhlin nikin məmə in otuwın e Nimə Rəha Uhgın. Kən Josep ne Meri kəmiäləs suakəku u Iesu mian e Nimə Rəha Uhgın məmə ilau okioal natimnat rafin itəm Lou tatən. ²⁸Kən Simeon təməplan Iesu, kən təmıləs mägəfəlin, kən matənwiwi Uhgın, mən-ipən məmə,

²⁹“Iərəmərə, nəmol rafin rəham nəghatən o nəniəkisən kəm io, iolwək əm rəham.

Kən roiu, egəhan-in io məmə ekimis-ta e nəməlinuən,

³⁰məto-inu enəplan e niganəmtək suakəku u itəm otosmegəh netəmim.^f

³¹Ik nəmol əpen-əpenə məmə in Iosmegəh, kən netəmim rafin okotəplan.

a 2:19 Luk 2:51 b 2:21 Luk 1:31 c 2:22 Lev 12:1-8 d 2:23 Eks 13:2,12
e 2:24 Lev 12:8 f 2:30 Aes 52:10; Luk 3:6; Taet 2:11

³² In otuwa nəhag-əhagən, kən otəgətun rəham suatip kəm Iaihlua min, kən netəmim okotiləs-ipər rəham min netəm Isrel o Iosmegəh əh.”^g

³³ Kən tata ne mama rəha suakəku u, narmilau təmiwig o nəghatən min itəm Simeon təmən lan. ³⁴ Kən Simeon təməfak məmə nəwirən rəha Uhgın otuwın olau. Kən in təmən kəm Meri itəm in mama rəha suakəku məmə, “Onakatehm, Uhgın təmitəpun məmə suakəku u otol məmə netəmim tərət əpəh Isrel okoteiuaiu motorin, kən tərət min okotər. Kən in otuwa nəmtətin kit itəm netəmim tərət okotəghat rat lan məmə,^h ³⁵ netəmim okotəplan nətəligən min e niki netəmim tərət. Kən ik Meri, niki otitəgıt tahmen e suah kit təmaru niki e naip asol.”

Ana təmehm Iesu

³⁶ Kən pətaguihl kit əh-ikin tətətig, nərgin u Ana, kən in ien kit. In nəti Fanuel, etəmim kit itəm təmisi-pən e noanol rəha Aser aupən ikin. Pətaguihl əh, rəhan nup tərət. Nian təmatetəm-aluə əm, kən mətəu-pən rəhan iaguihl. Kən ilau kəmuan o nup sepın əm, kən rəhan iaguihl təmimis. ³⁷ Kən pətan u təmətətig əm nulan mətəorus-pa nian əh in tinuwa pətaguihl kit. Kən roiu minos nup eiti-fo. Nian rafin in tətətig e Nimə Rəha Uhgın matəfak, inəh laulaugin ne ehnaipən tatətuakəm mətəpəs nagwənən matəfak kəm Uhgın. ³⁸ Kən in təmuwa ikin əh e nian ətuatip itəm Simeon tatəghat-in suakəku əh. Kən pətaguihl u tatənwiwi Uhgın ron, kən matəghat-in suakəku əh kəm netəmim rafin itəm kəmoatəsaugin məmə Kristo in otikis netəm Isrel.ⁱ

Josep ne Meri kəmian Nasaret

³⁹ Nian Josep ne Meri, ilau kəmioal natimnat rafin u itəm Lou rəha İəramərə təmən, kən kəməhalitəlig-pən Kalili e taon Nasaret, imələhal ikin.^j ⁴⁰ Kən suakəku təmatepət muwa məskasik, kən in tenatig tenatig wir, kən nian rafin nəwirən rəha Uhgın təmərıoah e rəhan nəmegəhən.

Etəm aluə Iesu əpəh e Nimə Rəha Uhgın

⁴¹ E nup min rafin, tata ne mama rəha Iesu katian Jerusalem məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən.^k ⁴² Nian Iesu tinos nup tuelef, təmətəu-pən ilau məhaluwın əpəh ilis e lafet əh, tahmen-pən əm e nolən rəha netəm Isrel. ⁴³ Nian lafet tınol namnun, kən rəhan min kinotitəlig minoatuwin iməlat ikin, mətə etəm aluə Iesu in təməsətəu-pənən rəhan

g 2:32 Aes 42:6; 49:6; 52:10 **h 2:34** Aes 8:14; Mat 21:42; 1 Pita 2:8 **i 2:38** Nəghatən u “Kristo in otikis netəm Isrel” rəhan suatip kəiu. Netəmim neen itəm kotatig e nian rəha Iesu, nikilat təht məmə Kristo otiləs-irəkis netəm Isrel e nelmi tikimir min u netəm Rom. Mətə nıpətin asol məmə Kristo otikis netəm Isrel o təfagə rat min rəhalat. **j 2:39** Mat 2:23 **k 2:41** Eks 12:24-27; 23:14-17; Dut 16:1-8

tata ne mama, in mətatig əm Jerusalem, məto ilau kəməsiatunən.

⁴⁴Nikilau tatəht məmə kətah in tətaliwək ilat nimanin netəmim rəhalat, kən ilat kəmotaliwək o nian apiepə kit. Kən ilau kəmuətuoun matueam-in o rəhalau min, ne netəmim itəm kiatur ilat. ⁴⁵Məto nian ilau kəməsuehmən in, kən kəmiatəlig mueam-in mian Jerusalem. ⁴⁶Kəmueam-in nian kisil, kən muəplan e Nimə Rəha Uhgın, tatəpələh ilat iəgətur min matətəlig-in ilat, kən matətəpəh olat o natimnat neen. ⁴⁷Kən netəmim rafin itəm kəmotəto in, narmilat təmiwig pik o rəhan nitunən ne rəhan nuhalpinən nəghatən min.

⁴⁸Kən nian rəhan tata ne mama kəmuehm, kən narmilau təmiwig pik ron. Kən rəhan mama təmən-ipən kəm in məmə, “Nətik. ?Nəmahro mol min-nulan etimlau? !Əplan-tu! Itimlau rəham tata nikitimlau təməht pik ik, kən iakəuegəs-in pik ik.” ⁴⁹Kən in təmən kəm ilau məmə, “?Natuegəs-in io o naka? ?Nakəsiatunən məmə io ekəkəike mətatig e nimə rəha rəhak Tata?” ⁵⁰Məto ilau kəməsiatunən nipəti nəghatən itəm təmən kəm ilau.

⁵¹Kən in təmətəu-pən ilau məhaleiuaiu məhaluwın əpəh Nasaret. Kən in təmätisiə-in ilau matol nəwialau. Məto nian rafin rəhan mama tatətəlig-in natimnat rafin min əh e nikin.^l ⁵²Kən Iesu təmatepət e nipətin, kən rəhan nenatigən tatol iahgin, kən e nian min rafin, Uhgın ne netəmim, nikilat tətəgien əm ron.^m

Jon Baptais təmamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

3 ¹Kən uarisig e natimnat min əh, etəm Rom, nərgin u Sisa Taepirias, in tatərəməre nitən min rafin rəha Rom. Kən e nian in təmatərəməre mətoarus-pa nup fiftin, kən netəm-iasol min neen koatol wək ilat min: inu Herot Antipas təmatərəməre əpəh Kalili, ne pian Filip in təmatərəməre əpəh Ituria ne Trakonaetas, ne Lisianas təmatərəməre əpəh Apilin, ne Pontias Pailat u etəm Rom in kapman rəha Jutia. ²Inu e nian ətuatip rəha Anas ne Kaeafas itəm ilau pris asol agin mil.

E nian əh, Jon nəti Sekaraea, itəm tinepət rəkis u-roiu, in təmətatig əpəh ikin taruən-aruən ikin, kən Uhgın təmos-ipən nəghatən kit kəm in. ³Kən in təmuwin mətan ikin min rafin iuəhkir o nəhau Jotan təmatamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın. In təmən-ipən məmə netəmim okotəkəike motəuhlin məntaalat o nolən rat min rəhalat, kən motuwın o Uhgın, məmə in otafəl nolən rat min rəhalat. Kən e nəmtətin kit, okol baptais elat.ⁿ ⁴In tahmen əm e nəghatən rəha ien u Aesea itəm təməte e naoa rəhan məmə, “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə o suatip rəha İərəməre, kən motol rəhan suatip tətəuətəp. ⁵Napin nəhau min rafin okətəuwin wir, kən nitot min ne

narit min rafin okos-iəhau, kən suatip eko-eko min okəg-ətuatip-in, kən suatip itəm tapər-apər okəike kol təpiə. ⁶Kən netəmim rafin okotehm suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim.’”^o

⁷Kən e nian əh, netəmim tepət kəmotuwa o Jon məmə in otol baptais elat, məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Itəmat nəkotahmen əm e sinek min! !Nikitəmat otəsəhtən məmə onəkotagim tənin neməha ne nalpinən rəha Uhgın itəm otuwa!^p ⁸Otol natimnat neen itəm tatəgətun məmə nəmotapəs pahrien nolən rat min kən motuwın o Uhgın. Kən sotən atipən kəm itəmat e nausitən məmə itəmat nəkotətuatip əm məto-inu itəmat noanol min rəha Epraham. !Kəp! Inu nat ərnapin əm. Iatən kəm itəmat məmə nat ərnapin kəpiel min əm, məto Uhgın titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol min rəha Epraham.^q ⁹Kən inəh roiu ne, Uhgın tinətul matip rəkis məmə otahtil-pən nig əpəh e nəukətin. Kən okəmə nig kit təsoe-inən noan itəm təwir, kən in otahtil mərəkin-pən e nigəm.”^r

¹⁰Kən nimanin netəmim kəmotətapəh o Jon məmə, “?Naka u itimat ekotəkəike motol?” ¹¹Kən Jon təmən kəm ilat məmə, “Okəmə rəham napən kəiu, os-ipən kit kəm suah kit itəm rəhan tikə, kən okəmə nigam nagwənən tatig, os-ipən məsin kəm netəmim u nigilat tikə.”

¹²Netəm neen rəha nosən məni rəha takis kəmotuwa məmə otol baptais elat, kən kəmotətapəh o Jon məmə, “?Naka u itimat ekotəkəike motol?”^s ¹³Kən Jon təmən-ipən kəm ilat məmə, “Sotosən məni o netəmim taprəkis-in itəm tahmen əm məmə onəkotos.”

¹⁴Kən mopaél min neen kəmotətapəh min, “?Kən tahro etimat? ?Naka u itimat ekotəkəike motol?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Sotolən nəginən kəm netəmim məmə, ‘Okəmə nəsotos-ipamən məni, kən oekotol nahməən kəm itəmat.’ Kən sotolən nəginən kəm netəmim məmə, ‘Okəmə nəsotos-ipamən məni, kən oekotən-ipən kəm netəm-iasol məmə nəmotol nat kit tərət.’ Nikitəmat otəkəike magien o nos ətuatipən nətouən rəhatəmat kən in əm un.”

¹⁵Kən netəm min əh koatəsahgin, kən nikilat tatəht Jon məmə kətah in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. ¹⁶Kən Jon təmuhalpin rəhalat nətəligən məmə, “!atol baptais etəmat e nəhau, məto etəmim kit tatuwa itəm rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Kən io ləhau agin, esahmenən məmə ekuwa io slef kit rəhan o nolən rəhan wək.^t Kən suah əh, in otol baptais etəmat e Narmin Rəha Uhgın ne nigəm.^u ¹⁷In tatətul matip o nehmən nolən rəha netəmim məmə otoor ilat, netəm kotəwir ne netəm kotərat, tahmen-pən e etəm tətəsum. Tatiləs fok o nafəl rəkisən nuwigi noa wit məmə otos nipətin itəm təwir. Netəmim itəm kotəwir

o 3:6 Aes 40:3-5 **p 3:7** Mat 12:34; 23:33 **q 3:8** Jon 8:33,39 **r 3:9** Mat 7:19

s 3:12 Luk 7:29 **t 3:16** Nəghatən ətuatip rəha Jon tatən məmə, “esahmenən məmə ekikis rəkis nol e rəhan put.” Wək u, in wək rəha slef. **u 3:16** Wək 13:25

kotahmen e nipāti wit, tatos ilat matuwīn latuēnu. Māto netāmim itēm kotērat kotahmen-pān e nuwigi noa wit, tatāra kin-pān ilat e nigām asol itēm tatuēp namnun tikā.”

¹⁸ Kān Jon tāmamnus-iarēp namnusēn tēwir e nēghatēn tepēt mēmā otiuw-pā nētāligēn rēha netāmim kotuwīn o Uhgīn.

Herot tāmīlās-ipān Jon Baptais e kalapus

¹⁹ E nian āh, Herot Antipas tāmīl-irākis Herotias inu pētāguīhl rēha pian, kān tāmōl natīmnat tepēt itēm kotērat. Kān o nolēn mīn āh, Jon tāmēn āskasik māhai Herot Antipas o nolēn rat mīn rēhan.^v ²⁰ Kān Herot Antipas tāmātīg mōl mīn nolēn rat kit mīn taprākis, inēh tāmīlās Jon muwīn mahtosīg-in e kalapus.

Jon tāmōl baptais e Iesu (Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Māto e nian Jon tāmēsuwīnēn āh e kalapus, kān in tāmātōl baptais e netāmim mīn, kān Iesu mīn in tāmūwa, kān Jon tāmōl baptais lan. Kān nian Iesu tāmātāfak, Uhgīn tāmērēh e neai, ²² kān Narmīn Rēha Uhgīn tāmīsī-pār matite, nipētīn tahmen-pān e mak muwa mēpālēh-pār e Iesu, kān nēwia Uhgīn tāmīsī-pān e nego e neai matēn mēmā, “Ik netik keike, ekolkeike pik ik, kān nikik tagien pik agīn ron ik.”^w

Pipi rat mīn rēha Iesu (Mat 1:1-17)

²³ Nian Iesu tāmētūoun rēhan wāk, rēhan nup tahmen-pān e tate. Netāmim nikilat tatāht mēmā in nētī Josep.

Kān Josep in nētī Heli,^x

²⁴ Heli in nētī Matat,
Matat in nētī Lifae,
Lifae in nētī Melki,
Melki in nētī Janae,
Janae in nētī Josep,

²⁵ Josep in nētī Matatias,
Matatias in nētī Amos,
Amos in nētī Neham,
Neham in nētī Esli,
Esli in nētī Nagae,

²⁶ Nagae in nētī Mahat,
Mahat in nētī Matatias,
Matatias in nētī Semein,

v 3:19 Mat 14:3-4; Mak 6:17-18 w 3:22 Jon 1:32 x 3:23 Luk 4:22; Jon 6:42

- Semein in nāti Josek,
 Josek in nāti Jota,
 27 Jota in nāti Joanan,
 Joanan in nāti Resa,
 Resa in nāti Serupapel,
 Serupapel in nāti Sealtiel,
 Sealtiel in nāti Neri,
 28 Neri in nāti Melki,
 Melki in nāti Ati,
 Ati in nāti Kosam,
 Kosam in nāti Elmatam,
 Elmatam in nāti Er,
 29 Er in nāti Josua,
 Josua in nāti Eliesa,
 Eliesa in nāti Jorim,
 Jorim in nāti Matat,
 Matat in nāti Lifae,
 30 Lifae in nāti Simeon,
 Simeon in nāti Juta,
 Juta in nāti Josep,
 Josep in nāti Jonam,
 Jonam in nāti Eliakim,
 31 Eliakim in nāti Melea,
 Melea in nāti Mena,
 Mena in nāti Matata,
 Matata in nāti Natan,
 Natan in nāti Tefit,
 32 Tefit in nāti Jese,
 Jese in nāti Opet,
 Opet in nāti Poas,
 Poas in nāti Salmon,
 Salmon in nāti Nason,^y
 33 Nason in nāti Aminatap,
 Aminatap in nāti Atmin,
 Atmin in nāti Ani,
 Ani in nāti Hesron,
 Hesron in nāti Peres,
 Peres in nāti Juta,
 34 Juta in nāti Jekop,
 Jekop in nāti Aisak,

y 3:32 Rut 4:17-22

Aisak in nēti Epraham,
 Epraham in nēti Tera,
 Tera in nēti Nahor,
³⁵ Nahor in nēti Seruk,
 Seruk in nēti Rehu,
 Rehu in nēti Pelek,
 Pelek in nēti Eper,
 Eper in nēti Sela,
³⁶ Sela in nēti Kaenan,
 Kaenan in nēti Apaksat,
 Apaksat in nēti Sem,
 Sem in nēti Noah,
 Noah in nēti Lamek,^z
³⁷ Lamek in nēti Metusela,
 Metusela in nēti Inok,
 Inok in nēti Jaret,
 Jaret in nēti Mahalalel,
 Mahalalel in nēti Kenan,
³⁸ Kenan in nēti Enos,
 Enos in nēti Set,
 Set in nēti Atam,
 kən Atam tāmisi-pən e Uhgín.^a

Setan tamos-ipən-os-ipən kəm Iesu
(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

4 ¹Narmin Rəha Uhgín təmarioah e nāmegəhən rəha Iesu, kən e nian in tāmisi-pən e nəhau Jotan, kən Narmin Rəha Uhgín tāməghat-pən e niki Iesu māmə in otuwīn əpəh ikin taruən-aruən ikin. ²Kən e nian foti, Setan tamos-ipən-os-ipən kəm Iesu. E nian min rafin əh, in tāməsagwənən, kən e namnun nian min əh, nəumis təmus wir in. ³Kən Setan təmən-ipən kəm Iesu māmə, “Okəmə ik Nēti Uhgín, ən-ipən kəm kəpiel u māmə otəuhlin muwa mol piret lan.” ⁴Kən Iesu təmuhəlpin māmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgín māmə, ‘Netəmim okol kəsotatigən e nagwənən əm.’”^b

⁵Kən Setan təmit Iesu mian əpəh nitot əfəməh kit, kən roiu agin-əh min əm, tāməgətun in e kantri min rafin e nətueintən, ne nəsanənən rəhalat, ⁶kən təmən-ipən kəm in māmə, “Io ekələhəu-pinə e nelməm nərəmərəən e nīməptən min, ne nautə rəhalat min rafin, mətə-inu natimnat rafin əh tətətig e nelmək, kən ekitun negəhan-inən kəm etəmim pah itəm iakolkeike māmə ekos-ipən kəm in. ⁷Mətə okəmə ik onakəfak kəm io, kən natimnat rafin min u, okotuwa rəham.”

z 3:36 Jen 11:10-26 a 3:38 Jen 4:25-26 b 4:4 Dut 8:3

⁸Kən Iesu təmuhalpın rəhan nəghatən məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat İərəmərə Uhgın, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəligən.’”^c

⁹Kən Setan təmit in minuwın əpəh Jerusalem e nətuei nimə əpəh ilis aɡın e Nimə Rəha Uhgın. Kən təmən-ipən kəm in məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgın, kən iwıg ukin-u, ¹⁰məto-inu kəməte-pən e Naoa Rəha Uhgın məmə, ‘In otahl-ipa nagelo min rəhan okotuwa motehm wir ik,’ ¹¹kən təməte-pən məmə, ‘Okotıləs ik ilis e nelmilat məmə onəkəsorinən nelkəm e kəpiel.’”^d

¹²Kən Iesu təmuhalpın rəhan nəghatən məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən min məmə, ‘Okol nəkəsotos-ipən-os-ipənən kəm rəhatəmat İərəmərə Uhgın məmə otol nat kit, kən məmə onəkotəplan məmə in tətətiɡ itəmat min, o kəp.’”^e

¹³Kən nian Setan tinol namnun rafin nos-ipən-os-ipənən rəhan, in təmagım muwın isəu o Iesu matəsahɡın məmə nian wir kit min rəhan otəpanuwa min.^f

Iesu təmətuoun rəhan wək əpəh Kalili

(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴Kən Iesu təmitəlig-pən Kalili, kən nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın təmərioah e nəmegəhən rəhan. Kən kəməmnus-əmnus in titəlau e niməptən əh. ¹⁵Kən Iesu təməgətun e nimə rəha nuəfiminən min, kən netəmin rafin koatənwiwi in.

Netəm Nasaret kəmotapəs Iesu

(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶Kən Iesu təmuwa Nasaret, ikin əh in təməpət ikin əupən. Kən e nian rəha Sapət, in təmuwın e nimə rəha nuəfiminən tahmen əm məmə in təmatol mihin nian min. Kən in təmətul məmə otəfin Naoa Rəha Uhgın, ¹⁷kən kəmos-ipən naoa itəm kəmaiu-aiu rəha ien u Aesea. Kən in təmurəpik itəm Aesea təməte-pən tatən nəhlan məmə, ¹⁸“Narmin Rəha Uhgın tətətiɡ lak məto-inu təmitəpun io məmə ekən-iarəp namnusən təwir kəm ian-rat min. Kən təməhl-ipa io məmə ekuwın mən-ipən kəm netəm kotətiɡ e kaləpus məmə ekikis ilat, kən məhl-iarəp ilat, kən mən-ipən kəm iganəmtin əpis min məmə okotehm min nat. Kən təməhl-ipən io məmə ekuwın mikis nikin rat min itəm kotətiɡ e nelmin netəm pişin, itəm koatol tərət kəm ilat, ¹⁹kən mən-iarəp məmə nian tinuwa rəkis məmə İərəmərə otəgətun rəhan nəwirən kən mosmegəh netəmin.”^g

²⁰Təməfin rəkis naoa un, kən maiuaiu min mos-ipən titəliɡ-pən o etəm tatehm wir naoa min, kən təməpələh məmə otəgətun netəmin. Kən

c 4:8 Dut 6:13 **d** 4:11 Sam 91:1,12 **e** 4:12 Dut 6:16; 1 Kor 10:9 **f** 4:13 Hip 2:18; 4:15
g 4:19 Aes 61:1,2

niganəmti netəmim rafin e nimə rəha nuəfiminən təmatətul əm lan.

²¹Kən in təmatəghat kəm ilat matən min-nulan məmə, “Roiu agin e nian itəm nakoatətəlig lan e Naoa Rəha Uhgın, Uhgın tatol əp nəghatən min əh məmə tinatuwa otol nıpahrienən.”

²²Netəmim rafin koatənwiwi in, kən narmilat tatiwig o nəghatən wir min itəm tatən, kən motən kəm ilat min məmə, “?Nəti Josep u, o kəp?”^h

²³Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekitun məmə onakoatən nəghatən oas u kəm io u tatən min-nulan məmə, ‘Tokita, ol-wir atip-tu nıpətım,’ u nıpətın məmə, ‘Natımnat min əh itəm katən məmə nəmol rəkis ilat əpəh Kapaneam, təwir məmə nakuwa mol min ilat ikin-u imam ikin.’ ²⁴Nıpahrienən, iakatən kəm itəmat məmə netəmim okol kəsotisıai-inən ien kit itəm təmisi-pən elat.’ ²⁵E nian rəha Elaija, nuhuən təməsəfikən mos nup kısıl ne məwig sikis, kən nəumis təman ikin min rafin nagwənən təmikə. Kən ekən nıpahrienən kəm itəmat məmə, e nian əh, nəutahlımis tepət ikin-u Isrel,^j ²⁶məto Uhgın təməsahl-ipənən Elaija məmə otuwın masitu elat. Kəp. In təmahl-ipən məmə otasitu əm e nəutahlımis kit əpəh ikin Saeton e taon Sarefat, kən pətan u in Iaihlua kit.^k ²⁷Kən e nian rəha ien Elisa, netəmim tepət kəmotatıg Isrel itəm kəmoatos nımisən rəha nuwigıtəm u leprosi, kən Elisa təməsol-wırən kit ne. Məto in təmol-wır əm Neman u etəm Siria, Iaihlua kit.”^l

²⁸Kən e nian netəmim e nimə rəha nuəfiminən kəmotəto nəghatən əh, neməha təmol pik ilat. ²⁹Kən kəmotəruapik kətul motaskəlim Iesu, motıləs motiet e taon, motuwın əpəh lekiəkis e nıkali taon məmə okotərakin-iarəp. ³⁰Məto Iesu təmaliwək əm miet ilugın-in ilat minatuwin.

Iesu təmahl-iarəp narmin rat e etəmim kit (Mak 1:21-28)

³¹Kən Iesu təmeıuıai muwin əpəh Kapaneam, taon kit min rəha Kalili. Kən e nian rəha Sapat, in təmatəgətun netəmim. ³²Kən netəmim itəm kəmoatəto rəhan nəgətunən, narmilat təmiwig pik ron məto-inu rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin.^m

³³Kən in əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, kən suah kit əh-ikin itəm narmin rat kit tətətıg lan. Kən in təmagət əfəməh məmə, ³⁴“!Ei, Iesu etəm Nasaret! ?Tahro? ?Nəmatuwa məmə onakərəkın itımat? Ekitun rəkis ik. !Ik Etəm Asim rəha Uhgın!” ³⁵Məto Iesu təməghat əskasik lan məmə, “!Ahh, sagətən! !Iet magım e suah un!” Kən narmin rat əh təmol suah un tiet morin-pən e nıməptən ilugın-in ilat, kən in təmiet magım lan, məto təməsərəkınən suah un.

h 4:22 Luk 3:23; Jon 6:42 **i 4:24** Jon 4:44 **j 4:25** 1 King 17:1,7 **k 4:26** 1 King 17:8-16
l 4:27 2 King 5:1-14 **m 4:32** Mat 7:28-29

³⁶Kən netəmim rafin ikin əh, narmilat təmiwig kən moatən-ipən kəm ilat min məmə, “!Ei! ?Nəgətunən naka u? Suah əh, in tatəghat əskasik e narmin rat min e nəghatən rəha nepətən ne nəsanənən, kən ilat koatiet e netəmim.” ³⁷Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mitəlau e nitən əh.

Iesu təmol-wir netəmim tepət

(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

³⁸Iesu təmətul kən miet e nimə rəha nuəfiminən muwin əpəh e nimə rəha Saimon.ⁿ E nian əh, uhu Saimon tatimis tatətəp-ətəp asol, kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otol-wir. ³⁹Kən Iesu təmətul-pən iuəhkir ron məghat əskasik kəm nətəp-ətəpən, kən nətəp-ətəpən təmikə. Kən roiu ağin-əh min əm, pətaguihl u təmətul minatol nagwənən nigilat.

⁴⁰Nian mit tiniwig rəkis,^o netəmim kəmos netəmim rafin itəm koatimis e nimisən pisin pisin min moatuwa o Iesu. Kən təmələhəu-pən nelmin elat kitəh kitəh, kən ilat rafin kəmotəmegəh. ⁴¹Kən iərmis min kəmotiet motagim e netəmim tepət motagət əfəməh məmə, “!Ik Nəti Uhgın!” Məto Iesu təmagət əskasik elat mahtosig-in ilat o nəghatən məto-inu ilat kotitun məmə in Kristo itəm Uhgın təməhl-ipa.^p

⁴²Kən kəmən lawigin, Iesu təmiet ikin əh muwin əpəh ikin kit itəm netəmim kotikə ikin. Məto netəmim kəmotəam-in, kən nian kəmotəhm, kən kəmotuwa ron motalkut məmə okotən-iəhau məmə in otəsagimən mapəs ilat. ⁴³Məto in təməni-pən kəm ilat məmə, “Kəp. Io ekəkəike muwin latuənu pisin min neen, mən-iarəp namnusən təwir rəha nərəməərən rəha Uhgın, məto-inu Uhgın təməhl-ipa io məmə ekol mihin.”

⁴⁴Kən in təmatuwin mətan nitən Jutia mətən-iarəp nəghatən rəha Uhgın e nimə rəha nuəfiminən min.^q

Aposol min itəm Iesu təmaupən maun-in ilat

(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

5 ¹Nian kit, Iesu təmətətul e nikali nəhau asol, nərgin u Lek Kalili.^r Kən nimanin netəmim kəmotuwa kətul kitəlau lan məmə okotəto nəghatən rəha Uhgın.^s ²Kən in təməhm pot kəiu itəm netəm rəha niuwən nəm kəmotapəs katuəməhl e noa niməkləkil, məto-inu ilat kotaikuas e rehalat net min. ³Kən Iesu təmə e pot rəha Saimon^t, kən in təmətəpəh o

n 4:38 Nian min neen, kətaun-in Saimon Pita məmə, “Saimon,” kən nian neen, kətaun-in məmə, “Pita.”

o 4:40 Lou tatən məmə etəmim ko təsiləsən etəm tatimis e nian rəha Sapat. Məto nian mit tiniwig rəkis, kən Sapat tinol namnun, kən netəmim kotitun niləsən netəmim.

p 4:41 Mat 8:29; Mak 3:11-12

q 4:42-44 Mak 1:35-39; Mat 4:23

r 5:1 Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Lek Kenesaret” u nərgin kit min rəha Lek Kalili.

s 5:1 Mat 13:1-2; Mak 3:9-10

t 5:3 Inu Saimon Pita.

Saimon mēmā otiuw-iarēp pot tuwin ihluē mēsin. Nian Saimon tēmätig-iarēp pot, kēn Iesu tēmāpələh lan matəgətuṅ netəmim.

⁴Nian Iesu tēməghat rəkis kəm netəmim, kēn mən-ipən kəm Saimon mēmā, “Saimon, otasuə kotuwīn əpəh lokamnim, kēn nakotərakin rəhatəmat net mēmā nakotos nəm neen.” ⁵Kēn Saimon tēmən mēmā, “Etəm-iasol, lapīn itimat emotalkut pik o nat u mətəahgin-pa tinian, mətə eməsotosən nəm kit ne. Mətə ik nīnən mīn mēmā okotuwīn, kēn tol nəhlan, pəs okotuwīn mīn motərakin rəhatimat net mīn.”^u

⁶Kēn e nian kəmotol mīn-nəhlan, kəmos nəm tēpət tēpət e rəhalat net, kēn net mīn rəhalat kəmotər kasis wir e nəm mīn, kēn net mīn kinotətuoun mīnotəhap-əhap. ⁷Kēn ilat kəmotəun-in-pən ilat mīn neen e pot kit mīn mēmā okotuwā kasitu elat. !Kēn kəmotuwā kəmki-pən nəm e pot kərən mil kuər mərīoah e nəm, iuəhkīr əm pot mil kətuamnim!

⁸Nian Saimon Pita tēmehm nat u, kēn tēmīsin-pən nulīn o Iesu e nisīaiən matən mēmā, “!Tərəmərə, uwīn isəu ron io mətə-inu, io esahmenən, io iol təfagə rat!” ⁹In tatəghat mīn-nulan mətə-inu in ne netəm mīn əh e pot mil, kəmotaut pik narmilat tiwīg o nəm mīn itəm kotepət pik nəhlan. ¹⁰Kēn Jemes ne Jon, nətī Sepeti mil itəm kətəhalol wək iləhal Saimon, ilau mīn kəmuaut pik narmilau tiwīg o nəm mīn u.

Mətə Iesu tēmən-ipən kəm Saimon mēmā, “Əsəginən. Ik etəmim rəha niuwən nəm, mətə roiu əh matuwīn, ik onakiuw-pa netəmim.” ¹¹Kēn e nian ilat kəmotiwu-par rəhalat pot mīn, kēn moatəpəs natīmnat rafin motuarisig-in əm Iesu, kēn motuwā rəhan mīn netəmim.^v

Iesu təmōl-wir etəm tatos nīmīsən u leprosi^w

(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹²Nian Iesu tēmətaliwək e taon kit, suah kit itəm tatos nīmīsən u leprosi tēmaliwək muwa. Nīmīsən u leprosi tēmīrəfin nīpətīn. Kēn nian in tēmehm Iesu, tēmēiuaiu mīsin-pən nīpīnəgin e nisīp matos-ipən nisīaiən kəm in, kēn in tēmətəsək matəkəike ron matən mēmā, “Tərəmərə, okəmā nakolkeike, kēn nəkitun nol-wirən io, kēn mafəl rəkis namkīmīkən lak.”

¹³Kēn Iesu tēməg-əfəmāhin-pən nelmīn mələhəu-pən lan mən mēmā, “Əwəh. Iakolkeike. !Əwir-ta!” Kēn roiu agin-əh əm, nīmīsən u leprosi tēmāgim mīkə lan.

¹⁴Kēn Iesu tēmən-īəhau mēmā otəsən-iarəpən natīmnat mīn u kəm netəmim, mətə in tēmən-ipən kəm in mēmā, “Uwīn mehm pris kit pəs in otehm mēmā nīpətīm tīnol mīn-nulan, kēn os-ipən sakrifais kəm Uhgīn itəm

u 5:5 Jon 21:3-8 **v 5:11** Mat 19:27 **w 5:11** E Naoa Rəha Uhgīn, nəghatən u “leprosi” tatəghat-in nīmīsən pīsin pīsin mīn rəha nuwigitəm. Nīmīsən mīn u tatərəkīn nuwigitəm, kēn Lou rəha Moses tatən mēmā suah kit itəm təmos nīmīsən nəhlan, in tamkīmīk e nīganəmtī Uhgīn. Afin Levitikas itəm tēpət 13-14.

Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tatikə, kən netəmim okotitun məmə nīpahrienən nīnəwir, kən rəham namkimikən tinikə.”^x

¹⁵Məto namnusən rəha Iesu tatiet matuwīn ikin min rafin, kən nīmanin netəmim kəmotuwa məmə okotətəlig-in rəhan nəgətunən kən məmə in otol-wir nīmīsən min rəhalat. ¹⁶Məto nian tepət, tatuwīn ikin taruən-aruən ikin, in pīsīn əm, məmə otatəfak.

Iesu təmol-wir etəm nīpətīn məsīn təmīmīs

(*Mat 9:1-8; Mak 2:1-12*)

¹⁷Nian kit, Iesu təmatəgətun əpəh imə e nīmə kit, kən Fārisi min, ne iəgətun min rəha Lou, ilat əh-ikin koatəpələh, kəmotisi-pən əpəh latuənu min e nītən Kalili, ne nītən Jutia, ne taon Jerusalem. Kən nəsanənən rəha Iərəməərə tətətig o Iesu məmə in otol-wir netəmim u koatīmīs. ¹⁸E nian əh, netəmim neen kəmotiləs suah kit motuwa itəm tətəpīl əm e nīmītiwīn rəhan məto-inu nīpətīn məsīn təmīmīs. Kən ilat kotolkeike məmə okotiləs motələhəu-pən e nelki Iesu. ¹⁹Məto ilat kotəruu nuwīnən imə məto-inu netəmim tepət əh-ikin. Kən kəmotuwīn əpəh ilis e nīmə motos-irəkis nəhgi nīmə məsīn,^y kən motəhlman-əhlman suah un tatite e nīmītiwīn rəhan muwīn iuəhkīr əm o Iesu.

²⁰Nian Iesu təməhm rəhalat nahatətəən, kən təmən məmə, “Iolik. Rəham nolən rat min, io emos-irəkis.”^z

²¹Kən iəgətun min rəha Lou ne Fārisi min nīkilat təht məmə, “?Etəmim naka u tətəghat ausit məmə in Uhgīn? Uhgīn əm in tītun nos-irəkīsən nolən rat min rəha netəmim.” ²²Iesu in tītun əm rəhalat nətəligən, kən in təmən-īpən kəm ilat məmə, “?Təhro nakoatətəlig min-nulan? ²³?Naka in tīmətīg məmə ekən, ‘Ekos-irəkis rəham tefagə rat min,’ o ‘Ətul maliwək’? ²⁴Kən roiu onəkotehm məmə Nəti Etəmim tatos nepətən o nos-irəkīsən təfagə rat min ikin-u e nətueintən.” Kən in təmən kəm suah u tatīmīs məmə, “Ətul, mīləs rəham nīmītiwīn maliwək matuwīn imam ikin.”^a ²⁵Kən roiu agin-əh min, suah u təmətul mīləs rəhan nīmītiwīn minataliwək matənwiwi Uhgīn minatuwīn. ²⁶Kən ilat rafin kəmotaut pik ron narmīlat tiwig, kən moatənwiwi nərgi Uhgīn, kən motasiəp kən moatəgin məsīn moatən məmə, “Nəman, roiu kitat kəmotehm nat pīspīs agin.”

Iesu təmaun-in Lifae

(*Mat 9:9-13; Mak 2:13-17*)

²⁷Uarisig e natīmnat min u, Iesu təmīet maliwək matuwīn, kən in təməhm suah kit itəm tatos məni rəha takīs, nərgīn u Lifae, tətəpələh ikin

x 5:14 Lev 14:1-32 y 5:19 E nian əh, kəmol nəhgi nīmə neen e tael. Kən netəm min u kəmos-irəkis tael min neen məmə otol kuhal tahmen e suah u itəm in tatīmīs.

z 5:20 Aes 43:25; Luk 7:48 a 5:24 Jon 5:8

katétou takis ikin. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Wa, muarisig-in io muwa rəhak etənim.”²⁸ Kən in təmapəs natimnat min rafin rəhan, mətul muarisig-in Iesu.

²⁹Kən Lifae təmol nagwənən asol kit rəha Iesu əpəh e rəhan nimə. Kən netənim tēpət itəm koatos məni rəha takis, ne netənim əpnəpən min kəmotuwa moatəpələh kələh ilat min ilat məmə okotagwən. ³⁰Kən Fərisi min ne netənim neen min rəhalat itəm iəgətun min rəha Lou, nikilat təsəgienən kən moatən-ən kəm netənim rəha Iesu məmə, “?Təhro itəmat nakotagwən kələh əm itəmat netənim itəm koatos məni rəha takis ne netəm nol təfagə rat?”^b

³¹Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etənim itəm in təsimisən, təsuwinən mehm tokita. Məto etəm tətəmis, in otəkəike muwin mehm tokita. ³²Io eməsuwamən məmə ekaun-in netəm itəm nikilat təht məmə kotətuatip rəkis məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat o nolən tərat min itəm koatol. Məto emuwa məmə ekaun-in netəm kotərat məmə okotəuhlin rəhalat nətəligən.”

Nolən rəha napəsən nagwənən o Uhgın

(*Mat 9:14-17; Mak 2:18-22*)

³³Kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “Netənim rəha Jon Bəptais, nian rafin koatəpəs nagwənən kən katəfak kəm Uhgın, kən netənim rəha Fərisi min koatol əm nat kitiəh, məto rəham netənim min kotagwən əm katilpən. ?Təhro?” ³⁴Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian itəmat nəkoatol nagwənən rəha etənim itəm təmol əm marit, məto nakotən kəm rəhan min məmə okotəkəike motəpəs nunən nagwənən, o kəp? !Kəp!^c ³⁵Məto nian tatuwa itəm netənim okotiləs-irəkis suah u itəm təmol əm marit motiləs kan isəu o rəhan min netənim. Kən e nian əh inəh, ilat okotəpəs nagwənən lan.”^d

³⁶Kən Iesu təmuəh min nimaa nəghatən kit tol min-nulan məmə, “Okol suah kit təsosən napən wi rəhan məhap məsin, kən məhl-pən e napən oas məmə otəhlosig-in itəm təmerəh. Məto okəmə tatol nəhlan, kən otərəkin rəhan napən wi, kən napən wi məsin okol təsəhl-pən wirən ilau napən oas.

³⁷“Kən okol suah kit təsosən wain wi miuw-pən e pətəl oas u təskasik, pətəl itəm kəmol e nuwigi nəni.^e Okəmə suah kit tatol min-nəhlan, kən wain wi otəhləpik kən mol pətəl oas in otasis kən mimerəh mahtipərəh, kən wain in

b 5:30 Luk 15:1-2 **c 5:34** Jon 3:29 **d 5:35** “Etənim itəm təmol əm marit” tatəpsen-pən Iesu, kən “rəhan min netənim” tatəpsen-pən netənim min rəha Iesu. **e 5:37** E nian əh, kəmol pətəl rəha wain e nuwigi nəni. Pətəl wi in timətmətig o nahgigən. Məto pətəl oas in təskasik kən okol təsəhgigən. Nian nahui krep tatuwa matol wain, kən nahgin tətəhləpik pətəl tətasis.

otaiu meləg, kən pətəl min, in otərat. ³⁸Məto wain wi okəkəike kiuw-pən e pətəl wi. ³⁹Kən etəmim itəm təmənim wain oas rəkis, in təsəlkeikeən məmə otənim min wain wi, məto-inu in otən məmə, ‘Wain oas in təwir.’ ”

Netəmim rəha Iesu kəmoatəhl wit e nian rəha Sapat

(*Mat 12:1-8; Mak 2:23-28*)

6 ¹Nian kit e Sapat, Iesu ne rəhan min netəmim kəmotaliwək motuwa e nasumən min rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan min netəmim kəmotəhl wit neen motawig rəkis niwin, kən moatun.^f ²Məto Farisi min neen koatən məmə, “Iei! Nian u-roiu in Sapat, kən nolən u nəkoatol tatətəghl Lou. ?Tahro itəmat nəkoatol min-nəhlan?”^g

³Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Itəmat nəsotafinən e Naoa Rəha Ughin, natimnat min əh itəm Kig Tefit təmol aupən? In ne rəhan min netəmim, nəumis təmus ilat.^h ⁴Kən in təmuwin imə e nimə tapolən rəha Ughin, təmos pīret u itəm pris min kinotos-ipən rəkis kəm Ughin. Kən Lou tatən məmə pris min əm kotitun nunən, məto Tefit təmun kən mos-ipən neen kəm rəhan min netəmim məmə okotun.”ⁱ ⁵Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io, Nəti Etəmim, ekatərəmərə e nian rəha Sapat.”

Iesu təmol-wir etəmim e nian rəha Sapat

(*Mat 12:9-14; Mak 3:1-6*)

⁶Kən e nian pisin kit min rəha Sapat, Iesu təmuwin əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, matəgətun netəmim. Kən ikin əh, suah kit əh-ikin nelmin matip təmimis, təsəg-ətuatip-inən. ⁷Kən iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min, ilat koatalkəlik məmə okotehm-tu Iesu məmə otol-wir suah u e nian rəha Sapat, pəs ilat kotitun nənən məmə Iesu təmətəghl Lou.

⁸Məto Iesu təmitun əm rəhalat nətəligən, kən təmən-ipən kəm suah u itəm nəlmin təmimis məmə, “Wa, mətul aupən e niganəmti netəmim rafin.” Kən təmuwin mətul-pən əh aupən. ⁹Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?akolkeike məmə ekətarəh-in nat kit otəmat. ?Tahro? ?E nian rəha Sapat, nolən naka in tətuatip e Lou məmə okol, okol nat wir, o okol nat tərat? ?Okosmegəh etəmim, o okohamnu etəmim?” ¹⁰Kən təmisilu ilat rafin mitəlau, kən təmən-ipən kəm etəm nelmin təmimis məmə, “?əg-ətuatip-in nelməm.” Kən suah əh təməg-ətuatip-in nelmin, kən nelmin təməwir. ¹¹Məto netəm min əh, nikilat tinərat pik agin, kən kinoatəghat-əghat kəm ilat min məmə okotahro e suah əh Iesu.

Iesu təmitəpun tuelef aposol min rəhan

(*Mat 10:1-4; Mak 3:13-19*)

¹²Kən e nian min əh, Iesu təmuwin əpəh ilis e nitot məmə otəfak, kən in təmətətig matəfak kəm Ughin e nian əh mətoarus tian. ¹³Kən tinian,

təmaun-in rəhan mīn netəmim məmə okotuwa kehm. Kən təmitəpun rəkis tuelef, maun-in nərgilat məmə aposol mīn. ¹⁴Nərgi aposol mīn u tol min-nulan: Saimon itəm Iesu təmaun-in nərgin wi məmə Pita, ne pian Antru, ne Jemes ne Jon, ne Filip, ne Patolomiu, ¹⁵ne Matiu, ne Tomas, ne Jemes nəti Alfeas, ne Saimon u kətaun-in məmə Selot,^j ¹⁶ne Jutas nəti Jemes, ne Jutas Iskariot itəm təmegəhan-in-pən Iesu kəm rəhan mīn tikimīr mīn.

Iesu təməgətun netəmim kən mosmegəh netəmim itəm kəmoatimīs
(*Mat 4:23-25*)

¹⁷Kən Iesu ne rəhan aposol mīn kəmotiet e nitot u moteiuaiu motuwa motatig e nitən iəməhl ilat rəhan netəmim tēpət, ne nimanin netəmim tēpət mīn kəmotisi-pən nitən Jutia, ne Jerusalem, ne nikalkal nitəhəi ikin Taea ne Saeton. ¹⁸Ilət kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Iesu kən məmə in otol-wir nimisən mīn rəhalat. Kən in təmol-wir netəmim itəm narmīn rat mīn kəmoatərəkīn ilat. ¹⁹Kən netəmim itəm kəmotətul moatitəlau lan, kəmotalkut məmə okotek məto-inu nəsanənən tətisi-pən lan matol-wir ilat rafin.

Nagianən ne nəratən
(*Mat 5:1-12*)

²⁰Kən Iesu təmasipən mehm rəhan mīn netəmim, kən tən-ipən kəm ilat məmə,

“Itəmat u ian-rat mīn, nakoatətig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien məto-inu, itəmat netəmim rəha Ughin, kən in tatərəmərə etəmat.

²¹Itəmat itəm nakoteam-in nagwənən əh-roiu, nakoatətig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien məto-inu, onəkotən məmə, ‘Əwəh, tahmen.’

Itəmat itəm nakotasək əh-roiu, nakoatətig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien məto-inu onəkotalah.^k

²²Nakoatətig e nəwirən pahrien nian netəmim koatətəhau itəmat, kən kəsegəhan-inən itəmat məmə onəkotol natimnat kititəh itəmat mīn ilat, kən katən rat itəmat, kən katərəkīn-rəkīn nərgitəmat məmə itəmat rəha iərmis mīn, kən ilat koatol nolən mīn əh kəm itəmat məto-inu io Nəti Etəmim, kən itəmat rəhak mīn.^l

²³“E nian mīn əh, otəgien, kən motətīp-ətīp e nagianən məto-inu nətəuən əsol rəhatəmat rəha natimnat mīn əh tətətīg əpəh e nego e neai. Nīkitəmat otəgien məto-inu tīpīlat mīn kəmoatol nolən kititəh əm kəm ien mīn aupən ikin.

j 6:15 Əplan-tu futnot e Mat 10:4. k 6:21 Sam 126:5-6; Aes 61:3; Nol Əpən 7:16-17
l 6:22 Jon 15:19; 16:2; 1 Pita 4:14

- ²⁴ “Məto, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm rəhatəmat nautə tepət roiu məto-inu, ninotos rəkis nagienən rafin itəm onəkotos.
- ²⁵ Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm nakotagwən pik moatəto təwir lan əh-roiu məto-inu, nəumis otəpanus itəmat.
Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm nakotalah əh-roiu məto-inu, nəpanotasək onəkotasək agin.
- ²⁶ Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat nian netəmim koatıləs-ipər nərgitəmat məto-inu, tıpılat min kəmotıləs-ipər mihin nərgi ien eiueiuə min aıpən ikin.”

Otolkeike rəhatəmat tikimir min

(Mat 5:38-48; 7:12)

²⁷ Kən təmən min məmə, “Məto ekatən kəm itəmat itəm nakoatətəlig-in motitun məmə, nəkotəkəike motolkeike rəhatəmat tikimir min, kən motol təwir kəm netəm koatətəhau itəmat, ²⁸ kən nian netəmim koatau iərmis-in itəmat, məto itəmat onakotətəpəh-in o Uhgın məmə otos-ipən rəhan nəwırən kəm ilat, kən onəkotəfak o netəmim itəm koatol tərat kəm itəmat.

²⁹ “Okəmə suah kit tatem nıkapım, kən ahwin-pən nıkalın kit min tem. Okəmə suah kit tatıləs rəham kot, kən atətul matıp o nos-ipən minən rəham sot. ³⁰ Os-ipən nat naka kəm etəmim kit itəm tateasiə-in ron ik, kən etəmim itəm təmos rəham neen natımnat, apəs əm, məsətapəh-inən. ³¹ Kən otol təwir kəm netəmim rafin e nolən min rafin itəm nakotolkeike məmə netəmim okotol min kəm itəmat.^m

³² “?Okəmə nakotolkeike əm netəm min u koatolkeike itəmat, nıkitəmat təht məmə okıləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat min koatol təwir kəm ilat min, kən moatolkeike ilat min. ³³ ?Kən okəmə nəkoatol əm təwir kəm netəm min əh itəm koatol təwir kəm itəmat, nıkitəmat təht məmə okıləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat min koatol əm nat kitiəh min. ³⁴ ?Kən okəmə nakoategəhan-in natımnat kəm netəmim neen itəm ilat kotitun nos-ipa minən nitain, nıkitəmat təht məmə okıləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat min koategəhan-in natımnat kəm ilat min məmə nian kit kəpanotos-ipən min nitain tahmen.

³⁵ “Məto nəkotəkəike motolkeike rəhatəmat tikimir min, kən moatol təwir kəm ilat, kən moategəhan-in natımnat itəm kəmos məmə okəsotalpınən. Okəmə nəkotol nəhlan, kən rəhatəmat nətouən asol tətətig, kən nakotuwa nenəti Uhgın İlis Agın, məto-inu in tatol təwir kəm netəm naumis min, kən tatol təwir min kəm netəmim itəm kəsotənən məmə nıkilat tagien o natımnat wır itəm in tatol kəm ilat. ³⁶ Otasəkitun netəmim tahmen əm e rəhatəmat Tata tətəsəkitun netəmim.”

Əsənən nolən rəha etənim
(*Mat 7:1-5,17-27; 12:34-35*)

³⁷Kən İesu təmən məmə, “Əsənən nolən rəha etənim məmə in tərət, kən pəs kəsənən rəham nolən məmə in tərət; əsənən məmə suah kit otəkəike mos nalpınən o təfagə rat kit rəhan, kən pəs kəsənən məmə ik onakəkəike mos nalpınən o təfagə rat kit rəham; aluın nolən rat rəha etənim itəm təmol kəm ik, kən pəs kaluın nolən rat rəham.”ⁿ ³⁸Awte kən məhan nelməm kəm netənim, kən kos-ipinə natimnat kəm ik, natimnat tepət tepət itəm kəmii-pən kasin-asin kəgətəin, tər matərioah itəm okələhəu-pən ilat e nelməm. Okəmə natos-ipən tepət, okos-ipinə tepət kəm ik, mətə okəmə natos-ipən noan məsin əm, okos-ipinə noan məsin əm kəm ik.”^o

³⁹Kən in təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə, “İganəmtin əpis ko təsitən iganəmtin əpis kit min. !Kəsi, okiawig-pən e noakimil asol!”^p ⁴⁰Etəm tatətəlig, in təsaprəkis-inən rəhan iəgətun, mətə etənim itəm təmətəlig-in wir matətəu-pən iəgətun e nətəligən min rafin, in otuwa mahmen e rəhan iəgətun.^q

⁴¹“?Tahro nakatən nisip noan məsin itəm təmuwin e niəganəmti piam, mətə niki məsəhtən nig asol itəm tətətig e niəganəmtim? ⁴²?Okəmə nakəshmən nig asol əpəh e niəganəmtim, kən onakahro min-nulan mos-irəkis nisip e niəganəmti piam? !Rəhatəmat nənən təwir, mətə nikitəmat tamkimik! Aupən mos-irəkis nig asol e niəganəmtim, kən mitun nehm wirən nisip e niəganəmti piam kit.

⁴³“O nat əh inəh, iatən məmə, nig katun tikə itəm tatəe-in nig kəsənən, tahmen-pən əm e nig kəsənən təsoe-inən nig katun, ⁴⁴mətə-inu etənim tətütun nig e nehmən noan. Ko etənim təsəhlən noa nig katun e nolkosik, kən ko etənim təsəhlən noa nig tətəhen e nol e luən. ⁴⁵Etəm təwir, niki tərrioah e natimnat wir min, kən in tatol natimnat itəm təwir. Kən etəm tərət, niki tərrioah əm e nolən tərət min, kən in tatol əm nolən tərət; mətə-inu e nian tətəghat, kən natimnat min əh e niki koatiet.”^r

⁴⁶Kən İesu təmən məmə, “?Tahro nakotaun-in io məmə ‘İəməmə, İəməmə,’ mətə nəsətolən nat naka itəm ekatən?”^s ⁴⁷Pəs ekəgətun kəm itəmat nolən rəha suah kit itəm tatuwa ron io, kən matətə nəghatən min rəhak, kən matol natimnat min itəm ekatən ilat.

⁴⁸“Kən in tahmen əm e etənim itəm təmiləkən rəhan nimə. Aupən, təmel nisip meiuai muwin mafəl wir kəpiel apin əpəh ləhau, kən miləkən-pən rəhan ikin nimə. Nian nuhuən təfik maiu maruəh muwa miləs pikən, mətə təsəloalən lan, mətə-inu təmiləkən wir tiəkis. ⁴⁹Mətə etənim itəm tatətə nəghatən rəhak kən məsolən, in tahmen-pən e

n 6:37 Mat 6:14 **o 6:38** Mak 4:24 **p 6:39** Mat 15:14 **q 6:40** Mat 10:24-25
r 6:43-45 Mat 7:17-20; 12:34-35 **s 6:46** Mat 7:21

etəmim itəm tatiləkin-pər rəhan nimə tatəpələh-pər əm e niməptən. Nian nuhuən təfik maiu maruəh muwa miləs pikən nimə, kən əmun nimə tiet morin miməlkin-məlkin.”

Nahatətəən rəha etəm-iasol kit rəha mopael min

(Mat 8:5-13)

7 ¹Nian Iesu təməghat rəkis kəm netəmim un, kən in təmuwin əpəh e taon Kapaneam. ²Kən ikin əh, etəm-iasol kit rəha mopael min rəha netəm Rom tətətig, kən slef kit əh-ikin rəhan itəm in tolkeike pik, mətə slef əh tatimis pik, rəhan nahməən tepət. ³Kən e nian etəm-iasol əh təmətə nammusən rəha Iesu, kən in təmahləpis netəm-iasol neen rəha netəm Isrel məmə okotuwin motən-ipən kəm Iesu məmə otuwin mol-wir rəhan slef. ⁴Kən nian netəm-iasol min əh kəmotuwa motehm Iesu, motətapəh əskasik ron motən məmə, “Iərəmərə, tətətip əm məmə nakasitu e suah əh, ⁵mətə-inu in tolkeike pik kitat netəm Isrel, kən in təmiləkin nimə rəha nuəfiminən rəhatat.”

⁶Kən Iesu təmətəu-pən ilat. Kən e nian kīnoatuwa iuəhkīr o nimə, etəm-iasol rəha mopael min təmahl-ipən rəhan min netəmim kotuwīn motehm Iesu moatən-ipən məmə, “Iərəmərə, əsəlīkīamtəən ik o nuwamən, mətə-inu esahmen-pənən məmə onəkuwa imak ikin. ⁷Kən tol min-nəhlan, io esīmnəən mehm ik. Ik etəm-iasol kit, mətə io etəm ləhau əm. Mətə əghat əm, kən rəhak slef, in otəsənən min. ⁸Ekitun məmə nimisən əh otəkəike mol nəwīam, mətə-inu io min, rəhak netəm-iasol min kotərəmərə lak, kən iatol nəwīalat, kən mopael min neen əh-ikin itəm io ekərəmərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwīn,’ kən tuwīn. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən in tol.”

⁹Nian Iesu təmətə nəghatən u, narmin təmiwig pik o nəghatən rəha suah u. Kən in təmeirair mən-ipən kəm nīmanin netəmim itəm koatətul uarisig in, məmə, “Ekatən kəm itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən nat əpnəpin noanol min rəha Isrel, mətə esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatətəən iahgin təhmen-pən lan.” ¹⁰Kən e nian iahləpis min rəha etəm-iasol kəmotitəlig-pən imə, kəmotehm slef əh tīnəsənən rəkis.

Iesu təmosmegəh nəti nəutahlīmīs kit

¹¹Kən təsuwəhən e natīmnat min u, Iesu təmuwin e taon kit, nərgīn u Nain, ilat rəhan min netəmim ne nīmanin netəmim tepət itəm koatuarisig-in in. ¹²Kəmol fenis e kəpiel titəlau e taon əh, kən e nian Iesu təmuwa iuəhkīr o nafilua rəha taon, kən təmehm netəmim koatīsī-pən e taon moatalis etəm təmīmīs kit. In etəm alua iərman, nəti nəutahlīmīs kit noan kitīəh əm. Kən nīmanin netəmim tepət rəha taon koataliwək kələh ilat nəutahlīmīs əh. ¹³Kən nian Iərəmərə təmehm nəutahlīmīs əh, in

təmasəkitun pik, kən mən-ipən kəm in məmə, “Əsasəkən.” ¹⁴Kən təmuwin mek pet itəm kətalis suah u təmimis lan, kən kəmotətul. Kən Iesu təmən-ipən məmə, “!Etəm aluə! İlatən kəm ik məmə, ətul!” ¹⁵Kən etəm təmimis tinəmegəh minətul, kən mətuoun matəghat. Kən Iesu təmos-ipən etəm aluə əh kəm rəhan mama.^t

¹⁶Netəmim rafin kəmotəgin motasiəp, kən moatənwiwi Uhgın məmə, “!İen asol kit roiu tətətig kitat min!” Kən motən min məmə, “!Uhgın təmuwa məmə otasitu e rəhan min netəmim!”^u ¹⁷Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mitəlau ikin min rafin e nitən Jutia kən e nıməptən min rafin iuhkır ron.

Iesu ne Jon Baptais

(Mat 11:2-19)

¹⁸Netəmim rəha Jon Baptais kəmotən-ipən kəm in natimnat rafin itəm Iesu təmol ilat. Kən Jon Baptais təmaun-in rəhan etəmim mil kəiu kuea ron, ¹⁹kən təhləpis ilau məmə okian muehm İəgəməgə muətapəh ron məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o məta ekotasipən o etəm pisin kit min?”

²⁰Kən nian suah mil kəmuea muehm Iesu, kəmuən-ipən kəm in məmə, “Jon Baptais təmahl-ipa itimlau ekuea məmə ekuətapəh ron ik məmə, ‘?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o məta ekotasipən o etəm pisin kit min?’ ”^v

²¹Kən e nian əm əh itəm ilau kəmuea muehm Iesu lan, məto Iesu tatol nımisən tepət koatəwir. Neen koatos nımisən pisin pisin min, neen narmin rat tətətig elat. Kən netəmim tepət niganəmtilat təpis, məto Iesu təmol-wir ilat. ²²Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “İatəlig mian muən-ipən natimnat min u rafin kəm Jon, nat itəm nəmuəto kən muehm. Netəm niganəmtilat təpis kınəatəplan nat. Kən netəmim itəm nelkilat tərət kınəotəto təwir kən minotaliwək. Kən netəm min u kəmotos nımisən leprosi, nuwigilat tinəwir. Kən netəm min u matəlgilat təmalu, roiu matəlgilat tinoag, kən netəm min u kəmotimis, kınəotəmegəh min. Kən ian-rat min, roiu əh suah kit tinatən-iarəp namnusən təwir kəm ilat.”^w ²³Uhgın otawte-in rəhan nəwirən kəm netəmim itəm kəsətəməən e rəhalat nahatətəən lak o rəhak nolən.”^x

²⁴E nian iahləpis mil rəha Jon ilau kəmiatəlig min, kən Iesu təmətuoun matəghat-in Jon kəm nımanin netəmim. In təmən məmə, “?Aupən ikin,

t 7:15 1 King 17:23; 2 King 4:36 u 7:16 Luk 1:68 v 7:19-20 Sam 40:7; Mal 3:1; Nol Əpən 1:8 w 7:22 Aes 35:5-6; 61:1; Luk 4:18 x 7:23 E nian rəha Iesu, netəmim tepət koatasipən o Kristo itəm otəpanuwa. Məto nikilat təht məmə in otol nolən min itəm tol pisin e nolən min rəha Iesu. Nikilat təht məmə Kristo otos nəsanənən o nəluaginən e kapman rəha Rom.

itəmat nəmoatuwin əpəh ikin taruən-aruən ikin məmə onəkotehm naka? ?Nəmoatuwin məmə onəkotehm suah kit əpnəpən əm itəm tahmen e nuwig itəm nimətag tətahl tatahuin-ahuin? !Kəp! ²⁵?Okəmə kəpə, kən nəmoatuwin məmə onəkotehm naka, suah kit itəm tatuwin e nəpən wir nəmtin tiəkis? !Kəp! Netəm itəm koatuwin e nəpən wir, motagien əm e rəhalat nautə, ilat kotatig e nimə wir min tahmen e rəha kig. ²⁶?Kən naka əh nəmoatuwin məmə nakotehm, ien kit, o? Əwəh, nīpahrienən, mətə iatən kəm itəmat məmə in ilis taprəkis-in e ien.^y ²⁷Suah u inu Naoa Rəha Uhgīn təmatəghat in məmə,

‘Otəplan-tu. Iatahl-īpīnə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən.

In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.’^z

²⁸Iatən kəm itəmat məmə, netəmim itəm kəmotaiir e nətueintən u, kit təsaprəkis-inən suah əh Jon. Mətə etəm tətətig ləhau agin e netəmim rafin e nərəmərəən rəha Uhgīn, in ilis taprəkis-in Jon.”

²⁹Nian netəmim əpnəpən, ne netəmim rəha nosən məni rəha takis kəmotətə nəghatən rəha Iesu, ilat kəmotən məmə suatip rəha Uhgīn in suatip ətuatip. Koatən nəhlan mətə-inu Jon təmol baptais rəkis elat.^a

³⁰Mətə Farisi min ne iəgətun min rəha Lou, ilat kəməsotegəhanən məmə Jon otol baptais elat, kən inəh kəmotərakin suatip rəha Uhgīn e nəmegəhən rəhalat.^b

³¹Kən Iesu təmatəghat min məmə, “?Kən io ekən nolən rəha netəmim roiu, məmə tahmen e naka? ?Kən rəhalat nətəligən naka?

³²Ilət kotahmen-pən əm e nisualkələh itəm nat kit tikə otol nīkilat tagien. Kən koatəpələh e suatip katol maket ikin, kən motagət əfəməh motaun-in ilat min neen məmə, ‘Itimat emotahl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagienən lan, mətə itəmat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoatasək eiuə rəha nīmīsən, mətə nəsotasəkən kitat min itimat.’

³³“Iatən min-nulan mətə-inu nian Jon Baptais təmuwa, matətuakəm məsunən nagwənən nian tepət o nəfakən, məsənimən wain. Kən itəmat nakoatən məmə, ‘Suah əh, narmin rat kit tətətig lan.’ ³⁴Mətə io, Nəti Etəmim, emuwa mətagwən matənim wain, kən itəmat nakoatən məmə, ‘!Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nagwən pikən ne etəmim rəha nəpīsən, kən motan kələh ilat netəmim rəha nosən məni e takis, ne netəmim itəm nol təfagə!’^c ³⁵Nenatigən rəha Uhgīn ne nalpəkauən rəhan in tətətuatip məmə itimlau Jon ekioal nat itəm in tolkeike. Kən nəmegəhən rəha netəmim itəm kotahatətə lan, tatəgətun məmə inu nīpahrienən.”

Pətan rat kit təmau nelki Iesu e senta

³⁶Kən Farisi kit, nərgin u Saimon, in təmətapəh o Iesu məmə otuwin magwən e rəhan nimə. Kən Iesu təmuwin latuənu, muwin e nīpəgnoa nimə rəha Farisi un matəpələh məmə otagwən.^d

³⁷Kən pətan kit e taon əh in iol təfagə rat, təməto məmə Iesu tətəgwən əpəh imə Farisi ikin. Kən in təmos senta kit muwa itəm nəmtin tiəkis. Senta u tətətig e pətəl kəmol e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta.^e ³⁸Kən in təmuwa iuəhkir o Iesu mətul e nīkali nelkin mətasək, nahui nəmtin tətəuon mətəhl-pən e nelki Iesu minol nelkin tinəpilit. Kən təmafəl nahui nəmtin e nelki Iesu e noanun, kən mətoafəl nelki Iesu matos-ipən nisiiian kəm in,^f kən mol-pən senta e nelkin.

³⁹Kən Farisi u təmehm nat əh, kən tatən atip e nīkin məmə, “Okəmə suah əh in ien pəhrien, kən okol in təmitun əm nolən rəha pətan əh itəm tatek nelkin, məmə in iol təfagə rat.”

⁴⁰Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Saimon, iakolkeike məmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən Saimon təmən məmə, “Təgətun, ən-tu kəm io.”

⁴¹Kən Iesu təmən məmə, “Suah kəiu, rəhalau məni təsahmenən, kən iərəməyə kit təmos-ipən məni neen kəm ilau, kən o nian kit ilau okualpīn rəhan məni. Kit təmos faif-hanrit tenarius, kən kit tos fifti tenarius.^g

⁴²Nian ilau kənuəruru nos-ipənən nītain, kən iərəməyə təmən məmə, ‘Uapəs əm nalpīnən məni itəm nəmioas.’ ?Kən suah mil u in pəhrəuən lan otolkeike pik iərəməyə?”

⁴³Kən Saimon in təmən məmə, “Nīkik təht məmə etəm u itəm in təmos məni tepət, kən iərəməyə təmasəkitun pik, in otolkeike pik iərəməyə.” Kən Iesu təmən məmə, “Nəmən pəhrien.”

⁴⁴Kən Iesu təmeirair məplan pətan u, kən mən-ipən kəm Saimon məmə, “?Saimon, natehm pətan u, o kəp? E nian emuwa imam ikin, ik nəməsos-ipamən nəhau kit o naikuasən e nelkək, məto pətan u, in təmau nelkək e nahui nəmtin mafəl e noanun. ⁴⁵Nian emuwa, kən Saimon, ik nəməsolən nəmtətīn kit itəm tətəgətun məmə nakolkeike io. Məto pətan u, tatoafəl nelkək tatuwin əm nulan, kən nolən rəhan tətəgətun məmə in tolkeike

d 7:36 Nian min neen, netəm Isrel koatətəu-pən nolən rəha netəm Kris ne netəm Rom nian kotəgwən. Məto tepil rəhalat in ləhau ləhau, kən netəmin kotəpil e nīkalilət motol nelmilat tətətəu-pər rəhalat kaugə, kənu nelmilat matip tos nagwənən moatun. Kən nelkilat tətəmahl-iarəp katehm wir əm. Inəh Iesu təmol mihin nian pətan əh təmuwa maikuas e nelkin. Əplan narmīn e Mat 26. **e 7:37** Mat 26:7; Mak 14:3; Jon 12:3 **f 7:38** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, pətan əh təmek nelki Iesu e nohlin. Inu nəmtətīn məmə in tatisiai-in pik Iesu, kən nīkin tagien o natimnat itəm Iesu təmol kəm in. **g 7:41** Roiu, faif-hanrit tenarius təhmen e faif-hanrit-taosan vatu, kən fifti tenarius təhmen e fifti-taosan vatu.

pik io. ⁴⁶Saimon, ik nāmāsauən rəhk-kapə e oel məsin ne, məto pətan u, in təmau nelkək e senta itəm nat kit nəmtin tiəkis. ⁴⁷Kən tol nəhlan iatən kəm ik məmə, enafəl rafin rəkis rəhan təfagə rat min itəm tepət tepət, kən tol nəhlan, nolən min əh itəm tatol, tatəgətun məmə tolkeike pik io. Məto nian iatos-irəkis təfagə rəha etəmim noan məsin, kən kəsi, rəhan nolkeikeən in natiəkəku ron io.”

⁴⁸Kən Iesu təmən-ipən kəm pətan u məmə, “Reham təfagə rat min, io enafəl rəkis.”

⁴⁹Kən netəmim neen min itəm kəmotagwən ilat min, koatən kəm ilat min məmə, “?Etəmim naka əh itəm tatən məmə tatos-irəkis təfagə rəha etəmim?”

⁵⁰Məto Iesu təmən-ipən kəm pətan u məmə, “Uhgin təmosmegəh ik məto-inu nəmahatətə lak. Kən uwīn, pəs nəməlinuən rəha Uhgin tətətig ron ik.”^h

Nipitan itəm kəmotasitu e Iesu

8 ¹Uarisig e natimnat min əh, Iesu in taliwək matuwīn e taon min neen ne latuənu min neen. In tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgin kən mətamnus-iarəp namnusən təwir rəha nərəməwəən rəha Uhgin. Kən e nian əh, tuelef aposol min rəhan kəmoatətəu-pən. ²Kən nipitan neen min kəmoatuarisig-in Iesu, inu aupən ikin ilat kəmoatimis, o kəmoatos narmin rat min tətətig elat, məto Iesu in təməhg-iarəp narmin rat min kən təmōl-wir rəhalat nimisən. Nərgi nipitan min u Meri u katən məmə Maktala itəm Iesu təməhg-iarəp narmin rat sepin lan; ³ne Joana pətaguihl rəha Jusa itəm in tatəwəwə e nimə rəha Kig Herot Antipas; ne Susana; ne nipitan tepət min. Nipitan min u koatos-ipən rəhalat mənī o nos-nəmtinən natimnat o nasituən e Iesu ne rəhan min netəm tuelef.

Nimaa nəghatən e niməptən

(*Mat 13:1-23; Mak 4:1-20*)

⁴Nimanin netəmim tepət kəmotisi-pən e taon min tepət motuwa o Iesu. Nian kəmotuwa motətul kitəlau lan, kən təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat. In təmən məmə, ⁵“Suah kit, etəm rəha nəfəən nikuti wit, təmuwīn matəra kin nikuti wit tatisas əpəh e nasumən. Kən neen kəmotisas e suatip, kən uarisig netəmim kotuwa kaliwək lan, kən mənig min kotuwa motun rəkis ilat. ⁶Kən nikutin neen kotisas-pən e nisip noan məsin itəm kəpiel ləhau lan. Nian koatəwīə, kən motauke məto-inu nəhau tikə ləhau lan. ⁷Kən nikutin neen kotisas-pən e niki nolkosik. Uarisig, nolkosik ne wit kuəwīə kələh, kən nolkosik tatu-atu-pən lan mətoarus-pən kotimis. ⁸Kən nikutin neen min kəmotisas-pən e nəptən wir motəwīə motoe-in noalat tepət tepət tahmen e wan-hanrit.”

Nian Iesu tāmən rækis nəghatən u, kən təmagət, mən kəm ilat məmə, “Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

⁹Kən netəmim rəha Iesu kəmotətapəh ron məmə, “Uhapik-pa nimaa nəghatən u kəm itimat.” ¹⁰Kən in tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat, Uhgın tinerəh rækis e rəhatəmat suatip məmə itəmat onəkotitun nəghatən rəha nərəməərən rəha Uhgın itəm tatəhluaiɡ. Məto netəmim neen, ilat koatos əm e nuəhən nimaa nəghatən min, məmə ilat okoatehm, məto kotəruru, kən ilat okoatəto, məto okol kəsotitunən.”^j

¹¹Kən Iesu in təmatəghat məmə, “Nipəti nimaa nəghatən u tol min-nulan. Nikuti wit, inu nəghatən rəha Uhgın. ¹²Nikutin min itəm koatias e suatip, inu tahmen-pən e netəmim itəm kotəto nəghatən rəha Uhgın, kən Setan tatos-irækis nəghatən rəha Uhgın e rəhalat nətəligən məmə okəsotənən niphrienən lan, kən Uhgın otəsosmegəhən ilat. ¹³Kən nikutin min itəm koatias-pən e nisip noan məsin kəpiel əh ləhau ikin, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgın, kən nikilat tətəgiən ron. Məto nokilat təseuiəuən isəu, kən koatahatətə e nian əkuəkir əm. Məto nian nəəsəuəən, o nəratən tuwa e nəmegəhən rəhalat, kən koatəme e rəhalat nahatətəən. ¹⁴Kən nikutin min itəm koatias-pən e niki nolkosik, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgın, məto natimnat tətətu-atu-pən e nəmegəhən rəhalat, inəh koatətəlig-in pik natimnat rəha nəmegəhən rəhalat, o ilat kotolkeike nautə tətə, o kotolkeike məmə okotəto təwir e rəhalat nəmegəhən. Kən nəmegəhən rəhalat təsoe-inən nat təwir kit e nəghatən rəha Uhgın. ¹⁵Məto nikutin itəm tatisas-pən e nıməptən təwir, inu tahmen e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgın, kən nikilat tətəuətip kən məwir, kən ilat kotaskəlīm nəghatən rəha Uhgın tətətig tiəkis e nikilat. Kən ilat kotalkut matuwīn matuwīn, kən motoe-in nəmegəhən təwir.”

Ol wək e nat itəm nakatos

(Mak 4:21-25)

¹⁶Kən Iesu tāmən-ipən məmə, “?Pah tətəsiepən e lait kən mətaii-pən e pesin, o tatəhtu-pən e nipəg pet? !Kəp! Kəsolan mihin. Nian nakotasiepən e lait, kən motətu-pər e tēpīl məmə netəmim okotehm nat lan.^k ¹⁷Kən e nolən kitiəh min əm, okəmə suah kit tatəhluaiɡ-in nat kit, məto Uhgın otol əp in, kən okəmə suah kit tatos nəghatən anion kit, məto Uhgın otən-iarəp.^l ¹⁸Nəghatən u itəm nakoatəto, otətəlig-in wir. Etəm itəm tinitun rækis nipəti nəghatən rəhak, in titun nosən təhmin min. Məto etəm itəm tətəitunən, in otəmkarəpən e nat itəm nikin tatəht məmə tatos.”^m

j 8:10 Aes 6:9 k 8:16 Mat 5:15; Luk 11:33 l 8:17 Mat 10:26; Luk 12:2
m 8:18 Mat 25:29; Luk 19:26

Mama rəha Iesu ne pian min

(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹Kən e nian əh, mama rəha Iesu ne pian min kəmotuwa məmə okotehm, məto okol kəsotuwinən iuəhkir motehm məto-inu nimanin netəmim tərət koatətlosig-in. ²⁰Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in məmə, “Mama rəham ne pian min ilat ərəh ihluə koatətul, kən kotolkeike məmə okotehm ik.”

²¹Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəmim rafin itəm koatəto nəghatən rəha Uhgın kən moatətəu-pən, ilat un rəhak netəmim min, rəhak mama ne piak min.”

Iesu təmən-iəhau nimətag asol e Lek Kalili

(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²²Nian kit Iesu ne rəhan min netəmim kəmotuwin e pot kit, kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs kotuwin ərəh entənipən-pən e lek u.” Kən kəmotiuw niuwən motiet. ²³Nian pot tinətaiu, kən Iesu təmuwin mapil. Kən nimətag asol kit təmeiuaiu-pa e lek u, kən nəhau təmuwin e nipəgnoa pot, iuəhkir əm pot tətəmmim. ²⁴Kən kəmotəhgaiir e Iesu kən motəmə, “!Ei, Etəm-iasol! !Etəm-iasol! Aiir-ta, okotimis roiu!”

Kən Iesu təmaiir məghat mən-iəhau nimətag ne peau-peau asol min məmə, “!Nahmen, uameg-ta!” Kən nimətag təmurahl nelmin, kən tinəməlinu tinəməlinu. ²⁵Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro? ?Rəhatəmat hiə nahatətən?”

Məto ilat kinoatəgin, kən narmilat tinatiwig min, kən minoatən-ipən kəm ilat min məmə, “!Ei! ?Etəmim naka u? Nat ərnapin nimətag ne nəhau, məto katuətəlig-in rəhan nəghatən matioal.”

Iesu təməhg-iarəp narmin rat min e suah kit

(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶Kən ilat kəmotuwa kiet-arəpa rəha netəm Kerasa ikin, inəh entənipən-pən e lek u, kən kəmotuwar ərəh ipar. ²⁷Nian Iesu təmuwar, kən əmun etəmim kit əh-ikin təmuwa mehm. Suah un, narmin rat min kotatig lan, kən nuwəh məsin in təməsuwin-inən napən, kən in təsapilən imə, məto in tətətig əm əh e nipəg kəpiel min, ikin katitənim netəmim ikin. ²⁸⁻²⁹Aupən ikin, nian tərət, narmin rat əh tatol in tətəlməl pik, kən netəmim koatəlis nelkin ne nelmin e sen məmə otaskəlim tiəkis moatehm məmə otəsərəkin-rəkinən natimnat. Məto e nian rafin tətətip-eatip sen min əh, kən narmin rat tətəkəike kəm in məmə otiet magim muwin ərəh ikin taruən-aruən ikin.

Kən nian ialmə u təmehm Iesu, təmeariğ əfəməh, muwa morin-pən e nelki Iesu, kən mətagət məmə, “!Iesu, Nəti Uhgın İlis Agın! ?Nakəmə

onakahro io? !Awi, iatətapəh ron ik məmə onəsolan nalpənən asol kit kəm io!” Narmin rat u təmən nəhlan məto-inu Iesu tinən rəkis məmə in otiet magim e suah u.

³⁰ Kən Iesu təmətapəh məmə, “?Nərgəm pah?” Kən in təmən məmə, “Nimanin Tepət.” Təmən nəhlan məto-inu narmin rat tepət kəmotatig lan. ³¹ Kən narmin rat min kəmotətapəh əskasik o Iesu məmə, “Onəsahl-ipənən itimat e nipəg itəm namnun tikə tapinəp, u imə nalpənən.”

³² Kən ikin əh e nikali nitot, pikəs min tepət kotagwən motan əh-ikin. Kən narmin rat min kəmotasək moatən-ipən kəm Iesu məmə, “Awi, egəhan-in itimat ekotuwin e pikəs min əh.” Kən Iesu təmegəhan-in ilat kotuwin. ³³ Kən narmin rat min u kəmotiet e suah un motuwin e pikəs min, kən pikəs min ilat rafin kəmotaiu moteuiuiu ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motammim.

³⁴ Nian netəm kotagwən pikəs min kəmotehm nat u, kəmotiet motagim motuwin moatən-iarəp namnusən rəha natimnat min u e taon rəhalat ne ikin min rafin titəlau lan. ³⁵ Kən netəmmim kəmotiet e taon moatuwin məmə okotehm natimnat min əh. Kən kəmotuwa motehm Iesu, kən motehm min suah un itəm narmin rat min kəmotiet rəkis lan, in tatəpələh iuəhkir e nelki Iesu, tinəsalmələn, kən minuwın-in rəkis rəhan narən. Kən netəmmim rəha taon koatəgin.

³⁶ Kən netəmmim itəm kəmotehm ətuatip nat u e niganəmtilat, ilat kotammus tatuwin kəm netəmmim neen min moatən-iarəp məmə Iesu təmahro nulan mol-wir suah əh, itəm aupən ikin narmin rat min kəmotatig lan. ³⁷ Kən netəmmim rafin u kotatig iuəhkir ikin Kerasa, kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otiet iməlat ikin, məto-inu ilat kinoatəgin pik. Kən əmun in təmuwin e pot məmə okotasuə moatuwin entənəpən-pən ikin.

³⁸ Məto suah u itəm narmin rat min kəmotiet lan, in təmətapəh o Iesu məmə, “!Awi, pəs ekimnə kitat!” Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, ³⁹ “Itəlig matuwin imam ikin, muwin mən-iarəp natimnat min itəm Uhgın təmol kəm ik.” Kən suah u təmuwin ikin min rafin e taon iman ikin matən-iarəp natimnat min rafin itəm Iesu təmol kəm in.

Pətagwəhl kit itəm tatimis ne pətan əkəku kit itəm təmmimis
(*Mat 9:18-26; Mak 5:21-43*)

⁴⁰ Nian Iesu təmitəlig-pa min e entənəpən-pa lan e lek u, netəmmim nikilat təmagien məmə kinotehm min Iesu, məto-inu ilat kəmoatəsahgin. ⁴¹ Kən etəmmim kit təmuwa mehm, nərgin u Jaeras, itəm in etəm-iasol kit rəha nimə rəha nuəfiminən. Təmuwa meiuuiu misin nulın e nisaiiən, matəkəike e nətapəhən kəm Iesu məmə in otuwin əpəh iman ikin, ⁴² məto-inu rəhan pətan əkəku tatimis pik rəhan nahməən tepət, kən otəsuwəhən timis. In noan kititəh əm, rəhan nup tuelef.

Kən Iesu təmaliwək matuwın o pətan əkəku əh, kən nımanın netəmim tēpət kəmotuwa kitəlau lan katıləs-pikən-ləs-pikən. ⁴³Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nımısən rəhalat nıpıtan nıan rafın əm mınos nup tuelef, kən təmuwın o netəmim tēpət itəm koatol mərısın, məto okol kit təsol-wırən. ⁴⁴Kən pətan əh təmısi-pən e məntaa Iesu ikın, kən meapən mek nıpəgnəmıti nıməhan rəha Iesu, kən əmun roıu agın-əh mın əm, rəhan nımısən təmol namnun. ⁴⁵Kən Iesu tən məmə, “?Eı, pah təkək ıo?”

Kən nıan ılat rafın kəmotən məmə kəp, kən Pıta təmə, “!Etəm-ıasol, nımanın netəmim tēpət koatıləs-pikən-ləs-pikən ık!”

⁴⁶Məto Iesu tən məmə, “Kəp. Ekitun məmə suah kit təkək ıo məto-ınu eməto məmə nəsanənən təmıet lak.”

⁴⁷Kən e nıan pətan əh tınıtun məmə okol ın təsəhluagən, ın təmuwa mətəsiəp-asiəp pik, kən mısın nulin matos-ıpən nısiıııən kəm Iesu. Kən e nıganəmıti netəmim rafın, tatən-ıarəp kəm Iesu məmə təkək ın o naka, kən matən-ıarəp mın məmə e nıan təkək ın, kən roıu agın-əh mın əm, rəhan nımısən təmol namnun. ⁴⁸Kən Iesu tən-ıpən kəm ın məmə, “Nətık pətan, rəham nahatətəən lak təmol-wır ık. Kən atuwın, pəs nəməlınuən rəha Uhgın tətətıg ron ık.”ⁿ ⁴⁹Nıan Iesu təmatəghat əh, kən etəmim kit təmısi-pən ımə Jaeras ikın met-arəpa, kən mən kəm Jaeras məmə, “Nətım pətan əkəku tınımıs rəkıs. Əsəlıkıamtəən ıəgətun.”

⁵⁰Məto nıan Iesu təməto nəghatən əh, ın təmən-ıpən kəm Jaeras məmə, “Əsəgınen. Ahatətə əm lak, kən pətan əkəku rəham, ın otəwır mın.”

⁵¹E nıan Iesu təmuwa met-arəpa e nımə rəha suah əh, kən təmıt-ırəkıs əm Pıta, ne Jon, ne Jemes, ne mama ne tata rəha pətan əkəku itəm ın təmımıs, məmə ılat əm okotuwin ımə. ⁵²Netəmim rafın koatasək əfəməh moatəun-əun o pətan əkəku əh, məto Iesu təmən-ıpən kəm ılat məmə, “Əsotasəkən. Pətan əkəku u ın təsımısən. ın tətəpıl əm.”

⁵³Kən ılat kotalah-əsən lan məto-ınu ılat kotıtun məmə pətan əkəku əh tınımıs rəkıs. ⁵⁴Məto Iesu təmeapən mıləs nelmi pətan un kən maun-ın məmə, “Pətan əkəku, ətul.” ⁵⁵Kən əmun pətan əkəku apən təməmegəh mın mətul. Kən Iesu təmən-ıpən kəm ılat məmə, “Otos-ıpən nat kit tun.” ⁵⁶Kən rəhan mama ne tata, narmılau təmıwıg pik, məto Iesu tən-ıpən kəm ılat məmə, “Onəkəsüən-ıarəpən natımnat mın u kəm suah kit.”

Iesu təmahl-ıpən rəhan netəm tuelef məmə okotən-ıarəp nərəməərəən rəha Uhgın

(Mat 10:5-15; 14:1-2; Mak 6:7-16)

9 ¹Kən Iesu təmuəfımın rəhan netəm tuelef kotuwa kıtıəh, kən təmos-ıpən nəsanənən kəm ılat kən mətegəhan-ın rəhan nepətən o nərəməərəən kəm ılat məmə ılat kotıtun nəhg-ıarəpən narmın rat mın,

kən məmә ilat okotol-wir nīmīsən min. ²Kən Iesu tēmahl-ipən ilat mēmә okotән-iarәp nәrәmәrәән rәha Uhgın, kən mēmә okotol-wir netәmim itәм koatimis.

³Kən in tәmән-ipән kәм ilat mēmә, “Nian onәkotuwın, mәsotosән natimnat neen rәha naliwәkән rәhatәmat, natimnat itәм kotahmen-pән e kasikin, o kәtim, o nagwәнән, o mәni, kән mәsotosән napән kәiu.

⁴Kән e nian itәmat nakotuwın e latuәnu kit motatig e nimә kit, nimә u inun onәkotatig әm lan mәtoarus-pән nian itәmat onәkotiet lan. ⁵Kән ikin pәhruән onәkotuwın ikin, okәмә netәmim nıkilat tәsagienән mēmә nakotuwa motatig itәmat min ilat, kән otoparispis rәkis nımoulul e nelkitәmat motiet. Inu nәmtәtin kit tatәgәtun mēmә nakotapәs ilat, kән niki Uhgın tәrat olat.”^o

⁶Kән ilat kәmotiet motaliwәk motuwın latuәnu min moatamnus-iarәp namnusән tәwir, kән ikin min rafin koatuwin ikin, moatәfak o netәmim tәpәt, kән kotәmegәh.

⁷Kән Kig Herot Antipas u in iәrәmәrә e nitән Kalili, in tәmәto namnusән rәha natimnat min u itәм Iesu tatol ilat. Kән tәmәtәlig-in muwin minәruru әfәmәh mәto-inu netәmim neen kotән mēmә Jon Baptaıs tinәmegәh min,^p ⁸kән netәmim neen min kәmotән mēmә Elaija tinuwa min, kән netәmim neen kәmotән mēmә in ien kit rәha Uhgın әupән ikin itәм tәmәmegәh min. ⁹Kән Herot Antipas tәmән mēmә, “Jon u, io enәmohatip rәkis rәhn-kapә. ?Mәto etәmim pah u iatәto rәhan namnusән?” Kән in tәmәtegәs-in Iesu mēmә otәplan.^q

Iesu tәmagwән netәmim faif-taosan
(*Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14*)

¹⁰Kән aposol min rәha Iesu kәmotitәlig-pa min ron, kән motән-ipән kәм in natimnat rafin itәм kәmotol. Kән in tәmit ilat motiet rәkis e netәmim, motuwın әpәh e taon pisin kit min, nәrgin u Petsaeta. ¹¹Mәto e nian netәmim kәmotәto namnusән mēmә Iesu tinuwa, kән kәmotuwa motuarisig-in ilat. Kән Iesu nıkin tәmagien әm nian in tәmehm ilat, kән in tatәgәtun ilat e nәrәmәrәән rәha Uhgın, kән matol-wir netәm koatimis kotәmegәh min.

¹²Kән ehnaipән iuәhkir o napinәpән, netәm tuelef rәha Iesu kәmotuwa ron, moatән mēmә, “Iәrәmәrә. Ahl-ipән netәmim rafin koatuwin әpәh e latuәnu min mēmә okotegәs-in ikin tәwir kit rәha napilән kән motegәs-in nagwәнән itәм okotun mәto-inu, ikin-u koatan ikin roiu, in liminan.”

¹³Mәto in tәmән-ipән kәм ilat mēmә, “Kәp, itәmat әm. Onәkotagwән netәm min әh.” Kән ilat kotән mēmә, “Itimat ekoatos әm pıret faif ne nәм kәiu. ?Tahro? ?Nakolkeike mēmә ekotuwın motos-nәmtin nagwәнән

kit min nigî nîmanin netəmim min əh rafin?" ¹⁴Kəmotəghat nəhlan məto-inu netəmim tepət tepət itəm kəmotuwa ikin əh, okəmə kafin nəman əm, kən ilat rafin faif-taosan.

Məto Iesu tən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, "Otuwin motor ilat fite fite motən məmə okotəpələh." ¹⁵Kən rəhan min netəmim kəmotor ilat mihin nəhlan, kən netəmim rafin kəmotəpələh.

¹⁶Kən Iesu təmos pîret əh faif ne nəm kəiu, masipər e neai, kən matəfak kəm Uhgîn o nagwənən, kən məmkas matos-ipən kəm rəhan min netəmim məmə okotos-ipən kəm netəmim. ¹⁷Kən netəmim rafin kəmotagwən motuwin nərpilat tasis. Kəmotapəs nîmîsmîsi nagwənən, kən netəmim rəha Iesu kəmotaii-pən e kətim asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wir.

Pita təmən məmə Iesu in Kristo

(Mat 16:13-20; Mak 8:27-9:1)

¹⁸Kən nian kit, Iesu ne rəhan min əm kotatig, kən Iesu tatəghat kəm Uhgîn e nəfakən. Kən in təmətapəh olat məmə, "?Netəmim koatəghat-in io məmə io pah?" ¹⁹Məto kotən məmə, "Neen koatən məmə ik Jon Baptais. Kən neen koatən məmə ik ien Elaija. Kən neen koatən məmə ik ien kit rəha Uhgîn aupən ikin itəm tînəmegəh min." ^r ²⁰Kən Iesu təmətapəh olat məmə, "?Məto itəmat nakotəmə pah u io?" Kən Pita təmən məmə, "Ik Kristo itəm Uhgîn təmən məmə otahl-ipa." ^s

²¹Məto Iesu təmən-iəhau əskasik ilat məmə okəsotən-iarəpən nəghatən min əh kəm netəmim. ²²Kən in təmatig mən min kəm rəhan min netəmim məmə, "Nat kit itəm otəkəike muwa mol nîpahrienən lan, məmə io, Nəti Etəmim, oekəto nahməən e natimnat tepət. Kən netəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ilat okotəuhlin mənətaalat kəm io, kən motohamnu io, kən ekimis. Məto nian itəm tatol kisil lan, Uhgîn otol ekəmegəh min e nîmîsən." ^t

²³Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, "Etəm u tolkeike məmə otuwa muarisig-in io, in otəkəike maluin atip in, kən e nian rafin in otəkəike mîləs rəhan nig kəməluau muarisig-in io," ^u ²⁴məto-inu etəmim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueintən u, kən otakiəh e rəhan nəmegəhən lilin. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, kən in otos nəmegəhən lilin. ^v ²⁵?Okəmə suah kit tatos rafin natimnat rəha nətueintən u, kən otimis ron, in otîləs nat wir naka? ²⁶Okəmə nətaulis-in io nətaulis-in min rəhak nəghatən, kən Nəti Etəmim in otaulis-in min ik e nian itəm in otatuwa e nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan, ne nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəha Tata rəhan ne nagelo min itəm

r 9:19 Luk 9:7-8 **s 9:20** Jon 6:68-69 **t 9:22** Luk 9:44; 18:32-33 **u 9:23** Mat 10:38; Luk 14:27 **v 9:24** Mat 10:39; Mak 8:35; Luk 17:33; Jon 12:25

kotasim.^w ²⁷Məto iatən nīpahrienən kəm itəmat məmə, itəmat neen itəm nəkoatətul ikin-u, uarisig nəpanotimis məto nakotaupən motehm nərəmərəən rəha Uhgīn.”

Iesu ne Moses ne Elaija
(*Mat 17:1-8; Mak 9:2-8*)

²⁸Uarisig e nəghatən əh rəha Iesu, kən iuəhkir nian eit tinuwa minuwin rəkis, kən Iesu təmit Pita, ne Jon, ne Jemes kəmotuwīn əpəh ilis e nītot məmə okotəghat kəm Uhgīn e nəfakən. ²⁹Kən e nian in təmatəfak, kən rəhn-kapə tinuwa minol pisin, kən napən rəhan təmuwa məruən matipit-īpit. ³⁰Kən əmun Moses ne Elaija kəmuet-arəpa muətul mətəhaləghat iləhal Iesu, ³¹kən nəhag-əhagən asol kit təmasiə mītəlau elau, kən katəhaləghat-in nimisən rəha Iesu əpəh Jerusalem itəm otol nəghatən rəha ien min rəha Uhgīn otuwa mol nīpahrienən lan.^{x y}

³²Məto Pita ne təs mil, napilən tinos rəkis iləhal, kən kəməhalapil məsin. Məto nian kəməhalaiir, kəməhalehm nəhag-əhagən asol tītəlau e Iesu, kən kəməhalehm Moses ne Elaija katuətul iləhal Iesu.^z ³³Kən nian suah mil kinətuagim minatian isəu o Iesu, kən Pita təmən-īpən kəm Iesu məmə, “Iəmərə, təwīr məmə itiməhal etəhalatig ukin-u. Pəs ekəhaliləkin makeen kisil, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.” Məto in təmatəghat ənnapin əm, təsitunən məmə nəghatən naka in tatən. ³⁴Kən e nian in təmatəghat əh, nimal napuə təmuwa malpin ilat, kən nian napuə təməfətəin iləhal, kəməhaləgin kəməhaləgin. ³⁵Kən ilat kəmotəto nəwia suah kit təmisi-pən e nimal napuə, tatən məmə, “Inu nətik itəm io emitəpun. !Əhalətəlig-in wir!”^a

³⁶Nian kinotəto rəkis nəwia Uhgīn təməghat un, kən Pita ne Jon ne Jemes kəməhaləplan əm Iesu. Kən e nian min əh, kəsəhalənən natimnat min əh kəm suah kit min, kəsəhaləghat-inən natimnat min u itəm kəməhaləplan.

Iesu təmahl-iarəp narmin rat e suakəku kit
(*Mat 17:14-23; Mak 9:14-32*)

³⁷Kən kəmən lawig in, nian Iesu ne rəhan etəmim miləhal kəmotisi-pər ilis e nītot moteiuaiu-pa, kən motehm netəmim tepət kəmotuwa ron. ³⁸Kən netəm min əh kit təmaun-in əfəməh Iesu məmə, “Iakolkeike məmə nakuwa masitu e rəhak suakəku iərman, məto-inu in noanahli iouen kitih əm. ³⁹Nian tepət, narmin rat kit tatuwa lan, kən mol in tətəgət pik, kən mol nīpətīn tətasiəp-asiəp matol matol, nahui noan ruən min kotiet,

w 9:26 Mat 10:33; Luk 12:9 x 9:31 Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “kən katəhaləghat-in nian in otiet magim əpəh Jerusalem.” y 9:31 Luk 9:22
z 9:32 2 Pita 1:16-18 a 9:35 Luk 3:22

kotahmen əm e sɔp. Narmɪn rat əh tatəɾəkin pik in, kən mətaskəlɪm in, iuəhkɪr təsəpəsən in. ⁴⁰Kən io emətəpəh o rəham min netəmim məmə okotəhg-iarəp narmɪn rat u, məto okol kəsotəhg-iarəpən.”

⁴¹Kən Iesu in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat netəm roiu ne, rəhatəmat nahatətəən tikə. Kən rəhatəmat nətəlɪgən təsətuaɪpən. Enərou-in itəmat. ?Oekatig kitat min itəmat nian kuwəh? It nətɪm muwa ukɪn-u.”

⁴²Kən nian suakəku u təmatuwa əh o Iesu, kən narmɪn rat təmahtɪgəpis tiet morin-pən e nisip, mol nɪpətɪn tətasiəp-asiəp. Məto Iesu təməghat əskasik kəm narmɪn rat un, kən məhg-iarəp narmɪn rat tiet, kən mol suakəku təwir. Kən təmos-ipən suakəku titəlɪg-pən mehm rəhan tata.

⁴³Kən ilat rafin, narmilat təmiwig o nəsanənən asol rəha Uhgɪn. Məto nian netəmim narmilat təmiwig o natɪmnat rafin itəm Iesu təmol ilat, kən in təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, ⁴⁴“Otos nəghatən u tatite mamnim e nɪkitəmat kən məsotaluinən. Io Nəti Etəmim, suah kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimir min rəhak.”^b ⁴⁵Məto rəhan min netəmim kəsotitunən nɪpətɪ nəghatən u məto-inu Uhgɪn təməhluaig-in nɪpətɪ nəghatən u məmə ilat okəsotitunən, kən ilat kɪnotaulis-in nətəpəh-inən nɪpətɪ nəghatən u o Iesu.^c

?Pah in iahgɪn etəm keike?

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-40)

⁴⁶Kən netəmim rəha Iesu koatol nɪkɪlat min məmə pah in iahgɪn etəm-iasol, etəm keike taprəkis-in ilat.^d ⁴⁷Məto Iesu təmitun rəhalat nətəlɪgən min, kən in təmos suakəku kit mit muwa tətul e nɪkalɪn, ⁴⁸kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit, nɪkɪn tagien məmə otos suakəku kit mehm wir, kən in tatol min-nəhlan e nərgək, kən in tahmen-pən əm məmə in tatos io, matehm wir io. Kən etəm tatos io e nɪkɪn agien, in tatos Uhgɪn itəm təmahl-ɪpa io. Inu nɪpahrienən məto-inu etəm tatos-ɪəhau in ləhau agɪn, in otuwa in etəm-iasol, etəm keike.”^e

⁴⁹Kən Jon təmən məmə, “Iəɾəmərə. Itɪmat emotehm suah kit tatəhg-iarəp narmɪn rat min e nərgəm, kən emotən-ɪəhau məmə otəsol wəkən məto-inu sənəmə in rəhatat kit etəmim.” ⁵⁰Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Əsən-ɪəhauən in məto-inu, okəmə suah kit təsolən tikimir itəmat min, kən in iolitəmat.”^f

Netəm Sameria neen nɪkɪlat təməsagienən o Iesu

⁵¹Kən tɪnuwa iuəhkɪr o nian itəm Uhgɪn otos Iesu lan muwɪn əpəh e nego e neai, kən Iesu təmən-ipən atɪp kəm in məmə otəkəike muwɪn

b 9:44 Luk 9:22 **c 9:45** Luk 18:34 **d 9:46** Luk 22:24 **e 9:48** Mat 10:40
f 9:50 Mat 12:30; Luk 11:23

Jerusalem, kən nat kit tikə məmə otahtosig-in. ⁵²Kən in təmahl-ipən netəmim neen kotos rəhan nəghatən motaupən-in motuwīn əpəh latuənu kit Sameria məmə okotol əpen-əpenə rəhan. ⁵³Məto netəm əh-ikin əh, kəsotolkeikeən məmə in otuwīn matig iməlat ikin məto-inu, ilat kotitun wir məmə tatuwīn Jerusalem. ⁵⁴Kən nian rəhan etəmim mil, Jemes ne Jon, ilau kəmuehm natimnat min əh, kən kəmuən məmə, “?Iərəmərə, nakolkeike məmə ekuəun-in nigəm tisi-pən əpəh ilis e nego e neai meiuaiu muwa mus ilat?”^{g h} ⁵⁵Məto Iesu təmeirair məhai ilau. ⁵⁶Kən kəmotuwīn min latuənu pisin kit min.

Netəmim neen kəmoatən məmə okotuarisig-in Iesu
(*Mat 8:19-22*)

⁵⁷Kən e nian Iesu ne rəhan min netəmim kəmotaliwək moatuwīn e suatip, kən suah kit təmən-ipən kəm in məmə, “Io ekuarisig-in ik, ikin pəhruən onəkuwīn ikin.”

⁵⁸Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kuri iarupin min, rəhalat nipəg tatig məmə okotapil ikin. Kən mənig min, nimaalat tatig məmə okotapil ikin. Məto io Nəti Etəmim, nimə rəhak tikə o napilən.”

⁵⁹Kən Iesu təmən-ipən kəm suah kit min məmə, “Wa, kilau min ik, muwa ik rəhak etəmim.” Məto suah un tən-ipən məmə, “Iərəmərə, awi. Egəhan-in io ekuwīn pitən mitənim rəhak tata.” ⁶⁰Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kəp, apəs-pən. Pəs netəm kinotimis rəkis e nikilat, koatitənəm atip ilat min. Məto ik, uwīn mən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgīn.”

⁶¹Kən kit min tatən məmə, “Iərəmərə, ekətəu-pən ik muwa io etəmim rəham, məto awi, əpəs pitən ekitəlig-pən min imak ikin mauiatipin rəhak min netəmim.”ⁱ

⁶²Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Okəmə suah kit tətəuon matol wək rəha Uhgīn, məto rəhan nətəligən tatuwīn o nat pisin pisin min neen, kən suah u təsahmen-pənən məmə Uhgīn otərəmərə lan.”

**Iesu təmahl-ipən rəhan netəmim sepinte-
tu kotamnus-iarəp namnusən təwir**

10 ¹Uarisig e natimnat min əh, Iərəmərə təmitəpun rəkis sepinte-tu netəmim neen min rəhan, kən təmahl-ipən ilat kəiu kəiu kotaupən-in moatuwīn e taon min ne ikin min neen min itəm Iesu təpanuarisig muwīn ikin.^j

²Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Otəplan-tu! Nagwənən tēpət əpəh e nasumən itəm kinotimətə, məto iolwək min noan məsin əm kotəulək-

g 9:54 Naoa oas min neen rəha Oltesteman katilpin nəghatən u məmə, “tahmen e Elaija.”
Afin-tu 2 King 1:9-16 h 9:54 2 King 1:9-16 i 9:61 1 King 19:20 j 10:1 Mak 6:7

in. Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən məmə otahl-ipa iolwək min tepət məmə okotuwın kəulək-in nasumən rəhan.^k ³Otuwın, məto nəkotəkəike motitun məmə io etahl-ipən itəmat məmə nakotuwın təhmen-pən e sipsip əlkələh min itəm kotaliwək moatuwin ilugin e kuri iarupin min.^l ⁴Kən onəkətosən kətım əkəku rəha məni, ne kətım, ne put, kən əsotamegən e suatip katəghat kəm netəmim.^m

⁵“Nimə naka itəm onəkotuwın ikin, nakotaupən motən-iarəp məmə, ‘!Pəs nəməlinuən otətətig ikin!’ ⁶Okəmə etəm rəha nəməlinuən əh-ikin, kən rəham nəfakən otuwa mol niphrienən, kən nəməlinuən otətətig ron. Məto okəmə etəm tol nəhlan tikə, kən noa rəham nəfakən otitəlig-pa min ron ik. ⁷Kən otatig əm e nimə kitiəh əm, sotapilən e nimə pisin pisin min. Kən nagwənən naka itəm okoatos-ipinə kəm itəmat, otun. Kən nənimən naka okotos-ipinə, otənim. Məto-inu in tətuatip əm məmə suah kit itəm tatol wək, in tətuatip məmə in otos nətouən lan.ⁿ

⁸“Nian itəmat nakotuwın taon kit, okəmə nikilat tətəgien otəmat, kən otun nagwənən naka itəm koatos-ipinə kəm itəmat,^o ⁹kən otol-wir netəmim itəm koatimis motatig ikin, kən motən-iarəp kəm ilat məmə, ‘Nərəmərəən rəha Uhgın tatuwa iuəhkır otəmat.’ ¹⁰Məto okəmə nakotuwın e taon kit, kən netəmim nikilat təsəgienən otəmat, kən otuwın motaliwək e suatip asol min, kən motən məmə, ¹¹‘Nimoulul rəha nisip itəm tətətig e nelkitimat, ekoatoahapispis rəkis, in nəmtətin tətəgətun məmə nəmotol təsahmenən, kən Uhgın təmapəs itəmat. Məto nəkotəkəike motitun məmə nəmərəən rəha Uhgın tinatuwa iuəhkır rəkis.’^p ¹²Kən iatən niphrienən kəm itəmat məmə, Uhgın otol nalpinən asol kəm ilat taprəkis-in nalpinən rəha taon rat əh Sotom aupən.^q

¹³“!Itəmat netəm Korasin, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! !Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! Məto-inu emol pap nat pispis tepət e taon mil rəhatəmat! Kən okəmə emol natimnat min əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netəmim əh-ikin əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat min, kən ilat kəmotuwın e natimnat rat motuwın moatəpələh e nəmtap e nigəm motəgətun məmə koatəto tərət agin o rəhalat nolən rat min. ¹⁴Məto e nian əh itəm Uhgın otol nalpinən kəm netəmim, nalpinən rəhatəmat in otəskasik, maprəkis-in nalpinən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikin. ¹⁵?Kən itəmat netəm Kapaneam, nikitəmat təht məmə Uhgın otiləs-ipər itəmat e ikin rəha nisaiiən əpəh e nego e neai? !Kəp! Məto Uhgın otiləs-iəhau itəmat nakotuwın ləhau agin, ikin itəmat onəkotaulis ikin.^r

¹⁶Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min məmə, “Netəmim itəm koatətəlig-in itəmat, koatətəlig-in io. Kən netəmim itəm koatəuhlin məntaalat kəm

k 10:2 Mat 9:37-38; Jon 4:35 **l 10:3** Mat 10:16 **m 10:4** Mat 10:7-14; Mak 6:8-11; Luk 9:3-5 **n 10:7** 1 Kor 9:6-14; 1 Tim 5:18 **o 10:8** 1 Kor 10:27 **p 10:11** Wək 13:51; 18:6 **q 10:12** Jen 19:24-25; Mat 10:15; 11:24 **r 10:12-15** Mat 11:20-24

itəmat, koatəuhlin məntaalat kəm io, kən netəmim itəm koatəuhlin məntaalat kəm io, koatəuhlin məntaalat kəm suah u itəm təmahl-ipa io.”^s

Netəmim rəha Iesu sepinte-tu kəmoatitəlig

¹⁷Kən netəmim min rəha Iesu ilat sepinte-tu kəmotitəlig-pa min, kən nikilat tətəgien moatən kəm Iesu məmə, “!Iəməmə, nat əpnəpən narmin rat min, məto nian itimat ekotəghat e nərgəm, kən ilat koatol nəwiatimat!” ¹⁸Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “!To emehm Setan təmisi-pər ilis e neai meiuaiu tahmen-pən e nipitən.” ¹⁹Otətəlig-tu. Io enos-ipinə rəkis nəsanənən kəm itəmat, inəh itəmat nəkotitun neguətəinən sinek min ne skopion^u min. Kən nəsanənən itəm iatos-ipinə kəm itəmat, in taprəkis-in nəsanənən rəha tikimir rəhatat, Setan. Kən okol nat kit təsərəkənən itəmat. ²⁰Inəh nipahrienən. Məto nəsotaglienən məmə narmin rat min koatol nəwiatəmat, məto otaglien əm məto-inu Uhgın təmətə rəkis nərgitəmat əpəh e nego e neai.”^v

²¹Kən e nian əh, Iesu nikin tətəgien pik e năgienən itəm tətisi-pən e Narmin Rəha Uhgın, kən in təməfak mən məmə, “!Tata Uhgın, ik Iəməmə rəha natimnat rafin ilis e neai ne ləhau e nətueintən. !atənwiwi ik məto-inu nəməhluaig-in nipətə natimnat min u e niganəmti netəmim itəm kotenatig motitun wir nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nisualkələh məmə okotitun wir. Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²²Kən Iesu təmatəkəike matəghat kəm ilat məmə, “!Rəhak Tata təmegəhan-in-pa rəkis natimnat rafin e nelmək. Tata əm titun Netin. Kən Nətin əm ne netəmim neen, ilat min əm kotitun Tata. Ilat u netəmim itəm Nətin təmitəpun ilat məmə in otol-arəp Tata rəhan kəm ilat.”^w

²³Kən Iesu təmeirair məghat əm kəm rəhan min netəmim məmə, “!Nəkotatig e nəwīrən pahrien məto-inu itəmat nakoatehm e niganəmtitəmat natimnat min əh! ²⁴!atən kəm itəmat məmə, aypən ikin ien min tēpət, ne kig min tēpət, kəmotolkeike pik məmə okotehm natimnat min u itəm itəmat nakoatehm, məto kəməsotehmən. Kən ilat kəmotolkeike məmə okotətə natimnat min itəm nakoatətə, məto kəməsotətəən.”^x

Iesu təmuəh nimaa nəghatən e etəm təwir kit rəha Sameria

²⁵Kən e nian əh, ienatig kit e Lou təmətul meiuə əm e nətapəhən kit kəm Iesu məmə otehm-tu okəmə Iesu in tenatig wir o kəp. In təmən

s 10:16 Mat 10:40; Luk 9:48; Jon 5:23 t 10:18 Aes 14:12; Nol Əpən 12:7-10,13; Luk 10:15; Jon 12:31; Nol Əpən 20:1-3,10 u 10:19 Skopion in nat kit tahmen e tupə əkəku kit itəm tətəkioah e nīməptən. Tatus itəm, kən titəhmə titəhmə, taprəkis-in milpat o timar. v 10:20 Fil 4:3; Nol Əpən 3:5 w 10:22 Jon 3:35; 10:15 x 10:21-24 Mat 11:25-27; 13:16-17

māmā, “?Iəgətun, oekahro min-nulan mos nāmegəhən lilin?”^y ²⁶Kən Iesu tāmən-ipən kəm in māmā, “?Lou rəha Moses tatən māmā naka? ?Nian ik nətəfin, kən nīpətīn tatən naka kəm ik?”

²⁷Kən suah un tən-ipən māmā, “Onakəkəike molkeike Iəramərə rəham Uhgīn e nīkim rafīn, ne nāmegəhən rafīn rəham, ne nəsənənən rafīn rəham, ne nətəlīgən rafīn rəham;^z kən molkeike min ik min neen tahmen-pən əm māmā nakatolkeike atīp ik.”^a

²⁸Kən Iesu tən-ipən kəm in māmā, “In ətuatīp un. Okəmā nakatol nəhlan, kən ik onakos nāmegəhən lilin.”^b

²⁹Məto suah əh, in tolkeike əm māmā otəgətun rəhan nolən māmā in etəm ətuatīp, kən in təmətəpəh o Iesu māmā, “?Məto pah min u ilat io min neen?”

³⁰Kən Iesu tən-ipən kəm in māmā, “Suah kit tāmīet Jerusalem kən maliwək meiuaiu matuwīn əpəh Jeriko. Kən e suatīp, iakləh neen kəmotaskəlīm motəmki-rəkis rəhan natīmnat, kən motoh kələhəu tīmīseah mətəməhl e suatīp, kən kotagīm motapəs.

³¹Kən təpəwir əh, pris kit tatitəp suatīp əh matuwa, məto nian in təməplan suah əh, in təmaliwək mawilək-in matuwīn. ³²Kən Lifaet^c kit titəp min əm suatīp kitiəh muwa, kən nian təməplan suah əh tətəməhl, in təmōl əm nat kitiəh min mawilək-in. ³³Məto etəmīm kit rəha Sameria, itəm koatol tīkīmīr ilat netəm Isrel, in min titəp suatīp əh matuwa, kən məplan suah əh tətəməhl. Nian təməplan, nīkin təmāhmə ron, ³⁴kən təmaliwək muwīn iuəhkīr ron, mafəl rəhan nīməgəm min e oel ne wain, kən malpīn wīr ilat. Kən təmīləs-ipər suah əh mahtu-pər e rəhan togki, kən mīləs mian əpəh e hotel matehm wīr. ³⁵Kən kəmən lawīgīn, in təmos mənī neen^d muwīn mos-ipən kəm etəm-iasol rəha hotel, kən mən-ipən kəm in māmā, ‘Onakatehm wīr suah u, kən okəmā nəkətuatīn rəham neen mənī, kən onakən-ipa kəm io nian ekītəlīg-pa min, pəs io ekos-ipinə nitain.’ ”

³⁶Kən nian Iesu tīnol namnun nəghatən u, kən təmətəpəh o ienatīg e Lou māmā, “?E rəham nətəlīgən, suah mīləhal əh, nəkitun māmā iləhal pah təmōl təwīr kəm suah əh kəmoh, tahmen māmā in in kit?” ³⁷Kən ienatīg e Lou tāmən-ipən māmā, “Etəmīm itəm in təmasəkītun suah əh.” Kən Iesu tən-ipən kəm in māmā, “Ita. Ik uwīn mol min tahmen-pən əm māmā inu suah əh təmōl mihīn ne.”

Iesu təmuwīn latuənu rəha Mata ne Meri

³⁸Nian Iesu ne rəhan min netəmīm kotaliwək e suatīp, kən kəmotiet-arəpən latuənu kit. Kən pətan kit, nərgīn u Mata, təmos Iesu e nīkin

y 10:25 Mat 22:35-40; Luk 18:18 z 10:27 Dut 6:5 a 10:27 Lev 19:18 b 10:28 Lev 18:5
c 10:32 Lifaet, ilat netəmīm min u kotasitu e pris min e wək rəhalat, kən koatol wək pīsīn pīsīn min əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn. d 10:35 Nəghatən Kris ətuatīp tatən māmā, “Tenarius kəiu.” Nian suah kit tatol wək nian kitiəh, kən katətou-in tenarius kitiəh.

agian muwin əpəh e rəhan nimə. ³⁹Pətan əh, pian kit əh-ikin, nərgin u Meri. Kən Meri təmuwa matəpələh iuəhkir o nelki İərəmərə matətəlig-in nəgətunən min rəhan.^e ⁴⁰Məto Mata, rəhan nətəligən tatuwin pık o nolən nagwənən, kən wək tinatoh in. Kən təmuwin o İesu mən-ipən kəm in məmə, “?İərəmərə, tahrə? ?Nikim təht məmə tətuatip əm, o kəp, məmə pətan u piak təsəsituən lak ne o nolən wək u, kən io pişin əm iatol? Ahl-ipa məmə otuwa masitu lak.” ⁴¹Məto İərəmərə təmən-ipən kəm in məmə, “Ei, Mata. Əsətəlig-in pıkən natimnat min tepət nəhlan. ⁴²Məto nat kitih əm in nat keike, kən Meri in tinitəpun rəkis nat u itəm in təwir taprəkis, kən okol io esiləs-irəkisən nat əh ron.”^f

**İesu təmatəgətun rəhan netəmim e suatip rəha nəghatən
kəm Uhgın e nəfakən
(Mat 6:9-15; 7:7-11)**

11 ¹Nian kit, İesu təmatəghat kəm Uhgın e nəfakən əpəh ikin kit. Kən nian təmol namnun rəhan nəfakən kəm Uhgın, kən rəhan kit etəmim təmətəpəh ron məmə, “İərəmərə, əgətun-tu itimat e suatip rəha nəghatən kəm Uhgın e nəfakən, tahmen-pən e Jon Baptaıs in təməgətun mihin rəhan min.”

²Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, onəkotən məmə,

‘Tata Uhgın, nərgəm in ilis aɡin, pəs netəmim okotisiyai-in.

Pəs rəham nərgəmərəən tuwa matig.

³Nian rafin, os-ipa nagwənən kəm itimat tahmen-in rəha nian roiu.

⁴Kən afəl rəkis rəhatimat nolən rat min məto-inu itimat esotaskəlim-
iəkisən e nikitimat nolən rat min rəha netəmim itəm koatol kəm
itimat.

Kən segəhan-inən itimat ekotuwin ima nos-ipən-os-ipənən, ikin itəm
məta oekotakiə motol təfagə rat.’ ”

⁵⁻⁶Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə suah kit tuwa imam ikin lapin, kən rəham nagwənən tikə, kən onəkol naka? Onəkuwin e nimə rəha ik kit, kən mən-ipən məmə, ‘Io kit, os-ipa nagwənən məsin, kən ekos muwin magwən suah kit lan itəm təmisi-pən isəu muwa imak ikin roiu lapin, kən rəhak nagwənən tikə məmə ekagwən in lan.’ ⁷Kən in otuhalpin-pinə kəm ik məmə, ‘!Aaah! Atuwin, səhgaiirən etimat, enotapil rəkis itimat rəhak nisualkələh. Okol esətul minən mos-ipinə nagwənən kəm ik.’ ⁸Ekən kəm itəmat məmə, nat əpnəpin ik in kit, məto suah un təsolkeikeən məmə in otos-ipinə nagwənən kəm ik. Məto iatən nipahrienən, nian nakatəkəike matəpəh ron, kən in otətul mos-ipinə natimnat rafin kəm ik itəm nakolkeike.

⁹“Kən tol nəhlan ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgín o natimnat, kən in otos-ipinə kəm itəmat. Kən otegəs-in, kən nakotehm. Kən otəht-əht toa, kən toa oterəh otəmat. ¹⁰Ekən nəhlan məto-inu netənim rafin itəm koatətapəh-in, kən okoatos. Kən netəm min u itəm koategəs-in, kən okoatehm. Kən netənim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

¹¹“Itəmat tata min. ?Itəmat kit, nian nətín tatətapəh-in nəm, məto in tatos-ipən sinek? !Kəp! ¹²?O nian in tatətapəh-in noanahli-məniḡ, məto in tatos-ipən skopion?^s !Kəp! ¹³Nat əpnəpín itəmat netəm nakotərat, məto nakoatos-ipən natimnat wir min kəm nenətítəmat min. Məto Tata Uhgín əpəh e nego e neai, nolən rəhan in təwir pik maprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nípahrienən, in otos-ipən Narmin Rəhan kəm netəm min u itəm koatətapəh-in ron.”

Netənim neen kəmoatən məmə Iesu tatol wək e nəsanənən rəha Setan
(*Mat 12:22-30,43-45; Mak 3:20-27*)

¹⁴Kən e nian kit, suah kit əh-ikín itəm narmin rat tətatiḡ lan, kən tol məmə in təruru nəghatən. Kən Iesu təməhg-iarəp narmin rat əh, kən suah əh təmətuoun matəghat, kən netənim narmilat təmiwíḡ pik ron. ¹⁵Məto netənim min əh neen koatən məmə, “Pielsepul u in etəm-iasol rəha narmin rat min, in əm əh təmos-ipən nəsanənən kəm suah u məmə in otəhg-iarəp narmin rat min e netənim.”^h ¹⁶Kən netəm pisin neen min kəmotətapəh o Iesu məmə in otol-tu nat pispis kit e nəsanənən itəm tətisi-pən e nego e neai məto-inu, ilat kotalkeike məmə okotítun-tu məmə Iesu in etənim pah.ⁱ

¹⁷Məto Iesu tinitun rəkis nətəliḡən min rəhalat, kən təmən məmə, “Okəmə netənim e kantri kit koatoor ilat min, kən okotərəkin rəhalat kantri, kən nərəməərəən otisas mikə. Kən tahmen-pən əm, e latuənu kit, okəmə netənim lan koatoor ilat min, kən okotərəkin aḡin-əh latuənu u. ¹⁸?Kən okəmə netənim rəha Setan koatoor ilat min, kən otahro nulan rəhan nərəməərəən otətatiḡ? Iatən min-nulan məto-inu nakoatən məmə iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul. ¹⁹?Kən okəmə io, iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netənim, ilat koatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha pah? Tol nəhlan, ilat okotakil rəhatəmat min nəghatən məmə in neiuəiuəən. ²⁰Məto okəmə io iatəhg-iarəp narmin rat min e netənim e nəsanənən rəha Uhgín, kən tatəḡətun məmə nərəməərəən rəha Uhgín tīnuwa rəkis otəmat.

²¹“Nian etəm rəhan nəsanənən tepət tətəmiḡ natimnat rəha nəluəḡinən, tatətul matíp matehm wir rəhan nimə, inəh rəhan natimnat okotatiḡ wir

əm. ²²Məto nian etəm pisin kit min itəm rəhan nesanənən taprəkis-in in, otuwa muəmou mətian mətian tol win lan, in tatos-irəkis rafin rəhan natimnat rəha nəluaginən itəm təmələhəu-pən rəhan nətəligən lan, kən in otoor natimnat rafin rəha suah əh kəm rəhan min netəmim.^j

²³“Etəm u itəm təsuarisig-inən io, in rəhak tikimīr. Kən etəmim u itəm təsərgətəinən sipsip min, in tatol ilat kotagim atit.”^k

²⁴Kən Iesu təmən məmə, “Nian narmin rat tatiet e suah kit, kən in tətən əpəh ikin kikə-kikə ikin nəhau tikə lan mategəs-in ikin otameg ikin, məto təsəplanən. Kən in tətən məmə, ‘Pəs ekitəlig-pən e rəhak nimə itəm emisi-pən ikin aupən.’ ²⁵Kən nian in tatitəlig-pa, mehm rəhan nimə kəmafəl təpiə wir, kən natimnat rafin koatis wir. ²⁶Kən in otuwīn mit min narmin rat sepin min motuwa itəm kotərat kotaprəkis-in in. Kən okotuwīn min imə motatig e nəmegəhən rəha suah u. Kən suah u, aupən rəhan nəməgəhən tərat, məto roiu tinərat pik agin-əh.”

²⁷Nian Iesu tətən nəghatən əh, pətagwəhl kit tagət əfəməh məmə, “Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwirən kəm pətan itəm təmemək-in ik, kən mətapinahin ik.”^l

²⁸Kən Iesu təmə, “Nīpahrienən, məto Uhgīn otawte-in rəhan nəwirən taprəkis kəm netəmim itəm koatəto nəghatən rəhan, kən moatol.”

Nəmtətin rəha Jona (Mat 12:38-42; Mak 8:12)

²⁹Kən nian netəmim kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Iesu, kəmotuwa tepət məsin min, kən Iesu təmə, “Itəmat netəm roiu ne, itəmat nol təfagə rat agin. Itəmat nakotolkeike məmə nakotehm nat pispis u nəmtətin kit. Məto okol Uhgīn təsos-ipinənən nəmtətin kit kəm itəmat. Məto Uhgīn otos-ipinə nəmtətin kitiəh əm kəm itəmat, inəh nəmtətin rəha Jona.^m ³⁰Tahmen əm e Jona itəm təmuwa nəmtətin kit tatuwīn o netəmim rəha taon u Nineva aupən, e nolən kitiəh min əm, io Nəti Etəmim ekuwa nəmtətin rəha netəmim u-roiu ne. ³¹Kən e nian əh itəm Uhgīn otakil netəmim rafin, kən kwin rəha nəptən pis ikin, in otətul mən-iarəp məmə itəmat netəm nakotərat. Otītun nənən nəhlan məto-inu, in təmiet e nikalin nəptən əpəh isəu agin, kən maliwək muwa məmə otəto nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatig wir. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Kig Solomon tinuwa.ⁿ ³²Kən netəmim rəha Nineva okotətul e nian Uhgīn otakil netəmim rafin lan, kən ilat okotən məmə itəmat nəmotol nolən tərat. Kən ilat kotītun nənən nəhlan məto-inu, nian ilat kəmotəto nəghatən rəha Jona, ilat kəmotəuhlin ilat e nolən rat min rəhalat. Kən roiu, suah kit ikin-u itəm in ilis taprəkis-in Jona.”^o

j 11:22 Kol 2:15 k 11:23 Luk 9:50 l 11:27 Luk 1:28,42,48 m 11:29 Mat 16:4
n 11:31 l King 10:1-10 o 11:32 Jona 3:5-10

Nəhag-əhagən rəha lait

(Mat 5:15; 6:22-23)

³³Kən Iesu təmən məmə, “Suah kit tikə itəm tətasiəpən e lait, kən uarisig in tətəhluəig-in, o tətəii-pən e nīpəg kitəh. Kəp. Məto nian etəmim tətasiəpən e lait, otəkəike mətu-pər e nig rəha lait məmə netəmim itəm okotuwa e nīpəg noa nimə, kən moatehm nəhag-əhagən rəha lait o nəplanən natimnat.^p ³⁴Nīganəmtim in tahmen e lait itəm tatosipən nəhag-əhagən kəm nīpətim. E nian nīganəmtim mil kuəwir, tahmen əm məmə nīpətim tərīoah e nəhag-əhagən. Məto nian nīganəmtim mil kuərat, tahmen əm məmə nīpətim tərīoah e napinəpən.^q ³⁵Kən tol nulan, ik onəkəkəike matehm wir məmə nəhag-əhagən e rəham nəmegəhən, in sənəmə napinəpən. ³⁶Kən okəmə rəham nəmegəhən in tərīoah wir e nəhag-əhagən, napinəpən in otikə aɡin lam, kən nəhag-əhagən in tətasiəgəpən wir rafin rəham nəmegəhən, tahmen-pən əm e nəhag-əhagən rəha lait tətasiəgəpən ik.”

Iesu təməghat əskasik kəm Farisi mīn ne iəgətun mīn rəha Lou

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47)

³⁷Kən nian Iesu təməghat rəkis, kən Farisi kit təmuwa mən-ipən kəm in məmə okian muəgwən e rəhan nimə. Kən Iesu təmaliwək muwīn əpəh imə matəpələh e nīkali tepil o nagwənən. ³⁸Kən Farisi apon təmaut ron narmin təmiwig nian təməplan məmə Iesu təsaikuasən pitən e nelmin uarisig təpanəgwən.

³⁹Kən Iərəməərə təmən kəm in məmə, “Itəmat Farisi mīn, nəkotahmen əm e kap ne plet itəm nakotaikuas elat əpəh ihluə əm, məto əpəh e nīpəgnoalat, kotəpin. Itəmat nakotərīoah e naumisən ne nəratən. ⁴⁰!Itəmat nakotalmələ pik! ?Nīkitəmat tətəht o kəp məmə, Uhgīn itəm təmol nīpətitəm, in təmol mīn nīkitəm? !Əwəh! ⁴¹Məto otos-ipən kəm ian-rat mīn e nīkitəmat aɡien, kən natimnat rafin ihluə ne imə kotətuatip motəwir.

⁴²“!Məto itəmat Farisi mīn, nahməən asol otuwa otəmat! Itəmat nakotətəu-pən wir nīmismisi Lou mīn, tahmen e tait rəha nimali nig mīn itəm nəmiəwīlat tətəpien o nolən nagwənən. Məto nakotəuhlin məntaatəmat o nat asol mīn rəha Lou, inəh nəsololən nat itəm tətətuatip mīn kəm netəmim, kən məsololkeikeən Uhgīn. Nəkotəkəike motol nolən wir mīn asol əh, kən məsotaluinən nətəu-pən wir mīnən nīmismisi Lou mīn rafin.

p 11:33 Mak 4:21; Luk 8:16 **q 11:34** Nīpətin kit rəha “nīganəmtim mil kuəwir” təmə, ik etəm kit itəm nīkim təɡien o nasituən netəmim e rəham məni. Kən nīpətin kit rəha “nīganəmtim mil kuərat” təmə, ik iaumis kit. Nīpətin kit mīn rəha “nīganəmtim mil kuəwir” təmə, rəham nətəliɡən kitīəh əm o Uhgīn.

⁴³“Itəmat Fərisi min, nahməən asol otuwa otəmat, məto-inu nakotolkeike məmə onəkotuwın motəpələh aupən e nimə rəha nuəfiminən. Kən e maket, nakotolkeike məmə netəmim okotiləs-ipər nelmilat kəm itəmat o nisaiiən itəmat.

⁴⁴“Itəmat Fərisi min, nahməən asol otuwa otəmat, məto-inu itəmat nəkotahmen e suwit itəm kotamkimik, məto kəsitun ətuatipən məmə in hiə, kən netəmim kotaliwək pikən lan motəruru, motol rəhalat nəmegəhən tətamkimik.”^r

⁴⁵Kən iəgətun kit rəha Lou təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun. Nian nakatən nəghatən min u, kən tatərəkin min itimat.”

⁴⁶Kən Iesu təmə, “!Iəgətun min rəha Lou! Nahməən asol otuwa otəmat məto-inu, itəmat nakoatəlin-pər nat figəm min itəm tiəkis məmə netəmim okoatəmik.^s Məto nəsotasituən məsin e noanelmitəmat məmə onəkotasitu elat o nəmikən natimnat min əh.

⁴⁷“Nahməən asol otuwa otəmat məto-inu əpəh e suwit min rəha ien min rəha Uhgın aupən, nakoatiləkin nimə wir min, kən nakoatən məmə nakoatisiai-in ilat. Məto nakoteiuə. Tipitəmat min əm kəmotohamnu ilat.^t ⁴⁸Inəh itəmat nakoatən-iarəp məmə nakotegəhan-in natimnat min əh itəm tipitəmat min kəmoatol aupən, inəh kəmotohamnu ien min, kən itəmat nəkoatol namnun e rəhalat wək nian nakoatiləkin suwit min rəhalat.

⁴⁹“Kən o nat əh, Uhgın itəm tenatig təmən məmə, ‘Io ekahl-ipən rəhak ien min ne aposol min kotuwın motəghat kəm ilat, kən ilat okotitəp motol nəratən kəm neen, kən motohamnu neen.’ ⁵⁰Tol nəhlan, Uhgın otakil itəmat tahmen məmə itəmat əm nəmotohamnu ien min rafin rəhan, kən in otol nalpinən kəm itəmat o nimisən rəhalat, ilat itəm kəmotatig e nətuounən rəha nətueintən mətoarus-pa u-roiu, ⁵¹ien min rafin itəm kəmotohamnu tətuoun e Epel mətoarus-pən Sekarəea, itəm təmimis e Nimə Rəha Uhgın ilugin e olta ne nimə.^u Nipahrienən, itəmat roiu ne, Uhgın otol nalpinən kəm itəmat.

⁵²“Itəmat iəgətun rəha Lou, nahməən asol otuwa otəmat məto-inu suatip kit əh-ikin itəm tatəgətun nat naka itəm Uhgın tolkeike. Itəmat nəkotitun suatip əh, məto nakotəhluag-in məmə netəmim kotəruru. Itəmat nəkəsotətəu-pənən, kən nakahtosig-in netəmim məmə ilat min kotəruru nətəu-pənən.”

r 11:44 Lou rəha netəm Isrel tatən məmə, okəmə suah kit otek etəm təmimis, kən in tamkimik e Lou. Tol nəhlan, ilat kotəkəike motol mak wir e ikin rəha suwit min məmə netəmim kəsotaliwək pikən lan. **s 11:46** “Nat figəm” itəm Iesu tatəghat-in, in lou əlkələh min tətəp tətəp rəha noanol rəha Isrel. **t 11:47** Iesu tatəhai Fərisi min məto-inu koatən məmə koatisiai-in ien min aupən. Məto ilat kəsotolən natimnat itəm ien min kəmoatən. **u 11:51** E Naoa Rəha Uhgın əpəh e Oltesteman, Epel in ien aupən agin, kən Sekarəea in namnun. Afin-tu Jen 14 ne 2 Kron 24:22.

⁵³Nian Iesu tāmiet e nimə əh minataliwək matuwın, kən iəgəton min rəha Lou ne Farisi min, neməha təmol ilat. Tətuoun e nian əh, kəmotuwa rəhan tikimir min. Koatəraikin-pən nəghatən əskasik tepət kəm in ⁵⁴məmə okoteam-in nīpəgnəmtin neen e nəghatən rəhan itəm təsahmenən.

Nəghatən min rəha nem əskasikən
(*Mat 10:19-20,26-33; 12:32*)

12 ¹Kən e nian əh, netəmim tepət kəmotuwa kitiəh, okol kafin kəruru. Məto netəmim tīnepət pīk, kən moatəhg-irəkis-əhg-irəkis ilat min. Kən Iesu təmətuoun matəghat kəm rəhan min netəmim məmə, “Itəmat, nakoatəto itəmat o is rəha Farisi min, is u in nolən rəhalat itəm rəhalat nənən təwir, məto nīkilat tamkimik. ²Natimnat itəm etəmim tatol anion, Uhgın təpaniləs-iarəpa tagəhag ikin. Kən natimnat itəm etəmim tatəhluaig-in, kən Uhgın təpaniləs-iarəpa, netəmim okotəplan.” ³Natimnat itəm nakoatən e napinəpən, kən netəmim okotəto e nərauiəgən. Kən natimnat itəm nakoatən anion e nīpəgnoa nimə, kən netəmim kəpanotən-iarəp ihluə, netəmim rafin okotəto.

⁴“Rəhak min netəmim, ekən kəm itəmat məmə, əsotəginən netəmim itəm kotitun nohamnuən nīpətītəmat, məto uarisig, okol kəsotol minən nat kit tərət kəm itəmat. ⁵Məto iatən-iarəp etəmim u kəm itəmat itəm tətəuatip məmə onakoatəgin. Onəkotəkəike motəgin Uhgın, məto-inu nian in otohamnu suah kit, in titun nəraikin-pənən in e nīgəm asol. Əwəh, nīpahrienən, ekən kəm itəmat məmə nakoatəkəike motəgin Uhgın. ⁶Mənig əlkələh min, katol-salim-in ilat tepət nəmtin məni əkəku əm, məto Uhgın təsaluin agin-əhən kit. ⁷Əsotəginən, məto-inu Uhgın tolkeike itəmat taprəkis-in mənig min tepət. Nīpahrienən, Uhgın təmafin mitun wir noanutəmat rafin.”

⁸“Ekən kəm itəmat məmə, okəmə etəmim tatən-iarəp e niganəmti netəmim məmə in rəhak kit, kən io Nəti Etəmim, io min ekən-iarəp e niganəmti nagelo min rəha Uhgın məmə in rəhak etəmim. ⁹Məto okəmə etəmim tatən-iarəp e niganəmti netəmim məmə in sənəmə etəmim kit rəhak, kən io ekən-iarəp e niganəmti nagelo min rəha Uhgın məmə suah u in sənəmə etəmim kit rəhak. ¹⁰Kən etəmim itəm tatən nəghatən rat e Nəti Etəmim, Uhgın otafəl rəkis rəhan təfagə rat. Məto etəmim itəm tatəghat rat e Narmin Rəha Uhgın, okol Uhgın təsafəl rəkisən rəhan təfagə tərət.

¹¹“Kən nian koatiuw-iarəp itəmat e nimə rəha nuəfiminən, ne e niganəmti iəramərə min, ne netəm-iasol min məmə okotiuw-iarəp itəmat motakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat, kən nīkitəmat təsəht

pikən məmə onəkotahro min-nulan kuhalpin rəhalat nəghatən,^x 12 məto-inu e nian ətuatip əh, Narmin Rəha Uhgın otəgətun itəmət e nəghatən naka itəm itəmat onakoatəghat-in kən moatən kəm ilat.”

Nimaa nəghatən e etəmim rəhan nautə tepət rəhn-kapə tikə

¹³Kən netəm min əh kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Təgətun. Tata rəhak tınimis rəkis. Awi, uəh niki piak məmə otoor natimnat rəha tata rəhatımlau məmə otos-ıpa rəhak neen, itəm tata təmələhəu məmə rəhak.”

¹⁴Məto Iesu təmən kəm in məmə, “Rəhak etəmim, rəhak tikə e nətəligən u rəhatəmlau o noorən rəhatəmlau natimnat.” ¹⁵Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatəto wir itəmat. Otahtosig-in wir itəmat məmə onəkəsotuwamən itəmat iaumis min, məto-inu nəukəti nəmegəhən, in sənəmə nautə tepət.”^y

¹⁶Kən təmuəh nimaa nəghatən u məmə, “Suah kit, rəhan nautə tepət, kən rəhan nasumən tatol nipətın tepət. ¹⁷Kən təmən-ipən atıp kəm in məmə, “?Oekahrol min-nulan, məto-inu rəhak nimə min kinəsotahmenən məmə ekəlin-pən nigak nagwənən min lan?”

¹⁸“Kən in təmən məmə, “Təwir məmə ekol nulan. Ekəmki-rəkis nimə min u, kən ekiləkin nimə neen min itəm iahgın məsın. Kən ekəlin-pən nigak nagwənən, ne rəhak nautə min ikin. ¹⁹Kən ekıtun nənən məmə, rəhak natimnat tepət tepət tahmen o nup tepət. Kən roiu ekameg, mətagwən, matənim, kən matəto nagiənən təwir əm nulan matuwın.’

²⁰“Məto Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, “!Ik ialmə! Roiu əm lapın, onakimis. ?Okahrol rəham natimnat u tatəməhl nəmargətın?” ”

²¹Kən Iesu təmən məmə, “Uhgın otol əm nəhlan kəm netəmim itəm kotargətın nautə tepət məmə in rəhalat, məto nikin təsəht pikən nolən wir min itəm Uhgın tolkeike.”^z

Əsotətəlig pikən natimnat rəha nipətıtəm

(Mat 6:19-21,25-34)

²²Kən Iesu təmən kəm rəhan netəmim min məmə, “Məto-inu o nolən əh, iatən kəm itəmat məmə, nəsotətəlig-in pikən natimnat rəha nəmegəhən rəhatəmat məmə onəkotun naka, kən məsotətəlig-in pikən natimnat rəha nipətıtəmat məmə onəkotuwın-in natimnat naka. ²³Əsotətəlig-in pikən məto-inu nəmegəhən rəhatəmat taprəkis-in nagwənən, kən nipətıtəmat taprəkis-in napən min rəha nuwin-inən. ²⁴Otəplan-tu mənig min, ilat kəsotasumən, kən məsotəüləkən, kən rəhalat nimə rəha nagwənən tikə, məto Uhgın tətagwən ilat. !Məto Uhgın tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənig min! ²⁵?Nikitəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pik titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pik təsafin-

x 12:11 Mak 13:11; Luk 21:12-15 y 12:15 1 Tim 6:9-10 z 12:21 Mat 6:19-20

pənən aua kitiah əm e rəhatəmat nəmegəhən. ²⁶ Məto okəmə itəmat nəsoṭitunən nolən nat əkəku kit tol nəhlan, tahro nakoatətəlig-in pik natimnat pisin pisin min e nəmegəhən rəhatəmat?

²⁷ “Nikitəmat təht-tu nolən rəha nəgui-nig min itəm koatəguin. Ilat kəsotol wəkən, məsoṭəhlən rəhalat napən. Məto ekən kəm itəmat məmə əpən, Kig Solomon rəhan nautə tepət, kən rəhan napən təwir pik, məto rəhan napən min kəsotəwirən taprəkis-in nəgui-nig min. ²⁸ Nəgui-nig min əh koatətul rəha nian kitiah əm, kən olawigin, netəmim kotaan ilat e nigəm, məto Uhgın in tatol ilat kotəwir kotəwir. ?Kən nikitəmat təht məmə in otos-ipinə napən kəm itəmat, o kəp? !Əwəh! Rəhak netəmim, rəhatəmat nahatətəən in natiəkəku əm.

²⁹ “Təsəwirən məmə nikitəmat tatəht pik natimnat o nəmegəhən rəhatəmat, kən nian rafin nakotegəs-in nagwənən nigitəmat ne nənimən nimitəmat. ³⁰ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min əh, məto-inu netəm kəsotahatətəən e Uhgın, ilat koategəs-in natimnat min əh. Rəhatəmat Tata in titun natimnat itəm nəkotəkəike motos o nəmegəhən rəhatəmat. ³¹ Məto nakotətəlig-in pik natimnat rəha nərəmərəən rəha Uhgın motol tətul əpən e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otos-ipinə min kəm itəmat natimnat min rəha nəmegəhən ikin-u e nətueintən.

³² “Əsoṭəginən, itəmat sipsip min u rəhak itəm itəmat noan məsin əm, məto-inu Tata rəhatəmat nikin tagien pik məmə onəkotətig əhgin rəhan nərəmərəən, kən in otehm wir itəmat, kən itəmat min onəkotərəməərə itəmat min. ³³ Otosalim-in rəhatəmat natimnat min, kən motos-ipən məni lan kəm ian-rat min. Nian nəkotol təwir min-nulan, in tahmen-pən məmə nəkotol rəhatəmat pokis rəha məni itəm otəsəratən nian kit, kən nakotələhəu-pən rəhatəmat natimnat itəm təwir əpəh e nego e neai. Kən ikin əh, okul iakləh min kəsotuwinən iuəhkır motakləh-in, kən okul win min kəsotərəkinən natimnat min əh.^a ³⁴ İatən nəhlan məto-inu, ikin pəhrəuən rəhatəmat natimnat wir min koatəməhl ikin, kən nikitəmat otəkəike matəht natimnat min əh-ikin əh.”

Netəmim rəha İesu kotəkəike moatətul matip o rəhan nuwamən

³⁵ Kən İesu təmən məmə, “Pəs nəkoatətul matip nian rafin, tahmen-pən əm məmə nakoatuwin-in napən min rəha wək, kən moatehm wir məmə rəhatəmat lait otatuəp e nian rafin.^b ³⁶ Onəkotəkəike motahmen-pən e iolwək min rəha iərəməərə kit itəm tətisi-pən e lafet kit rəha marit. Kən nian in tatuwa matəht-əht toa, kən roiu əm, ilat koaterəh e toa məmə otuwa imə. ³⁷ İolwək min itəm koataiir moatətul matip nian iərəməərə tatuwa, ilat okotehm motos nəwirən rəha iərəməərə. Nipahrienən ekən kəm itəmat məmə, in otuwin-in napən rəha wək, kən maun-in ilat məmə

okotuwa kəpələh, kən in otehm wir ilat mətagwən ilat. ³⁸Kən okəmә iərəmərə tatuwa lapin e napinəpən tinəlis kinkin lan, e nian mənig min kinotətuoun kinoatimnən lan, məto iolwək min ilat koatətul matip əm, kən in otol təwir agin kəm ilat. ³⁹Kən itəmat nəkotəkəike motitun məmә, okəmә suah kit titun nian ətuatip itəm iakləh otuwa e rəhan nimә məmә otakləh, kən in okol təsapilən, in tatətul matip matehm wir rəhan nimә məmә iakləh otəsuwamən imә.^c ⁴⁰Kən itəmat, nian rafin nəkotəkəike moatətul matip məto-inu io Nəti Etənim ekuwa min e nian itəm itəmat nakəsotitunən.”

⁴¹Kən Pita təmən-ipən kəm in məmә, “Iərəmərə. ?Nakatuəh nimaa nəghatən rəhatimat əm, o rəha netənim rafin?”

⁴²Kən Iərəmərə tatən məmә, “?Pah u in iolwək itəm tenatig kən tatol rəhan wək e nian min rafin e nolən itəm təwir? ?Kən iərəmərə kit otiləs-ipər pah in otuwa etəm-iasol rəha iolwək min e nimә rəhan məmә in otoor nagwənən nig iolwək min rafin e nian ətuatip rəhan? ⁴³Kən nian iərəmərə rəha suah əh tatiet-arəpa, kən məplan məmә in tatol-wir rəhan wək, kən in otol təwir kəm iolwək əh. ⁴⁴Nipahrienən iakatən kəm itəmat məmә, iərəmərə in otiləs-ipər iolwək əh tuwa mol etəm-iasol lan məmә in otərəmərə e natimnat rafin rəhan.^d ⁴⁵?Məto tahro? Kəm-naka iolwək un nikin otəht məmә, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh. Okotəsuwa uəhaiən.’ Kən iolwək əh tinətuoun matoh iolwək min nipitan ne nəman, kən muwin mətagwən matənim mətapis. ?Kən iərəmərə otol naka?

⁴⁶Iərəmərə rəha suah un otiet-arəpa ron e nian kit itəm in təməsitunən kən məsətul matipən ron. Kən iərəmərə otos-ipən nalpinən asol kəm in, kən otiləs-ipən in tuwin matig ilat netəm min u itəm kəsotolən rəhan nəghatən.^e

⁴⁷“Iolwək əh itəm tinitun rəkis nəghatən rəha iərəmərə rəhan, məto in təsətul matipən məmә otol wək min əh, kən okoh in təto nahmən.^f

⁴⁸Məto iolwək itəm in təsitunən nəghatən min rəha iərəmərə, kən matol natimnat itəm təsətuatipən itəm otəkəike mos nalpinən ron, kən okoh matig əm iolwək u. Etənim itəm Uhgın tatos-ipən natimnat tēpət kəm in, in otəkəike mol natimnat tēpət. Kən etənim itəm katələhəu-pən natimnat tēpət e nelmin, okatətapəh-in min natimnat tēpət ron.”^g

Iesu tatol netənim koatoor ilat min

⁴⁹Kən Iesu təmən məmә, “Emuwa məmә ekəhlman nigəm e nətueintən, kən okəmә roiu əh nigəm əh tinatuəp rəkis, kən nīkik otagiən. ⁵⁰Nian əskasik kit itəm otuwa e rəhak nəmegəhən, tahmen e nolə bəptais kit, kən nīkik titəhmə lan mətoarus-pən tinol namnun.^h ⁵¹?Nīkitəmat

c 12:39 Mat 24:43-44; 1 Tes 5:2 d 12:44 Mat 25:21,23 e 12:41-46 Mat 24:45-51
f 12:47 Jem 4:17 g 12:47-48 Mat 10:34-36 h 12:50 Mak 10:38-39

təht məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən? !Kəp!
Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə ekol
netəmim kotoor ilat min. ⁵²Kən tətouon u-roiu, okəmā netəmim faif e
latuənu kit, kən kotoor ilat min, kisil katəhaləhai kəiu, kən kəiu katuəhai
kisil. ⁵³Tata in otəhai nətin iərman, kən nətin əh otəhai rəhan tata. Kən
mama in otəhai nətin pətan, kən nətin əh otəhai rəhan mama. Kən pətan
otəhai uhun, kən uhun otəhai nəgon.”ⁱ

Netəmim okotəkəike motitun nəmtətin min
(*Mat 16:1-4; Mak 8:11-13*)

⁵⁴Kən in təməghat min kəm nimanin netəmim matən məmə, “Nian
nakotehm nimal napuə min okotər, kən nakotən uəhai əm məmə otəfik,
kən otol mihin. ⁵⁵Kən nian nəkotəplan məmə nuwig təmiləs kərpəp,^j
nakotən məmə nape-apeən otuwa, kən otol mihin. ⁵⁶!Ei! !Rəhatəmat
nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Itəmat nakoatəmā nəkotitun
pik natimnat min, kən motitun nehmən niməptən ne neai, kən
nəkotitun məmə nian otuwa min-nulan, kən otol nəhlan. ?Məto təhro
nakəsotitunən nīpəti nəmtətin min itəm nakoatəplan əh-roiu?

⁵⁷“?Təhro nakəsotitəpunən suatip itəm tətuatip məmə onəkotətəu-pən?
⁵⁸Nian suah kit otiləs ik nakuwin e kot, kən nian natualiwək e suatip, kən
təwir məmə nakuaupən muəghat muən wir rəhatəmlau nəratən. Okəmā
nəkəsiəal mihinən, kən otiləs ik muwin e kot, kən etəm-iasol rəha kot
otegəhan-in-pən ik e nelmi polis, kən polis otiləs ik muwin mahtosig-in
ik e kalapus. ⁵⁹Iatən kəm ik məmə, okəmā tol nəhlan, okol nəsiətən e
kalapus mətoarus nakətou rafin agin nalpinən rəham.”^k

Netəmim okotəkəike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min

13 ¹Kən e nian əh, netəmim neen kəmotuwa kən-ipən kəm Iesu məmə
netəm Kalili neen koatoh nat megəh min məmə okotol sakrifais
lan kəm Ughin, kən nian kitiəh min əm, moəael min rəha kapman u Pailat
kəmotuwa motohamnu ilat, kən nitalat nat megəh min kəmotol əm kitiəh
kətaiu.^l ²Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Təhro? ?Nikitəmat təht məmə nimisən
əskasik tol min-nulan rəha netəm Kalili əh, tatəgətun məmə ilat netəm rat
taprəkis-in netəmim rafin rəha Kalili?^m ³!Kəp! Iatən kəm itəmat məmə təsol
mihinən nəhlan. Məto okəmā itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat
min rəhatəmat, kən itəmat min onəkotimis. ⁴?Kən təhro e netəm eitən rəha

i 12:53 Maeka 4:6 j 12:55 Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Nian nakotəto
nimətag itəm tatisi-pis,” məto-inu əpəh Isrel, nape-apeən tatarisig nimətag itəm tatisi-
pis. k 12:57-59 Mat 5:25-26 l 13:1 Netəm Isrel kəmotaut o nimisən rəha netəm min
əh məto-inu ilat koatatig e Nimə Rəha Ughin u tasim, kən moatol nat itəm Lou tatən.
m 13:2 Jon 9:2

Saeloam itəm nimə əfəmäh təmiet məfətain ilat kotimis? ?Nikitəmat təht məmə natimnat min əh tatəgətun məmə nəmegəhən rəhalat tərət taprəkis-in netəmim rafin əpəh Jerusalem? ⁵!Kəp! Iatən kəm itəmat məmə təsol mihinən nəhlan. Məto okəmə itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat min rəhatəmat, kən itəmat min onəkotimis.”

⁶Kən təmuəh nimaa nəghatən u məmə, “Etəmim kit təməfe nig kit əpəh e rəhan nasumən, nərgin u fik. Kən nian nup min neen təmuwa minuwın rəkis, suah u təmuwın nian tēpət mateam-in noa nig u, məto tikə, məto-inu təsoeən. ⁷Kən in təmən kəm suah u tatehm nasumən məmə, ‘Əplan-tu. Emuwa mateam-in noa fik u minos nup kisil, məto esəhmən noa nig kit ne. Ahtihl rəkis. Təsəwirən məmə tatətulosig e niməptən rəha nasumən.’ⁿ ⁸Kən suah u tatehm nasumən tuhalpin rəhan nəghatən məmə, ‘Etəm-iasol, əpəs əm tos nup kitieh min əm. Kən ekel nisip mitəlau e nəukətin, kən masitu lan məmki-pən nisip wir.’^o ⁹Kən okəmə tatoe e nup əh-ikin, kən təwir əm. Məto okəmə kəpə, ik nəkitun nəte rəkisən.’ ”

Iesu təmol-wir pətan kit e Sapat

¹⁰Kən e Sapat kit, Iesu tatəgətun netəmim əpəh imə e nimə kit rəha nuəfiminən. ¹¹Kən pətan kit əh-ikin itəm narmin rat tətətig lan e nup eitn, kən tatol məmə mənətan tatəfaiu e nian rafin, kən məsətul ətuatipən. ¹²Kən nian Iesu təmehm in, kən təmaun-in məmə otuwa ron, kən tatən kəm in məmə, “Pətan. Io iatikis rəkis rəham nimisən, kol təsaskəlīm minən ik.” ¹³Kən Iesu təmələhəu-pən nelmin lan, kən əmun roiu agin-əh min əm, təmətul ətuatip minəwir, kən minatənwiwi Ughin.

¹⁴Məto etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən, nikin təmahmə məto-inu Iesu təmol-wir pətan u e nian rəha Sapat. Kən in təmən-ipən kəm netəmim məmə, “Nian sikis rəhatəmat o nol wəkən. Nəkotitun nuwamən e nian min əh məmə in otol-wir itəmat lan, məto e nian rəha Sapat, okol nəsotuwamən lan.”^p

¹⁵Kən İərəməyə təmən-ipən kəm in məmə, “!Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkīmik! ?Pah u e nikitəmat e nian rəha Sapat, kən təsikisən rəhan pilik o togki itəm təməru ətain, masig muwın tətənəm nəhau? !Kəp! Itəmat rafin nəkoatol min-nəhlan.^q ¹⁶Məto pətan əh, in noanol kit rəha Epraham, itəm Setan təməlis o nup eitn. Tətuatip əm məmə io ekəike mikis kən mosmegəh in e nian rəha Sapat.” ¹⁷Kən nəghatən rəha Iesu təmol rəhan tikimır min kəmotaulis. Kən netəmim rafin, nikilat tətəgien o wək wir agin min itəm Iesu tatol ilat.

Iesu təmuəh nimaa nəghatən kəiu e nərəməyəən rəha Ughin (Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸Kən Iesu təmən məmə, “?Nərəməyəən rəha Ughin in tahmen e naka? ?Kən io oekən nəghatən naka kən məgətun lan? ¹⁹Nərəməyəən rəha

Uhgin, in tahmen-pən e noa nəpik^r itəm natiəkəku, kən suah kit tāmīlēs mēfe e rəhan nasumən. Kən nikutin tinəwiə minol iahgin, kən mənig ilis min kotuwa moatol-pən nimaalat e nelmin min.”

²⁰Kən tāmən min mēmə, “?Iatəgətun nərəmərəən rəha Uhgin mēmə in tahmen-pən e naka? ²¹In tahmen-pən e is noan mēsīn itəm pətan kit tətalkin e flaoa tēpət itəm kəmol-pən e pesin asol, kən tətahl flaoa rafin tətasis matol iahgin.”

Toa əkəku

(Mat 7:13-14,21-23)

²²Kən nian Iesu təmaliwək matuwīn Jerusalem, kən matəgətun netəmim e taon min ne latuənu min. ²³Kən suah kit təmətapəh ron mēmə, “?Iərəmərə, netəmim noan mēsīn əm itəm Uhgin otosmegəh ilat?”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mēmə, ²⁴“Iatən kəm itəmat mēmə onəkotəkəike motalkut pik mēmə nakotuwīn-pən e toa itəm natiəkəku tatuwīn e nego e neai, mətə-inu netəmim tēpət itəm okotalkut mēmə okotuwīn imə, mətə ko kəsotuwīnən. ²⁵Mətə o nian kit, iərəmərə rəha nimə əh in otətul mahtosig e rəhan toa. Kən itəmat itəm nəsotuwamən əh imə e toa itəm natiəkəku əh, onakoatətul ihluə moatəht-əht toa moatən mēmə, ‘Awi, Iərəmərə. !Erəh e toa otimat!’ Mətə in otən mēmə, ‘Ekəruru agin-əh itəmat.’^s ²⁶Kən itəmat nakotətuoun moatən mēmə, ‘Iərəmərə, kitat kəmotagwən kələh, kən ik nəmatəgətun itimat əpəh e rəhatimat ikin.’ ²⁷Mətə in otən-ipinə mēmə, ‘Io ekatən kəm itəmat mēmə ekəruru agin-əh itəmat. Itəmat rafin netəm nakotərat agin. !Otuwīn isəu ron io!’^t

²⁸“E nian əh itəmat onəkotehm Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne ien min aupən koatətig e nego e neai itəm Uhgin tətərəmərə lan, mətə itəmat onakoatətul ihluə kən okərakin-iarəp itəmat, kən onəkotasək, moatəgətāin nəluitəmat, moatətə tərat.^u ²⁹Kən netəmim okotisi-par, kən motisi-pah, kən motisi-pəhap, kən motisi-pis, mēmə okotuwīn motəpələh motagwən e nego e neai itəm Uhgin tətərəmərə lan.^v ³⁰Kən təwir mēmə nəkotitun mēmə, netəmim neen itəm koatuarisig əh-roiu, ilat okotuwā motətul aupən. Kən netəmim neen itəm koatətul aupən əh-roiu, ilat okəpanotuwa motətul uarisig.”^{w x}

r 13:19 Nəghatən Kris ətuatip tatən mēmə, “nikuti mastat.” Mastat in nig kit itəm nikutin in natiəkəku. Tatəwiə əpəh ikin Isrel, mətə tikə əpəh Ntən. **s 13:25** Mat 25:10-12
t 13:27 Sam 6:8 **u 13:28** Mat 8:11-12 **v 13:29** Sam 107:3 **w 13:30** Luk 14:9; Mak 9:35; 1 Kor 4:9; Mat 20:8 **x 13:30** Netəm Isrel, nikilat təht mēmə ilat koatətul aupən e netəmim rafin. Kən nikilat təht mēmə Iaihlua min kotərat əm. Mətə Iesu təmə netəmim tēpət rəha Isrel okəsotuwīnən e nego e neai, kən Iaihlua min tēpət, ilat okotuwīn e nego e neai.

Herot tæmolkeike mæmæ in otohannu Iesu
(*Mat 23:37-39*)

³¹Kæn e nian æh, Farisi min neen kæmotuwa motæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Tæwir mæmæ nakiet uæhai æm u ikin-u matuwîn, mæto-inu Herot Antipas tolkeike mæmæ otohannu ik.”

³²Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Herot Antipas in iol keko-eko, tahmen e kuri iarupîn itæm tætagwæn mitæ. Otuwîn motæn-ipæn kæm in mæmæ io ekatæn mæmæ, ‘Ehm-tu. Nian ækuækir æm æh-ikin tætatig itæm io ekæhg-iaræp narmin rat min e netæmim, kæn matol-wir nimisæn ræha netæmim, kæn uarisig e nian kisil lan, kæn ekol namnun ræhak wæk.’

³³“Nat ænnapîn Herot tæmæn næhlan, mæto io ekæike matætu-pæn ræhak suatip matuwîn u-roiu, ne olawig, ne oniæh muwîn miet-pæn Jerusalem. Inu ikin ætuatip itæm okotækæike kisai-in ien min ikin. Mæto Jerusalem æm, katohamnu ien min ræha Uhgîn ikin.

³⁴“!Awe, netæm Jerusalem, netæm Jerusalem! Itæmat nakotohamnu ien min ræha Uhgîn, kæn netæmim itæm Uhgîn tæmahl-ipa kæm itæmat, nækotahtimnu ilat e kæpiel apîn, inæh netæm u ræha Uhgîn itæm koatos næghatæn ræhan. Nian tepæt iatæg-æfæmæh-in nelmæk mæmæ iatæmik-æfîmin wir itæmat matos wir itæmat, tahmen-pæn e mænig itæm tatu nenætîn min e nikwîn, mæto itæmat nikitæmat tæsagienæn ron kæn motapæs io. ³⁵Kæn nækotitun mæmæ Uhgîn tæmapæs itæmat, kæn iakatæn kæm itæmat mæmæ okol nækæsotehmæn io matuwîn matuwîn mætoarus nakotæn mæmæ, ‘!Iæræmærah Uhgîn tætatig ilau suah u itæm tatuwa e nærgîn!’ ”y

Iesu tæmuwîn æpæh ræha Farisi kit ikin

14 ¹E nian ræha Sapat kit, Iesu tæmuwîn e nimæ ræha etæm-iasol kit ræha Farisi min mæmæ okotagwæn, kæn netæmim koatisilu wir mæmæ okotehm-tu naka æh otol. ²Kæn inæh Iesu tatæpælæh ikin, suah kit tatimis e nimisæn ræha kasis-asis, tatæpælæh iuæhkir æm ron. ³Kæn Iesu tæmætapæh o iægætun min ræha Lou ne Farisi min mæmæ, “?Tæhro? ?Lou tategæhan-in mæmæ suah kit otol-wir netæm koatimis kotæmegæh min e nian ræha Sapat, o kæp?” ⁴Mæto ilat kæsatænæn nat kit ne. Kæn Iesu tæmos suah un, mol nipætîn tæwir min, kæn mahl-ipæn tatuwîn.

⁵Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Okæmæ itæmat kit, ræhan suakæku, o ræhan kau otiwig-pæn pikæn e noakimil asol e nian ræha Sapat, kæn in otol naka? In otækæike muwîn milæs-irækis uæhai æm. ?Pah u etæmat otæsol mihinæn?” ^a ⁶Kæn næghatæn ræhalat tæmikæ mæmæ okotæn.

⁷Kæn Iesu tæmehm netæmim neen itæm kæmaun-in ilat o nagwænæn, kæn kæmotuwa imæ motitæpun ikin min ræha nisaiiæn mæmæ okotæpælæh

y 13:35 Sam 118:26; Mat 21:9; 23:39; Mak 11:9-10; Jon 12:13 z 14:3 Luk 6:9
a 14:5 Mat 12:11; Luk 13:15

aurən ikin. Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ⁸“Okəmə etəmim tətəun-in ik məmə onəkuwa o nagwənən kit rəha marit, kən nəsuwinən məpələh ikin rəha nisiiān. Məta suah kit in ilis katisiai-in pik tuwa,^b ⁹kən etəm-iasol rəha nimə otən kəm ik məmə, ‘Agim. Pəs suah u in təpələh u ikin-un.’ Kən onakaulis mətə-inu nakəkəike muwin məpələh ləhau agin itəm nisiiān tikə ikin. ¹⁰Mətə okəmə suah kit tətəun-in ik məmə nakuwin magwən e lafet kit, kən təwir məmə nakitəpun ikin nisiiān tikə ikin. Kən tol nəhlan, nian etəm-iasol rəha nimə tatuwa, in otən kəm ik məmə, ‘Rəhak etəmim, uwin məpələh ilis, ikin rəha nisiiān.’ Kən inu otiləs-ipər nərgəm e niganəmti netəmim rafin əh imə. ¹¹Ekən nəhlan mətə-inu etəm tatiləs-ipər atip in məmə in otuwa etəm-iasol, Uhgīn otiləs-iəhau in. Mətə etəmim itəm tatiləs-iəhau atip in, Uhgīn otiləs-ipər mol tuwa etəm-iasol.”^c

¹²Kən Iesu təmən-ipən kəm etəm-iasol rəha nimə məmə, “Okəmə natol nagwənən asol kit e nərauiəgən o lapin, təsəwirən məmə nakaun-in ik min neen, ne piam min, ne rəham noanol min, ne netəm rəhalat nautə tēpət itəm kotatig kitəlau lam. Okəmə natol mihin, kən məta, ilat min okotaun-in ik məmə nakuwin motagwən itəmat min, kən ilat okotalpīn nat nəmol kəm ilat. ¹³Mətə nian natol lafet kit, kən onakəkəike maun-in ian-rat min, ne netəm nīpətīlat məsin tərat, ne ielkin rat min, ne netəm niganəmtīlat tēpis, məmə okotuwa nakotagwən. ¹⁴Kən Uhgīn otawte-in rəhan nəwirən kəm ik, mətə-inu okol ilat kəsotalpīn agin-əhən nat nəmol kəm ilat. Mətə e namnun nian, nian netəm kotətuatip okoatəmegəh min, kən Uhgīn otətou ik lan.”^d

Nimaa nəghatən rəha nagwənən asol

(Mat 22:1-10)

¹⁵Kən ilat kit əh-ikin itəm tətəgwən təmətə nəghatən əh, kən təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Təwir pik o etəmim itəm otuwin əpəh e nego e neai itəm Uhgīn tatərəmərə lan, kən magwən e lafet asol rəhan.”^e

¹⁶Mətə Iesu təmən kəm in məmə, “Nian kit, suah kit təmöl nagwənən asol kit rəhan, kən maun-in netəmim tēpət məmə okotuwa kəgwən kələh ilat min. ¹⁷Kən e nian rəha nagwənən, in təmahl-ipən rəhan iolwək məmə otuwin mən-iarəp kəm netəmim itəm təmaun-in rəkis ilat. Kən tən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kəgwən, mətə-inu enol əpenə-penə rəkis e nagwənən.’ ¹⁸Mətə ilat rafin kəmotapəs nuwinən moatən məmə okol kəsotuwamən. Kit təmaupən mən kəm in məmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəmərə məmə ko esimmən mətə-inu, emos-nəmtin əm nīməptən kit, kən ekəike muwin mətəg.’

¹⁹“Kən kit min təmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəmərə məmə ko esimmən mətə-inu, emos-nəmtin əm kau ten rəha niuwən kat, kən ekəike muwin mehm pitən rəhalat min wək.’

b 14:8 Prov 25:6-7 **c 14:11** Mat 23:12; Luk 18:14 **d 14:14** Jon 5:29 **e 14:15** Luk 13:29

²⁰“Kæn kit min tæmæ, ‘Ən-tu kæm rəham iəməmə məmə ko esimnæn mæto-inu, kæmit rəhak pətan ka latuənu əh-roiu.’^f

²¹“Kæn iolwæk tæmuwa mæn-ipən kæm rəhan etəm-iasol. Kæn etəm-iasol un nikin tæmahmə tæmahmə, kæn tæmæn kæm rəhan iolwæk məmə, ‘Uwın uəhai e suatip ne ikin min neen e taon meam-in ian-rat min, ne netəm nipətilat məsin tərat, ne netəm niğanəmtilat təpis, ne ielkin rat min, kæn mit ilat motuwa.’ ²²Kæn in tæmol əm məmə rəhan etəm-iasol tæmæn mihin ne, kæn tæmitəlig-pa mæn-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Natimnat rafin itəm nəmən, io enol rækis, mæto nagwənən tēpət əh-ikin kæn nimə tahmen e netəmim neen min.’

²³“Kæn etəm-iasol tæmæn kæm iolwæk məmə, ‘Kæn uwın e suatip, ne ikin min rafin ihluə e taon, kæn uwın muəh nīkilat məmə ilat okotuwa imə, məmə nimə u rəhak otəkaike mər wir. ²⁴Məto ekən kæm ik məmə netəm emaun-in ilat aupən, ko kəsotun asgəwinən nagwənən məsin rəhak.’ ”

Nolən rəha nətəu-pənən Iesu

²⁵Netəmim tēpət tēpət koatuarisig-in Iesu e suatip. Kæn in tæmeirair mæn-ipən kæm ilat məmə, ²⁶“Okəmæ suah kit tolkeike məmə otuwa muarisig-in io, in otəkaike mos io ekətul aupən e rəhan nəmegəhən. In otəkaike molkeike io maprækis-in rəhan tata ne mama ne rəhan pətagwəhl ne nətin min ne pian min ne winin min, ne in atip min.^g Okəmæ təsol mihinən, kæn ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmim.^h ²⁷Kæn etəmim pah itəm təsīləsən rəhan nig kəluau mətəu-pa io, kæn ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmim.

²⁸“Okəmæ itəmat kit tolkeike məmə otīləkin nimə asol kit kaifəməh, kæn in otaupən məpələh mehm wir mənī rəha natimnat min məmə otehm rəhan mənī məmə tahmen, o kəp. ²⁹In tatol nəhlan mæto-inu okəmæ in təsəupənən mehm wir mənī ron, kæn in tatətuoun matol fautesenⁱ əm, mæto tinəruru nol rafinən, kæn netəmim rafin itəm okotuwa motehm, kæn okotalah-əmnu moatən məmə, ³⁰‘Əplan-tu. Suah u tæmətəuoun əm rəhan nimə, mæto tinəruru nol rafinən.’

³¹“Kæn okəmæ kig kit rəhan mopael ilat ten-taosan əm, tatəto namnusən məmə kig pisin kit min itəm rəhan mopael min tuente-taosan tatuwa məmə okuəluagin, kæn otəsuwın uəhaiən o nəluaginən. Aupən ikin, otəkaike məpələh mehm wir məmə in titun nol winən, o kəp. ³²Okəmæ titun məmə okol təsol winən, in otəkaike mahl-ipən netəmim neen kotuwın motehm

f 14:20 1 Kor 7:33 g 14:26 Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, suah itəm tolkeike məmə otuarisig-in Iesu, in tatəkaike metəhau rəhan min. Məto nipəti nat u məmə, kitat okotolkeike rəhatat min, mæto kotəkaike molkeike pik agin Iesu. h 14:26 Luk 9:23 i 14:29 Nəghatən u “fautesen,” tatəghat-in kəpiel min itəm kaupən katəlin o niləkīnən nimə.

rəhan tikimir nian in əpəh isəu əh, kən okotəpəh o nəməlinuən. ³³Kən e nolən ahmen min əm, itəmat nəkotəkəike motəpələh motehm wir nəmegəhən rəhatəmat. Okəmə itəmat kit təsapəsən əh rəhan natimnat min rafin, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmin.”

³⁴“Nian etəmin kit takiəh nien, kən nīpəti nien in təwir o nawirən nagwənən. Məto nian kinawir rəkis nagwənən lan, kən nīpatin təsəwir minən o nunən.^{j k} ³⁵Kən okol kəsələn nat wir kit lan, kən netəmin okotərakin əm. Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

Nimaa nəghatən e sipsip itəm təməluə

(Mat 18:10-14)

15 ¹E nian əh, netəmin tepət itəm koatos məni rəha takis, ne netəmin tepət itəm nol təfagə rat, kəmotuwa məmə okotətəlig-in Iesu. ²Kən Farisi min ne iəgətun min rəha Lou koatəghat rat Iesu o netəm nol təfagə rat min əh, moatən məmə, “Suah əh, nikin tətagien əm məmə nol təfagə rat min koatuwin ron, kən motagwən kələh.”^l

³Kən e nəghatən min u, Iesu təmuəh nimaa nəghatən u məmə, ⁴“?Itəmat pah u, rəhan sipsip wan-hanrit, kən kitiəh təməluə, məto in nikin təsəhtən? Okəmə itəmat kit rəhan sipsip təmikə nəhlan, kən in otəkəike mapəs rəhan nainti-nain sipsip koatun kras moatətul əpəh təpiə ikin, kən in otuwin mategəs-in itəm təməluə mətoarus-pən in otehm.”^m ⁵Kən nian in təmehm, təmiləs-ipər məhun, kən nikin tətagien. ⁶Kən nian in təmiet-arəpa latuənu, in otəkəike maun-in in min neen, ne netəm kotatig motitəlau lan, kən mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kotagien kələh, məto-inu emehm min rəhak sipsip itəm təməluə.’”

⁷Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən iatən kəm itəmat məmə, təhmen-pən əm əpəh e nego e neai. Okəmə iol təfagə rat kit tatəuhlin rəhan nəmegəhən kəm Uhgın, kən nagiənən əpəh ilis e nego e neai o suah əh in tepət, taprəkis-in nagiənən o netəmin nainti-nain itəm nikilat təht məmə kotətuatip məsotolən nat kit tərət itəm okotəkəike motəuhlin nəmegəhən rəhalat ron.”ⁿ

Nimaa nəghatən e məni təmikə

⁸Kən Iesu təmatig məghat min məmə, “?Okəmə pətan kit rəhan məni ten kəmol e silfa, kən in təmikil kitiəh, kən in otol naka? In otasipən

j 14:34 Nəghatən ətuatip rəha Iesu təmə, “Sol in təwir, məto okəmə rəhan nətehenən tinikə, kən nat tikə otol tətehen min.” Məto sol rəha netəmin e nian min əh, in təmol pələh-pələh e nat pisin itəm nətehenən tikə. Kən nian neen, okəmə nəhau tatol pələh-pələh e sol, kənu nətehenən tiet. Məto sol rəhatat u-roiu tosolən mihin. Nian rafin tətehen. **k 14:34** Mat 5:13; Mak 9:50 **l 15:2** Luk 5:30 **m 15:4** Esik 34:11,16; Luk 19:10 **n 15:7** Iesu tatəghat-in Farisi min itəm koatətu-pən Lou rəha Moses, kən ilat koatən məmə kotətuatip, nat əpnəpin nəratən tətatig e nikilat rafin.

e lait kit, kən mol p̄irum megəs-in wir əpəh imə matuw̄in matuw̄in mehm. ⁹Kən nian t̄amehm m̄əni əh, in otaun-in rəhan m̄in neen ne netəm kotatig motitəlau lan, matən m̄əmə, ‘Otuwa kotagien kələh m̄əto-inu emehm r̄əkis m̄əni ilou r̄əhak t̄əmikə.’”

¹⁰Kən nian Iesu t̄əmol namnun nimaa nəghatən, t̄əmən-ipən kəm ilat m̄əmə, “Kən ekolkeike m̄əmə ekən kəm itəmat m̄əmə, e nolən kititəh m̄in əm, nagiənən asol e n̄iganəmti nagelo m̄in əpəh ilis e nego e neai, nian iol t̄əfagə rat kit tatəuhlin rəhan n̄ətəligən matuw̄in o Uhgin.”

Nimaa nəghatən rəha n̄əti suah kit iərman itəm t̄əməluə

¹¹Kən Iesu t̄əmatəkəike matən m̄əmə, “Suah kit, n̄ətin iərman k̄əiu. ¹²In əkəku lan tən-ipən kəm r̄əhalau tata m̄əmə, ‘Tata. Oor nautə m̄in r̄əham, mos-ipa r̄əhak u-roiu.’ Kən r̄əhalau tata toor r̄əhan natimnat mos-ipən kəm ilau.

¹³“Kən t̄əsuwəhən, n̄ətin in əkəku lan tos rəhan lan muw̄in mol-salim-in ilat, kən mos m̄əni e nautə m̄in un miet iməlat ikin muw̄in e nəptən p̄isin kit m̄in isəu. Kən ikin əh, t̄əmatərək̄in rəhan m̄əni e nolən rat m̄in matuw̄in matuw̄in. ¹⁴Kən nian rəhan m̄əni tinikə rafin, nəumis asol t̄initan e nitən əh, kən nəumis t̄inatus suah un, n̄igin nagwənən tinikə. ¹⁵Kən t̄əmuw̄in matol wək kəm suah kit əh-ikin əh, kən suah u t̄əmahlipən m̄əmə otuw̄in m̄ətagwən rəhan p̄ikəs m̄in. ¹⁶Kən nəumis t̄əmus p̄ik m̄əmə in tolkeike m̄əmə otun nagwənən n̄igi p̄ikəs m̄in, m̄əto etənim tikə itəm otos-ipən nat kit kəm in.

¹⁷“Kən n̄ətəligən wir tinuwa m̄in lan, kən matətəlig-in m̄əmə, ‘Kəsi. Roiu əh iolwək m̄in rəha tata, n̄igilat nagwənən tepət maprəkis, m̄əto io ekətatig u ikin-u, ot̄əsuwəhən kən ekimis e nəumis. ¹⁸Oekiet u ikin-u m̄itəlig-pən o r̄əhak tata, kən m̄ən-ipən kəm in m̄əmə, ‘Tata. Io emol t̄əfagə t̄ərat kəm Uhgin ne ik.’ ¹⁹Roiu əh esahmenən m̄əmə onəkaun-in io m̄əmə n̄ətim. M̄əto aun-in io ekahmen-pən əm m̄əmə io iolwək əm kit r̄əham.’” ²⁰Kən t̄əmətul maliwək minatuw̄in m̄əmə otehm rəhan tata.

“M̄əto nian t̄əmatuwa əh əpəh isəu, rəhan tata t̄əmasipən m̄əplan, kən t̄əmasək̄itun, maiu muw̄in m̄iləs muət̄ain m̄ətagien r̄on. ²¹Kən net̄in tən-ipən kəm in m̄əmə, ‘Tata. Io emol t̄əfagə t̄ərat kəm Uhgin ne ik. Roiu əh esahmenən m̄əmə onəkaun-in io m̄əmə n̄ətim.’

²²“M̄əto rəhan tata taun-in rəhan iolwək m̄in m̄ən-ipən kəm ilat m̄əmə, ‘!Ei! Otuw̄in uəhai motos kot itəm in t̄əwir maprəkis motuwa kuw̄in-in-pən kəm in, kən motos rig motariḡin-pən e noanelm̄in, kən motos put ka kuw̄in-in-pən e nelkin, ²³kən motiləs p̄ilik itəm t̄əsis-asis m̄əwir motuwa koh, pəs kotol kələh lafet lan rəha n̄ətik, ²⁴m̄əto-inu

nətik u, in tahmen əm məmə təmimis rəkis, məto roiu in tinəmegəh min. In təməluə, məto enehm min.’ Kən ilat kinoatol lafet.^p

²⁵“Kən e nian əh, netin asol lan in əpəh e nasumən. Kən e nian təmatuwa minuwa iuəhkir o latuənu, kən minəto netəmim koatol napuən min, moatol tanis. ²⁶Kən təmaun-in iolwək kit tuwa tətəpəh ron məmə, ‘?Ei, naka əh netəmim koatol?’ ²⁷Kən tən-ipən kəm in məmə, ‘Piam təmuwa, kən rəham tata təmoh pīlik itəm tasis-asis məto-inu piam tinitəlig-pa min, kən in təsanən əm.’

²⁸“Kən nikin təmahmə, kən məmə, ‘Okol esuwīnən imə.’ Kən rəhan tata təmuwa ihluə matəkəike kəm in məmə otuwīn imə. ²⁹Məto tən-ipən kəm rəhan tata məmə, ‘Əplan-tu. Kəmuatig nup tətət rəkis, kən iatol wək u ikin-u tahmen-pən əm məmə rəham kit iolwək, kən məsəhtən nəwiam kit ne. ?Məto tahro, tata? Nəməsos-ipamən nat əkəku kit kəm io tahmen-pən e nəni, məmə ekol nagwənən lan itimat io min neen. ³⁰Məto nətim əh itəm təmərəkin rafin rəham nautə o nətouən nipitan min lan rəha suatip, kən nian tinitəlig-pən latuənu, kən nakətul matoh pīlik tasis-asis matol lafet lan rəhan.’

³¹“Kən rəhan tata tən-ipən məmə, ‘Nətik. Nian rafin kilau min ik kətuatig, kən natimnat rafin rəhak in rəham. ³²Məto tətuatip əm məmə okotol lafet u motagien, məto-inu piam u tahmen-pən əm məmə təmimis rəkis, məto roiu in tinəmegəh min. In təmikə, məto roiu kinotehm min.’”

Nimaa nəghatən rəha etəm-iasol itəm tatol nolən teko-eko

16 ¹Kən Iesu təmən kəm rəhan min netəmim məmə, “Suah kit rəhan nautə tətət, kən in təmos suah kit tuwa etəm-iasol o rəhan iolwək min. Kən rəhan iolwək min neen kəmotuwa moatən-ipən nəratən rəha etəm-iasol əh kəm iərəməərə, moatən məmə, ‘Ei, suah əh tatərəkin rəham natimnat.’ ²Kən təmaun-in suah əh tuwa tatəghat kəm in məmə, ‘?Ei, nəghatən naka min u iakatəto katən lam? Ekolkeike məmə nakos rafin nəghatən min rəha wək rəham muwa, məto-inu roiu ekahl-iarəp ik e wək.’

³“Kən etəm-iasol əh təmuwīn matətəlig-in məmə, ‘Awe. Rəhak iərəməərə tolkeike məmə otərəkin io e rəhak wək u-roiu. ?Kən ekol naka əh-roiu? Nəhgik təsahmənən məmə ekel nisip mos mənī ikin, kən io iaulis pik o neasiə-inən mənī o netəmim. ⁴!Ei! Roiu əh enitun nat naka itəm io ekol pəs netəmim okotit io motuwīn iməlat ikin moatehm wir io nian rəhak iərəməərə otərəkin io e rəhak wək.’

⁵“Kən in təmaun-in rafin netəmim itəm kəmotol kaon kəm iərəməərə kotuwa ron kitih kitih. Kən təmən-ipən kəm itəm təmaupən muwa məmə, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’ ⁶Kən suah əh təmən məmə, ‘Eməmik

tram rəha oel o noahən ilat wan-hanrit.⁹ Kən etəm-iasol təmən kəm in məmə, ‘Inu ma pepe rəha kaon rəham. Əpələh uəhai əm-tu, kən əte-pən fifti tram əm e rəham pepe.’

⁷“Kən təmən-ipən kəm suah kit min məmə, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’ Kən in təmə, ‘Emol kaon e wan-taosan pak wit.’ Kən etəm-iasol təmə, ‘Os ma pepe rəha kaon rəham, kən əte-pən əm eit-hanrit pak wit.’

⁸“Kən uarisig lan, iərəməərə rəha etəm-iasol apon itəm təmatol tərət kəm in, təmatənwiwi in o rəhan nolən rəha neiuəiuəən məmə in otehəm wir atip in. Nat u tatəgətun məmə netəmim rəha nətueintən, ilat kotenatig wir o nolən min rəha nətueintən nian ilat koatəghat kəm ilat min, taprəkis-in nenatigən rəha netəmim rəha nəhag-əhagən.⁷

⁹“Kən iatən kəm itəmat məmə, otasitu wir e netəmim e mənəi rəha nətueintən məmə ilat okotuwa iolitəmat min. Kən nian mənəi rəha nətueintən otikə, kən Uhgīn otos itəmat muwīn əpəh e nego e neai itəm otətətig lilin.

¹⁰“Okəmə nəkitun məmə suah kit tatehm wir nat əkəku kit, kən nəkitun məmə in titun nehm wirən nat itəm iahgin. Kən okəmə nəkitun məmə suah kit tatol nolən itəm təsətuatipən e nat əkəku kit, kən nəkitun məmə in otol nolən təsətuatipən e nat itəm iahgin.^s ¹¹?Kən tol nəhlan, okəmə itəmat nəkəsotehm wirən mənəi rəha nətueintən u, kən pah otegəhan-in itəmat məmə nakotos nat itəm təwir pahrien, inəh natimnat rəha Uhgīn? ¹²Kən okəmə itəmat nəkəsotehm wirən natimnat rəha suah kit min, kən nikitəmat təsəhtən məmə okos-ipən əh min kəm itəmat rəhatəmat atip natimnat mətə-inu, katəplan məmə onəkəsotehm wir minən natimnat min əh.

¹³“Etəmim tikə itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmə in tətəlkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwian, kən metəhau kit məsolən nəwian. Okol nəsolən slef rəha Uhgīn ne mənəi e nian kitəih əm.”^t

¹⁴Fərisi min kotalkeike pik mənəi, kən nian kəmotətə nəghatən min u, kən kəmotalah-əsan e Iesu. ¹⁵Mətə in təmən kəm ilat məmə, “Itəmat nəkoatol nolən min itəm koatol netəmim koatən məmə nəkotətəuatip. Mətə Uhgīn titun nikitəmat məmə kotərat. Iatən nəhlan mətə-inu nat naka itəm netəmim koatiləs-ipər məmə in nat keike, mətə e niganəmti Uhgīn in nat əpnəpīn əm.”^u

¹⁶Kən in təmatəkəike matən məmə, “Kəmən-iarəp Lou ne nəghatən rəha ien min rəha Uhgīn mətəorus-pa Jon Bəptais, kən uarisig lan, katən-iarəp

q 16:6 Wan tram oel tahmen e tate o fote lita. **r 16:8** Nipəti nəghatən rəha Iesu məmə netəmim rəha nəhag-əhagən kəsotolən natimnat itəm Uhgīn tolkeike məmə otətul aupən e rəhalat nəmegəhən. Nikilat təsəht pikən nətəligən rəha Uhgīn. **s 16:10** Luk 19:17-26 **t 16:13** Mat 6:24 **u 16:15** Mat 23:28; Luk 18:9-14

namnusən təwir rəha nərəməyəən rəha Uhgın, kən netəmim rafin kotalkut pik məmə okotuwin motatig ahgin.^v ¹⁷Məto kəsənən məmə wək rəha Lou ne nəsanənən rəhan təkikə. Nəghatən rafin rəhan kotatig, in asol min mətoarus-pən in əkəku agin. Lou otətatig taprəkis-in neai ne nətueintən.^w

¹⁸“Kən tahmen-pən əm nulan: okəmə suah kit tatol tifos mətapəs rəhan pətan, kən matit pətan pisin kit min mətuatig, kən in tategoafəl rəhan pətan matol təfagə rat. Kən okəmə suah kit tatit pətan kit itəm rəhan iərman təmapəs kən ilau mətuatig, kən in tatol təfagə rat məto-inu in tətakləh-in pətan rəha suah pisin kit.”^x

Nimaa nəghatən rəha Lasaros ne suah kit rəhan nautə tepət

¹⁹Kən İesu təmən məmə, “Suah kit rəhan nautə tepət tatuwin e napən wir min nəgui-naris itəm nəmtin tiəkis, kən nian rafin tatun pik nagwənən wir min. ²⁰Kən ian-rat kit, nərgin u Lasaros, niməgəm təmirafin nıpətin. Kən kəmİLəs kan kələhəu əpəh e nafilə rəha latuənu. ²¹In tolkeike pik məmə otun nimismisi nagwənən itəm təmisas e tepil rəha etəm-iasol əh. Kən nat kit tərət min, kuri min kotuwa moatəpəh-əpəh niməgəm min rəhan.

²²“Kən ian-rat əh təmimis, kən nagelo min kəmotİLəs motuwin əpəh e nİkalİ Epraham, İkin rəha nisaiİən. Suah un rəhan nautə tepət, in təmimis min, kən kəmitənim. ²³Kən in tuwin əpəh e nigəm asol, kən tatəto nahməən asol, kən nian təmasİpər, təməplan Epraham əpəh İəu. Kən Lasaros əpəh e nİkalİn. ²⁴Kən təmaun-in əfəməh məmə, ‘!Tata Epraham! Awi, asəkitun io. Ahl-İpən Lasaros məmə oteer əm noanelmin e nəhau kən mos muwa mek namək lan məmə otətəp, məto-inu İatəto nahməən asol e nigəm ukin-u roiu.’

²⁵“Məto Epraham təmə, ‘Nətik, nİkim təht-tu rəham nəmegəhən əupən. İk nəmatos natİmnat wir rəham tepət, məto Lasaros təmatəto nahməən tepət e nıpətin. Məto roiu əh, in tatəto təwir İkin-u, kən İk, natəto nahməən tepət e nıpətim. ²⁶Kən nat kit min. İlugİn-in kitat, noakİmİl asol itəm tator kitat, İk un, kən İtİmat u. Okəmə İtİmat kit tolkeike məmə otİmnə mehm İk, məto okol təsİmnəən. Kən okəmə İtİmat kit tolkeike məmə otuwa mehm İtİmat, məto okol təsuwamən.’

²⁷“Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmə, ‘Tata. İakatəkəike kəm İk, awi, kəsi. Ahl-İpən Lasaros tuwin e nİmə rəha tata rəhak, ²⁸məto-inu piak faif əh-İkin. Təwir məmə in otuwin məghat mem əskasİk İlat məmə okoatəto İlat məmə okəsotuwamən ukin-u İtəm İatəto nahməən asol agin İkin.’

²⁹“Məto Epraham təmə, ‘Kəp. Nəghatən rəha Moses ne İen min rəha Uhgın tətatig. Pəs piam min okotəto nəghatən min əh.’

³⁰“Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmə, ‘Kəp, Tata Epraham. Təsahmenən. Məto okəmə suah kit otəmegəh min e nimisən otuwin məghat kəm ilat, kən nīpahrienən, ilat okotəuhlin rəhalat nətəligən kən motapəs təfagə rat min rəhalat.’

³¹“Kən Epraham təmə, ‘Okəmə kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Moses ne ien min rəha Uhgīn, kən in nat əpnapīn okəmə suah kit təmegəh pap e nimisən kən muwīn matəghat kəm ilat, məto okol kəsotən minən nīpahrienən lan.’”

Oatəto itəmat

(Mat 18:6-7,21-22; Mak 9:42)

17 ¹Kən Iesu təmən kəm rəhan min netəmim məmə, “Nīpahrienən, nos-ipən-os-ipənən rəha təfagə tərət min itəm koatiuw-pən netəmim e nərətən, ilat okotuwa. !Məto nahməən asol tatuwin o etəmim itəm tatos-ipən-os-ipən netəmim, o in suatīp rəha nos-ipən-os-ipənən!

²Məto okəmə etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u tahmen e suakəku, məmə otol təfagə rat, kən suah əh, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. Kən nalpīnən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnim məmə otamnim. ³Kən tol nəhlan, oatəto moatehm wir rəhatəmat nəmegəhən.

“Okəmə piam tatol təfagə tərət kəm ik, kən ən-ipən rəhan nolən rat e niganəmtīn, kən okəmə tatəuhlin rəhan nətəligən, kən aluin rəhan nolən rat məsosən tatig e nīkim.”^y ⁴Kən nat əpnapīn in tatol təfagə rat kəm ik mau sepīn e nian kitiəh, kən muwa mau sepīn mən-ipinə kəm ik məmə, ‘Kəsi, emol təfagə rat kəm ik. Ekəuhlin rəhak nətəligən mapəs rəhak təfagə rat,’ kən ik onakəkəike maluin rəhan nolən rat min, kən məsosən tatig e nīkim.”^z

⁵Kən aposol min kəmotətapəh o Iərəməwə məmə, “Ol rəhatimat nahatətəən təkəsik təhmin min.”

⁶Kən Iərəməwə təmən məmə, “Nat əpnapīn okəmə rəhatəmat nahatətəən in təkəku agīn əm tahmen e nīmismisi nīməkləkil, kən nəkotitun nənən kəm nīg u neegīn məmə, ‘Euw atīp ik, kən muwīn miwig-pən itəhəi,’ kən nīg u otol nəwiatəmat.”^{a b}

⁷“Ən-tu. ?Okəmə suah kit rəhan iolwək tətəsum, o in tatehm sipsip min, kən in tatitəlig-pa latuənu, kən nīkitəmat təht məmə etəm-iasol otən kəm in məmə, ‘!Ei! Wa uəhəi məpələh mun nagwəwənən əh?’ !Kəp! ⁸Məto in otən kəm rəhan iolwək məmə, ‘Uwīn mol nīgak nagwəwənən, kən uwīn muwīn

y 17:3 Mat 18:15 z 17:4 Nīpəti nəghatən əh təsənən məmə kitat kotaluin təfagə rat rəha suah kit mau sepīn əm, məto kotəkəike motaluin namnun tīkə. a 17:6 E nəghatən əuatīp rəha Iesu, in tatəghat-in nīkuti mastat u in natiəkəku agīn, ne nīg kit itəm nəukətīn təmeiuiui agīn, nərgīn u fik-malperi. b 17:6 Mat 17:20; 21:21

e rəham napən təwir, kən mos-ipa nigak nagwənən ne nimək nənīmən. Nian nəmōl rafin rəham wək, nəkitun nuwinən magwən kən mənīm.’
 9?Kən nikitəmat təht məmə etəm-iasol, in otən tagkiu kəm rəhan iolwək o wək asol rəhan itəm in otəkəike mol? !Kəp! 10Kən itəmat un, nəkotahmen əm e iolwək min rəha Uhgīn. Nian nəmotol rəkis natimnat rafin itəm Uhgīn təmən kəm itəmat məmə onəkotəkəike motol, onəkotəkəike motən əm məmə, ‘Itimat iolwək min əm. Nōlən rəhatimat təsahmenən o nənwiwīən. Itimat emotol əm wək itəm itimat ekotəkəike moatol.’”

Iesu təmōl-wir netəmim ten itəm leprosi təmōl ilat

11Nian Iesu təmaliwək matuwīn Jerusalem, in təmaliwək muwin-pən ilugīn i nəptən mil u Sameria ne Kalili. 12Kən nian in təmīet-arəpa latuənu kit, netəmim ten itəm nīmīsən u leprosi təmōl ilat kəmotuwa motətul isəu məsīn, 13kən motaun-in məmə, “!Iesu, Etəm-iasol, asəkītun itimat!”^c

14Kən nian in təmehm ilat, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotuwīn o pris məmə in otehm nīpətītəmat.”^d Kən nian ilat kəmotaliwək əh e suatip, kən kəmotəwir, nīmīsən təmīkə.^e

15Kən ilat kit təməplan məmə leprosi rəhan tīnikə, kən in təməuhlin mītəlig-pən o Iesu, matən əfəməh məmə, “!Iatənwiwi Uhgīn! !Iatənwiwi Uhgīn!” 16Kən in təmēuiau e nelkī Iesu mīsīn nulin nīpīnəgīn tatek nīsīp, kən matən kəm Iesu məmə nīkin tətəgīn məmə in təmōl-wir rəhan nīmīsən. Kən suah u in etəm Sameria.^f 17Kən Iesu təmən məmə, “?Emol-wir netəm ten maruətuəh-in rəkis rəhalat nīmīsən, o kəp? ?Məto nain hīə? 18?Suah u in iapīspīs əm, məto in pīsīn əm təmītəlig-pa matənwiwi Uhgīn?” 19Kən Iesu təmən kəm suah u məmə, “Ətul maliwək matuwīn. Rəham nahatətəən təmōl-wir ik.”

Nuwamən rəha nərəmərəən rəha Uhgīn

(Mat 24:23-28,36-41)

20Nian kit, Fārisi min kəmotətəpəh o Iesu məmə, “?Onəghan nərəmərəən rəha Uhgīn otuwa?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nərəmərəən rəha Uhgīn otəsuwamən məmə netəmim okotehm e niganəmtīlat. 21Kən etəmim tīkə itəm otən məmə, ‘!Asi-pa mehm, in huə!’

c 17:13 Lev 13:45-46 **d 17:14** Nian nīmīsən leprosi təmōl suah kit, Lou tatən məmə in tamkīmīk. Nian nīmīsən təmīkə, in təike muwin mehm pris məmə in otən-iarəp kəm netəmim rafin məmə nīmīsən tīkə ne namkīmīkən tīkə. Nian Iesu təmən məmə ilat okotuwīn motehm pris kit, in tahmen məmə in təmən məmə in otol-wir ilat.

e 17:14 Lev 14:2-3; Mat 8:3-4 **f 17:16** Netəm Isrel koatətəhau netəm Sameria. Afin nīpətīn e tīksonari.

o 'Asipən mehm, in əpəh!' mətə-inu nərəməərəən rəha Uhgın tinuwa rəkis mətətig e nikitəmat."

²² Kən Iesu təmən kəm rəhan min netəmim məmə, "Nian min koatuwa itəm itəmat onakoatolkeike məmə onəkotehm nian min rəha Nəti Etəmim, mətə okol nəkəsotehmən. ²³ Kən netəmim okotən kəm itəmat məmə, '!Asi-pa, in huə!' o '!Asipən, in əpəh!' Mətə əsotuwinən motətəu-pən ilat,^g ²⁴ mətə-inu e nian io Nəti Etəmim oekuwa lan, in otahmen-pən e nipitən itəm tatipit kən mətasiəgəpin neai e nikalin kit mətəarus-pən nikalin kit min, kən netəmim rafin koatəplan motitun. ²⁵ Mətə aupən, io ekəkəike mətə nahməən tepət, kən netəm kotatig roiu, ilat okotəuhlin mənəaalat motapəs io.

²⁶ "E nian io, Nəti Etəmim, ekuwa lan, otahmen-pən əm e nian rəha suah əh Noah aupən, itəm netəmim kəmoatol natimnat min məsotitunən məmə Uhgın otol nat kit lan. ²⁷ E nian əh, netəmim kəmotəgwən, moatənim, moatol marit, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətəarus-pa nian itəm Noah tinuwin imə e nipəgnoa nego asol rəhan. Kən nuhuən təməfik naruəh asol təmuwa maiu əlimin rafin netəmim itəm kəsotuwinən e nego.

²⁸ "In tahmen-pən əm e nian rəha suah əh Lot. Netəmim kəmotəgwən, moatənim, moatol-salim-in natimnat min, moatos-nəmtim natimnat min, moatasum, moatiləkin nimə min, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat.^h ²⁹ Mətə e nian itəm Lot təmiet lan e taon əh Sotom, kən nigəm ne kəpiel min itəm koatuəp kəmotisi-pər e neai motoamnu ilat rafin əpəh e taon.

³⁰ "Kən otahmen əm e nian io Nəti Etəmim oekuwa min lan kən Uhgın otol əp io kəm netəmim. ³¹ E nian əh, okəmə suah kit tatəpələh ihluə e rəhan nimə, pəs in otəgim məsuwin minən imə məmə in otos rəhan natimnat, kən okəmə suah kit in əpəh e nasumən, pəs in otəgim məsuwa minən latuənu.ⁱ ³² !Onəkəsotaluinən pətaguihl rəha Lot!^j ³³ Etəm tolkeike məmə in otaskəlim rəhan nəmegəhən e nətueintən u məsətəu-pa-mən io, in otəsosən nəmegəhən lilin. Mətə etəmim itəm tətəpəs natimnat rəha nəmegəhən e nətueintən u kən matətəu-pa io, in otos nəmegəhən lilin.^k ³⁴ İatən kəm itəmat məmə, e nian əh lapin, etəmim kəiu okətuəpəl e pet kitiəh əm, kən okos-irəkis kit, kapəs kit. ³⁵⁻³⁶ Pətan kəiu okətialə nagwənən, kən okos-irəkis kit, kapəs kit."^l

³⁷ Kən rəhan iolwək min kəmotən-ipən kəm in məmə, "İərəməərə, onəkuwa hiə?"

g 17:23 Mak 13:21; Luk 21:8 **h 17:28** Jen 18:20; 19:25 **i 17:31** Mat 24:17-18

j 17:32 Jen 19:26 **k 17:33** Luk 9:24 **l 17:36** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmatə e nəghatən Kris aupən, kəmilpin nəghatən min u rəha ves 36: Etəmim kəiu okatuasum, kən okos-irəkis kit, kapəs kit.

Kən in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Onəkotitun әm. Tahmen e nian ligkai min koatiwig ilis moteiuaiu moatәр itәhәi, kән nəkotitun mәмә nәм min әh-ikin әh.”^m

Nimaa nәghatән rәha nәutahlimis kit itәм tәtasәk o nasituән

18 ¹Kән Iesu tәmuәh nimaa nәghatән kәм ilat matәgәtun ilat lan mәмә okotәkәike moatәfak nian rafin mәsotapәsән, mәsotolән mәмә nikilat otatite.ⁿ ²In tәмән mәмә, “Latuәnu kit, ien kit әh-ikin rәha nәlәhәuән nәghatән min. Kән tәsisiai-inән Uhgın, kән tәsisiai-in minән netәmim. ³Kән e latuәnu әh, nәutahlimis kit әh-ikin, kән nian rafin tatuwa matәplan ien un matән-ipән kәм in mәмә, ‘Awi. Okol nakasitu lak mәghat o nәratән itәм rәhak tikimir tatol kәм io.’ ⁴Mәto ien tәmәsuwinән, kән mos nian әfәmәh mәмә otәghat mol-wir nәratән әh rәha nәutahlimis. Mәto pәtan әh tәmәtapәh o suah әh nian rafin matuwın matuwın, kән ien tinatәtәlig-in mәмә, ‘Nat әnrapin esisiai-inән Uhgın, kән mәsisiai-in minән netәmim, ⁵mәto pәtan әh tatән nat kitiah mәtalәkiamtә io o rәhan nәghatән, matuwın matuwın. Io ekәkәike muwin mән wir rәhan nәratән kән mәlәhәu nәwirән. Okәмә ekapәs, kән in otatuwa rōn io matuwın matuwın kән ekәrou in.’ ”

⁶Kән nian Iәrәmәrә tәmuәh rәkis nimaa nәghatән әh, kән tәмән mәмә, “Otәtәlig-in-tu nәghatән rәha ien әpәh itәм tәrat tәhmin. ⁷?Mәto tahro e Uhgın? In tәmitәpun rәhan min netәmim, kән ilat koatasәk-pән kәм in nian rafin e nәrauiәgән min ne lapın min rafin. ?Kән nikitәmat tәht mәмә in otән-ipән kәм ilat mәмә, ‘Onakoatәsahgin pitән?’ Kәp. ?Kән nikitәmat tәht mәмә in otasitu uәhai әm e rәhan min? ⁸Iatән kәм itәmat mәмә nipahrienән, in otasitu uәhai әm e rәhan min, kән mol-wir rәhalat nәratән. ?Mәto nian io Nәti Etәmim oekitәlig-pa min lan e nәtueintән, oekehm netәmim neen itәм koatahatәtә e Uhgın, o kәp?”

Nimaa nәghatән rәha Farisi ne etәм tatos mәni rәha takis

⁹Kән Iesu tәmuәh nimaa nәghatән kit e netәmim neen itәм nikilat tatәht mәмә ilat kotәtuatip taprәkis-in netәmim rafin, kән motasıl-iәhau-in netәmim rafin. ¹⁰In tәмән mәмә, “Suah mil kәiu kәmian әpәh e Nimә Rәha Uhgın mәмә okuәghat kәм in e nәfakән. Kit, in Farisi, kән kit in etәм tatos mәni rәha takis. ¹¹Kән Farisi tәmәtul mateiuә mәмә in tatәfak kәм Uhgın, mәto nipahrienән tatән atip in, matән mәмә, ‘Uhgın, iatән tagkiu kәм ik mәto-inu nәmol mәмә ekol etәм pisin lak, inәh io min neen kotolkeike pik mәni kән moateiuә mәмә kotaklәh-in, kән moatol

m 17:37 E nian Iesu otuwa min, netәmim rafin okotәplan ikin Iesu otuwa mihin. Nәghatән әtuatip rәha Iesu tatән mәмә, “Tahmen e nat megәh tәmamis mәtamәhl, kән kuweria min kotuwa katon kәlәh.” **n 18:1** Kol 4:2; 1 Tes 5:17

tərat, kən motakləh-in pətan rəha etəm pisin. Kən io esolən məmə suah əh etəm tatos məni rəha takis. ¹²Nian kəiu e wik kitiah, iatətuakəm mətapəs nagwənən matəfak kəm ik. Kən okəmə ekos natimnat ten, ekatos-irəkis kitiah matos-ipinə kəm ik.’^o

¹³“Məto suah əh, etəm tatos məni rəha takis, in tatətul-pən isəu, kən mətaulis məsasipərən e neai məfak. Kən nikin tatitəgit mətasək mətaht manikiləhan matən məmə, ‘Uhgın, io etəm tərat. !Asəkitun io!’ ”^p

¹⁴Kən Iesu təmə, “Iaten kəm itəmat. Nian suah mil u okatiatəlig-pən latuənu, etəm rəha takis, rəhan nəmegəhən in otətuatip e niganəmti Uhgın. Məto Fərisi təsol mihinən, məto-inu etəmim itəm tatiləs-ipər atip in, Uhgın otiləs-iəhau, məto etəmim itəm tatos-iəhau atip in, Uhgın otiləs-ipər.”^q

Nisualkələh kəmotuwa o Iesu

(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵Kən netəmim neen kəmotəmik rəhalat nisualkələh mətmətig motuwa kəm Iesu məmə in otələhəu-pən nelmin elat kən məfak olat. Məto nian rəhan min netəmim kəmotehm ilat, kən kəmotən-iəhau ilat. ¹⁶Məto Iesu təmatən-iarəp məmə nisualkələh min un okotuwa ron, kən təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Əsotahtosig-inən nisualkələh məmə okəsotuwamən ron io, pəs ilat okotuwa ron io, məto-inu nərəmərəən rəha Uhgın in rəha netəmim itəm kotahmen e nisualkələh min u. ¹⁷Okəmə suah kit tolkeike məmə in otuwa matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgın, kən in təike muwa tahmen e suakəku. Məto okəmə təsol mihinən, kol in təsuwamən.”^r

Suah kit rəhan nautə tepət

(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸Kən etəm-iasol kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Təgətun, ik etəm təwir. ?Oekol naka məmə ekos nəmegəhən lilin?”^s ¹⁹Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Təhro nakatən kəm io məmə io etəm təwir? Suah kit tikə in etəm təwir, məto Uhgın əm in təwir. ²⁰Ik nəkitun nəghatən min e Lou rəha Uhgın koatən məmə, ‘Əsakləh-inən pətan pisin, əsohamnuən etəmim, əsakləh-inən natimnat, əseiueiuəən e kot, isiai-in rəham mama ne tata.’ ”^t

²¹Kən suah u təmən məmə, “Natimnat rafin u, io emol rafin ilat, nian ematakəku mətoarus-pa u-roiu.” ²²Nian Iesu təməto nəghatən əh, təmən-ipən kəm in məmə, “Nat kitiah əm əh-ikin itəm ik nəməsolən əh. Uwin mol-salim-in nautə rafin rəham, kən mos məni lan muwin mos-ipən kəm

o 18:12 Aes 58:1-4; Mat 23:23 **p 18:13** Sam 51:1 **q 18:14** Mat 23:12 **r 18:17** Mat 18:3
s 18:18 Luk 10:25 **t 18:20** Eks 20:12; Dut 5:16-20

ian-rat min, kən ik onakos natimnat wir əpəh e nego e neai. Kən wa, muarisig-in io məmə ik rəhak etəmin.”

²³Məto nian təməto nəghatən min əh, nikin təməpou məto-inu rəhan nautə tepət. ²⁴Kən Iesu təmasipən məplan, təmən məmə, “!Awī, tiəkis pik o etəm rəhan nautə tepət məmə in otuwīn matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgīn! ²⁵Tiəkis məmə kau otuwīn-pən e nipəg nitel, məto tiəkis pik məmə etəm rəhan nautə tepət otuwīn matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgīn.”^u

²⁶Kən netəm kəmotəto nəghatən əh kəmotən məmə, “?Okəmə in tiəkis o etəm rəhan nautə tepət, məto pah əh in tahmen məmə otos nəmegəhən əh?”

²⁷Məto in təmən məmə, “Natimnat itəm tiəkis, ko netəmin kəsotolən, məto Uhgīn in titun nolən.”

²⁸Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Məto tahro etimat? Emotapəs rafin rəhatimat natimnat kən moatuwa məmə ekotuarisig-in ik.”

²⁹Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “!atən pahrien kəm itəmat məmə, etəm təmapəs rəhan nimə, o rəhan pətan, o pian min, o rəhan tata ne mama, o rəhan nisualkələh məto-inu in tatətəu-pən nərəməərəən rəha Uhgīn, ³⁰kən e nətueintən u, in otos natimnat tepət nəhlan taprəkis-in ilat min u təmapəs ilat, kən uarisig, in otos min nəmegəhən lilin.”

Iesu təmən-iarəp min rəhan nimisən

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəm tuelef məmə okotiet e nimanin netəmin motuwa kitəh kuəfimin ilat min, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-tu. Roiu koatuwin əpəh ilis Jerusalem, kən natimnat min itəm ien min rəha Uhgīn aypən kəmoatən lak, Nəti Etəmin, ilat okotuwa kol nipahrienən.^v ³²Netəmin okotegəhan-in-pən io e nelmi Iaihlua min, kən netəmin okotəghat motalah əsan lak, motoh io, motol naulisən kəm io, kən motagəh-əpis io, motagəh e nipətik.^w ³³Kən okalis io, kən kohamnu io, məto e nian tatol kisil lan, oekəmegəh min.”

³⁴Məto kəsotitunən rəhan nəghatən min. In tahmen-pən e nəghatən itəm nipətin tatəhluag, kən kəsotitunən nipətī nəghatən min əh.^x

Iesu təmol-wir iganəmtin əpis kit

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵Nian Iesu tatuwa iuəhkir o taon əh Jeriko, iganəmtin əpis kit əh-ikin tatəpələh e nikali suatip. Nian rafin in tateasiə-in mənī o netəmin. ³⁶Kən

u 18:25 Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Tiəkis məmə kamel otuwīn-pən e nipəg nitel.” Kamel in nat megəh asol taprəkis-in kau. **v 18:31** Luk 24:44 **w 18:32** Luk 9:22,44 **x 18:34** Mak 9:32

nian iganəmtin əpis təməto məmə netəmim tepət kotaliwək e suatip, kən in təmətapəh məmə, “?Naka əh katol?” ³⁷Netəmim kəmotən-ipən kəm in məmə, “Iesu əpəh, etəm Nasaret, tətaliwək e suatip.”

³⁸Kən təmagət əfəməh məmə, “!Iesu! !Mipi Kig Tefit! !Asəkitun io!”

³⁹Kən netəm min u koataliwək motaupən-in Iesu, kəmotagət lan, moatən məmə, “!Əsagətən!” Məto in təmagət əfəməh məsin min məmə, “!Mipi Kig Tefit! !Asəkitun io!”

⁴⁰Kən Iesu təmətul mən-ipən kəm ilat məmə okotiləs motuwa. Kən nian kəmotiləs motuwa iuəhkir, Iesu təmətapəh ron məmə, ⁴¹“?Naka un nakolkeike məmə io ekol kəm ik?” Kən in təmən məmə, “!Ərəmərə, ekolkeike məmə oekaiir mehm nat.”

⁴²Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aiir mehm nat. Rəham nahatətən təmöl-wir niganəmtim.” ⁴³Kən roiu agin-əh min əm, təmaiir minatehm nat, kən minatuarisig-in Iesu, matənwiwi Uhgın. Kən nian netəmim rafin kəmotəplan nat əh, ilat kəmoatənwiwi Uhgın.

Iesu ne Sakias

19 ¹Kən Iesu təmaliwək muwin imə e taon u Jeriko matuwin məmə otiet-arəpən e nəwtain məsin. ²Kən e taon əh, suah kit əh-ikin, nərgin u Sakias. In etəm-iasol kit rəha netəm koatos məni rəha takis, kən rəhan nautə tepət. ³Kən in tolkeike məmə otəplan-tu məmə Iesu in pah, məto təruru nəplanən məto-inu in natiəkuəkir, kən netəmim koatətulosig-in. ⁴Kən in təmaiu aupən muwin maiu e nig kit, nərgin u sikamo, məmə otitun nəplanən Iesu nian in otuwa-pa ikin.

⁵Kən nian Iesu təmuwa ətuatip əh in ikin, təmasipər məplan, kən mən-ipən kəm in məmə, “Sakias. Eiuaiu uəhai, məto-inu roiu ekəkəike muwin matig əpəh e rəham nimə.” ⁶Kən Sakias təmeiuaiu uəhai əm, kən mit Iesu mian əpəh iman ikin imə, kən nikin təmagien.

⁷Məto nian netəmim kəmotəplan natimnat min əh, kən koatasiwən-in nolən min əh moatən nikali Iesu məmə, “Suah əh tatuwin e nimə rəha iol təfagə rat.”^y

⁸Kən nian kinotuwin e nipəgnoa nimə rəha Sakias, in tətul mən-ipən məmə, “!Ərəmərə, atətəlig-in-tu. Oekoor rəhak natimnat mol niel kəiu, kit rəhak, kən kit oekos-ipən kəm ian-rat min. Kən natimnat itəm emakləh-in o suah kit, oekalpin mau kuwit.”^z

⁹Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu Uhgın tinosmegəh rəkis ik ne rəham min, məto-inu ik min, nəmahatətə e Uhgın, kən ik noanol pahrien kit rəha Epraham.”^a ¹⁰Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekeam-in netəmim itəm koatəluə, kən mosmegəh ilat.”^b

y 19:7 Luk 15:2 z 19:8 Eks 22:1; Nam 5:6-7 a 19:9 Luk 13:16; Wək 16:31

b 19:10 Luk 15:4; Jon 3:17; 1 Tim 1:15

Nimaa nęghatęn ręha netęmim itęm koatos męni ręha ięręmęrę ręhalat

¹¹Nian netęmim koatętęlig-in Iesu, in tęmatękęike matuah nimaa nęghatęn kęm ilat męto-inu in tinatuwa iuęhkir o Jerusalem, kęn nikilat tęht męmę nęręmęręęn ręha Uhgın otęsuwęhęn tuwa. ¹²Kęn tęmęn-ipęn kęm ilat męmę, “Etęm-iasol kit tolkeike męmę in otuwın isęu męplan kig asol agin męmę kig asol otılęs-ipęr in mol kig lan әpәh iman ikin, kęn otępanitęlig-pa mın. ¹³Kęn tęmaun-in ręhan iolwęk ten, kęn moor męni kitıęh kitıęh kęm ilat. ^c Kęn in tęmęn-ipęn kęm ilat męmę, ‘Itęmat onękotękęike motol węk e męni u o nosęn әtain mętoarus-pęn io ekitęlig-pa mın.’

¹⁴“Męto ilat әpәh iman ikin koatętęhau suah әh, kęn motahl-ipęn nęghatęn kęm kig asol agin męmę, ‘Itęmat esotolkeikeęn męmę suah u otęręmęrę etęmat.’ ¹⁵Męto kęmilęs-ipęr in kol kig lan, kęn in tęmitęlig-pa mın. Kęn in tęmaun-in ręhan iolwęk mın itęm tęmoor ręhan męni kęm ilat. In tolkeike męmę otıtun męmę ilat kęmotol win e męni naka nian in tęmętatıg әpәh isęu.

¹⁶“Kęn etęm tәtaupęn tęmuwa męn-ipęn kęm in męmę, ‘Ięręmęrę, nęmәlәhәu-pa męni kitıęh e nelmęk, kęn emol win e męni ten mın.’ ¹⁷Kęn ręhan etęm-iasol tęmęn-ipęn kęm in męmę, ‘Ik iolwęk tәwır, nęmol węk itęm in tәwır. Męto-inu nęmol węk tәwır o nehm wıręn nat itęm natiękәku, kęn roiu oekęgәhan-in mın ik męmę onakęręmęrę taon ilat ten.’^d

¹⁸“Kęn etęm tatuarisig lan tęmuwa męn-ipęn męmę, ‘Ięręmęrę, nęmәlәhәu-pa męni kitıęh e nelmęk, kęn emol win e męni faif mın.’ ¹⁹Kęn etęm-iasol tęmęn-ipęn kęm in męmę, ‘Ik onakęręmęrę e taon ilat faif.’

²⁰“Kęn iolwęk kit mın tęmuwa męn-ipęn kęm in męmę, ‘Ięręmęrę, inu ręham męni. Emәlis әtain e napęn, kęn mәhluaig-in wir, ²¹męto-inu io iatęgin ik itęm ręham nolęn tiękis. Nakatos natımnat itęm kęsęnәmә ręham, kęn matęulęk e nasumęn mın itęm ik nęmәsәfęn ilat.’

²²“Kęn etęm-iasol tęmęn-ipęn kęm in męmę, ‘!Ik iolwęk rat! Nęghatęn әm ręham tatęgәtun męmę nęmol tęrat agin. Nınıtun rәkis męmę io etęm-iękis, kęn iakatos natımnat itęm kęsęnәmә rәhak, kęn iatęulęk e nasumęn mın itęm emәsәfęn ilat. ²³?Tahro nęmәsosęn rәhak męni muwın mәlәhәu-pęn e pag, kęn nian ekitęlig lan, ekitun nosęn rәhak męni ilau profit ręhan?’

²⁴“Kęn tęmęn-ipęn kęm ręhan mın әh męmę, ‘Otos-irәkis ręhan męni, kęn motos-ipęn kęm suah u ręhan męni ten.’

²⁵“Kęn ilat kęmotęn męmę, ‘!Ięręmęrę, tәsәtuatıpęn męto-inu ręhan męni ten rәkis!’

c 19:13 Etęm-iasol tęmos-ipęn męni kitıęh kitıęh kęm ręhan iolwęk ten, kęn męni kitıęh in tahmen-pęn e wan-hanrit-taosan watu. **d 19:17** Luk 16:10

²⁶ “Kæn etəm-iasol təmən-ipən kəm ilat məmә, ‘Iatən kəm itəmat məmә, etəmim itəm tatos nat kit, kəpanos-ipən mīn neen mīn. Məto etəm rəhan nat kit tikə, kəpanos-irəkis rəhan natimnat rafin.’^e ²⁷ Kæn roiu, rəhak tikimīr mīn itəm kəmәsotolkeikeən məmә ekuwa kig rəhalat, onəkotit ilat motuwa, kæn onəkotohamnu ilat e niganəmtək.’ ”

Iesu təmuwin Jerusalem

(*Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19*)

²⁸ Kæn nian Iesu təməghat rəkis un, kæn in təmaliwək maupən matuwin Jerusalem, kæn netəmim koatuarisig in. ²⁹ Nian kinotuwa iuəhkir o latuənu mil u kəiu, Petfas ne Petani e Nitot Rəha Nig U Olif, kæn in təmən-ipən kəm rəhan mil etəmim kəiu məmә, ³⁰ “Ian əpəh latuənu itəm kotisi-pən ikin. Ikin əh, onakuehm nəti togki kit itəm kəsasuəən əh lan. Iakis nol lan muasig muea ikin-u. ³¹ Kæn okəmә suah kit tətapəh otəmlau məmә, “?Nakətiakis togki o naka?” kæn onəkueən-ipən kəm in məmә, ‘Iərəmə rəhatat, in tolkeike məmә otol nat kit lan.’ ”

³² Kæn kəmian muehm natimnat rafin tol əm məmә inu Iesu təmən mihin ne. ³³ Kæn nian kəmətiakis nəti togki, kæn netəmim mīn rəha togki kəmotətapəh olau məmә, “!Ei! ?Nətiakis nəti togki o naka?” ³⁴ Kæn ilau kəmuən-ipən məmә, “Kəp. Iərəmə rəhatat tolkeike məmә otol nat kit lan.”

³⁵ Kæn kəmuasig muea kəm Iesu, kæn kəmuapəg rəhalau kot muəfətain məntaa nəti togki lan, kæn muasitu e Iesu tər masuə e nəti togki. ³⁶ Nian təmasuə lan minatuwin, kæn rəhan netəmim kotapəg rəhalat mīn kot motəpen-pən e suatip.

³⁷ Nian Iesu tinatuwa iuəhkir o Jerusalem mətasuə e togki mateiuaiu e Nitot Rəha Nig U Olif, kæn netəmim rafin rəhan nikilat tətəgien, kæn mīnətuoun moatənwiwi Uhgīn motagət əfəməh o nat pispis mīn itəm kəmoatehm in təmatol. ³⁸ Kæn koatən məmә,

“!Iərəmə rəhatat Uhgīn tətətig ilau Kig u itəm tatuwa e nərgin!”

!Pəs nəməlinuən tətətig əpəh e nego e neai, kæn əpəh ilis ilis agin e nego e neai, katiləs-ipər nərgi Iərəmə rəhatat Uhgīn!”

³⁹ Kæn Fārisi mīn neen itəm kəmotətig əh-ikin kəmotən-ipən kəm in məmә, “Iəgətun. Ən-iəhau rəham mīn netəmim məmә okotakəm nohlilat.”

⁴⁰ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Okəmә netəm mīn u kəsotagətən, kæn kəpiel mīn u, ilat okotagət əfəməh.”

Iesu təmasək o netəm Jerusalem

⁴¹ Kæn nian Iesu təmuwa iuəhkir təməhm taon əh Jerusalem, kæn təmasək o netəm mīn əh-ikin əh. ⁴² Kæn tatən məmә, “Ei, nat əpnəpin

nəmotapəs natimnat itəm tatos-ipa nəməlinuən mətoarus-pa u-roiu, məto okəmə nəkotitun ilat roiu əm, kən Uhgın otos-ipinə kəm itəmat. Məto kəp. Natimnat min əh koatəhluaig okol nəkəsotehmən. ⁴³Məto e nian min itəm tatuwa otəmat, rəhatəmat tikimir min okotuwa kətul kitəlau-in itəmat, okotel niməptən kətu-pər kol əpətin rəhatəmat taon, kən motahtosig-in itəmat lan məmə nəkəsotietən. ⁴⁴Kən ilat okotərəkin rafin nimə e taon rəhatəmat, kən okotohamnu itəmat rafin təlmin nisualkələh min rəhatəmat. Okol kəpiel kit ne rəha nimə min osətətülən. Natimnat rafin u otatuwa məto-inu itəmat nəmotəruru nian itəm Uhgın təmuwa məmə in otosmegəh itəmat lan.”⁸

Iesu təməhg-iarəp netəmim itəm koatol maket e Nimə Rəha Uhgın
(*Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22*)

⁴⁵Kən Iesu təmuwin minatəhg-iarəp netəmim itəm koatol maket e Nimə Rəha Uhgın. ⁴⁶Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəməte rəkis e Naoa Rəha Uhgın məmə, ‘Rəhak nimə, in nimə rəha nəfakən kəm io,’^h məto itəmat ninoatol tinuwa in ‘nimə kit itəm iakləh min koatəhluaig ikin.’”ⁱ

⁴⁷Kən uarisig lan, e nian min rafin, Iesu təmatəgətun əpəh imə e Nimə Rəha Uhgın. Kən pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol min rəha noanol min rəha Isrel, kəmotegəs-in suatip məmə okotohamnu Iesu,^j ⁴⁸məto kəməsotehmən suatip kit məto-inu netəmim rafin kotolkeike pik məmə okoatəto nəghatən min rəhan, kən nəghatən rəhan tətəskəlīm wir rəhalat nətəligən.

Nətapəhən məmə pah təmegəhan-in Iesu məmə otol wək
(*Mat 21:23-27; Mak 11:27-33*)

20 ¹Nian kit, Iesu təmatəgətun netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən matən-iarəp namməsən təwir rəha Uhgın kəm netəmim. Kən pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel kəmotuwa kehm in, ²kən kəmotətapəh ron məmə, “‘Ən-tu kəm itimat məmə pah təmegəhan-in ik nakatol natimnat min əh? ‘Kən pah təmegəhan-in nepətən əh, Uhgın o etəmim əm?’” ³Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Təwir əm. Io ekətapəh-in min nəghatən kit kəm itəmat, kən itəmat onəkotaupən motuhalpın-pa kəm io. ⁴‘Pah təmegəhan-in nepətən kəm Jon məmə in otol baptais e netəmim, Uhgın o etəmim əm?’”

⁵Kən kinoatən-ən nəghatən u kəm ilat min, minoatən məmə, “Okəmə kotən məmə Uhgın təmegəhan-in, kən in otən məmə, ‘Məto təhro nəkəsotənən nıpahrien e Jon?’” ⁶Məto okəmə kitat kotən məmə netəmim əm kəmotegəhan-in, kən netəm min əh okotaht kitat e kəpiel məto-inu ilat kinotən rəkis nıpahrienən e Jon məmə in ien kit rəha Uhgın.” ⁷Kən

ilat kəmotuhalpin məmə, “Itimat esotitunən məmə pah təmegəhan-in.”
⁸Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən io min, ko esənən məmə pah təmegəhan-in nepətən kəm io məmə ekatol natimnat min u.”

Nimaa nəghatən rəha nasumən rəha krep
(Mat 21:33-46; 22:15-22; Mak 12:1-17)

⁹Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit kəm netəmim məmə, “Etəm-iasol kit təməfe nol u krep e nasumən asol rəhan. Kən in təmələhəu-pən nasumən u e nelmi netəmim neen, kən ilat okotol wək lan, kən nian rəha nələk-inən, okotos-ipən məsin kəm in. Kən təmuwin əpəh e niməptən pisin kit matig minos nian tepət.^k ¹⁰Kən nian krep təmöl noan kən kinotəmarəg, etəm-iasol in təmahl-ipa rəhan kit iolwək məmə in otuwin mehm netəm koatol wək e rəhan nasumən məmə okotəhl noa krep, kən motoor kos-ipən rəha etəm-iasol neen. Məto netəm min əh kəmotətul motaht iolwək əh, kən motahl-ipən titəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in. ¹¹Kən etəm-iasol təmahl-ipa min rəhan kit iolwək min. Kən ilat kotaht min, motol naulisən rat kəm in, kən motahl-ipən titəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in. ¹²Kən in tahl-ipən min kit min, kən ilat kəmoatoh katoh kos-ipən niməgəm kəm in, kən motahl-iarəp.

¹³“Kən etəm-iasol rəha nasumən təmə, ‘?Ekol naka əh-roiu? Təwir məmə ekahl-ipən nətik ətuatip itəm iakolkeike pik, okəm-naka ilat okotisiai-in.’ Kən in təmahl-ipən.

¹⁴“Məto nian netəm min əh kəmotəhm, kəmotən kəm ilat min məmə, ‘Nəti etəm-iasol ilouin tatuwa itəm o nian kit nasumən tuwa məmə rəhan. Pəs kotuwin motohamnu, kən kitat okotos nasumən rəhan məmə rəhatat.’
¹⁵Kən kəmotaskəlim motewkəkan motuwin əpəh ihluə e nasumən, kən motoh kohamnu.

“?Kən iərəməwə otol naka kəm netəm min əh? ¹⁶In otuwa moh netəm min əh kotimis, kən in otələhəu-pən nasumən asol əh otuwin e nelmi netəm pisin.”

Kən nian netəm kəmoatətəlig-in in kəmotətə nəghatən əh, kəmotən məmə, “!Pəs okol kəsol aɡin-əhən nat əh!”

¹⁷Məto Iesu təmasipən ətuatip əm olat, kən mən məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

‘Kəpiel əh itəm netəm rəha niləkinən nimə kəmotərakin,
in təmuwa kəpiel keike rəha nolən nimə.’^l

“?Məto nəghatən u nipətən naka? ¹⁸Netəmim rafin itəm okotiet motorin-pən ilat e kəpiel əh, kən okotorapitpit ilat motol nimismisin. Məto okəmə kəpiel əh otiet maht suah kit, kən in otawtəwitə mərat aɡin.”^m

¹⁹Kən iəgətun min rəha Lou, ne pris asol min kəmotitun məmə nimaa nəghatən rəhan tatən ilat, kən tol nəhlan, kəmoategəs-in suatip məmə okotaskəlim uəhai əm, kiləs-ipən e kalapus, məto kinoatəgin netənim, kən motapəs.

?Tətuatip məmə netənim okotətou takis kəm Sisa, o kəp?

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰Kən iəgətun min rəha Lou, ne pris asol min koatalkəlik wir o Iesu, moatolkeike məmə okotətu-pən nīpəgnəmtin min neen e nəghatən kit rəhan məmə okotiləs-ipən in e nelmi etəm Rom, kapman rəhalat. Kən kəmotahl-ipən netənim neen məmə ilat okotuwīn motol kəut kəsua kəm Iesu.ⁿ ²¹Kən kəut kəsua min kəmotuwīn motətapəh o Iesu məmə, “Iəgətun. Itimat ekotitun natimnat min itəm nakatən ne natimnat itəm nakəgətun netənim lan, kotətuatip wir. Ik onakəsələn nolən pisin kəm suah kit, kən matig mol pisin min kəm suah kit. Məto onəköl təhmen ahmen əm kəm ilat rafin. Kən ik nakatəghat-in əm nīpahrienən matəgətun netənim e suatip rəha Uhgīn. ²²?Ən-tu kəm itimat məmə, tətuatip e Lou rəhatat məmə okotətou takis kəm Sisa u in kapman rəha Rom, o kəp?”

²³Məto Iesu təmitun əm məmə koatol kəut kəsua kəm in, kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁴“Otəgətun-tu mənī kit kəm io. ?Narmi pah u tətatiɡ e mənī u? ?Kən nərgi pah u tətatiɡ e mənī u?” Kən kəmotən məmə, “Narmi Sisa, ne nərgi Sisa.”

²⁵Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inəh natimnat rəha Sisa, os-ipən kəm Sisa. Kən natimnat rəha Uhgīn, os-ipən kəm Uhgīn.”

²⁶Kən e niganəmti netənim rafin, nəghatən min itəm koatətapəh-in, okol kəsotiləs-iəhauən Iesu lan. Məto narmilat təmiwig pik o nəghatən itəm Iesu təmuhalpīn, kən kəməsotəghatən.

?Tahro o etəm otimis kən məmegəh min?

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷Kən Satusi min neen kəmotuwa o Iesu. Ilat koatən məmə netəm kəmotimis, okol kəsotəmegəh minən. ²⁸Kən kəmotətapəh-in nəghatən kit kəm Iesu məmə, “Iəgətun. Moses təməte-pən e Lou rəhatat məmə okəmə suah kit otimis, kən rəhan pətaguihl tətatiɡ məto kəməsialəsən nətilau kit, kən inəh pian kit otəkəike mit nəutahlimis un. E nolən əh, ilau okuemək, kən nisualkələh min okotaskəlim nərig min rəha etəm tikə.^o

²⁹“Tol nəhlan, pian ilat sepīn. Kən itəm tēpət elat təmaupən mit pətan kit, kən uarisig timis, məto kəsialəsən nətilau kit. ³⁰Pian itəm tatuarisig in, təmit min nəutahlimis un, məto in min təmimis, kən kəsialəsən

nətilau kit. ³¹Kən uarisig lan, pialat kit min tit min nəutahlimis un, mətə tənimis min. Kən pian min əh ilat rafin sepın kəmotit pətan un, mətə kəsotiləsən nətilat kit, kən kəmotimis rafin. ³²Kən uarisig lan, nəutahlimis tənimis min. ³³Inəh netəm sepın, ilat pialat min kəmotit pətan əh. ?Mətə e Namnun Nian, nian netəmim okotəmegəh min e nimisən, pətan əh in rəha pah lan?”

³⁴Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nətueintən u, nəman ne nıpitan koatol marit. ³⁵Mətə e nian rəha natigən wi, netəmim itəm Uhgın nıkin tətəgien olat məmə ilat okotəmegəh min e nimisən kən mos ilat muwin kotatig e natigən wi, ko ilat kəsotol minən marit. ³⁶İlat okol kəsotimis minən mətə-inu ilat okotahmen əm e nagelo min. Kən ilat nenəti Uhgın mətə-inu in təmol ilat kotəmegəh min e nimisən. ³⁷Kən kotitun məmə inu otuwa mol nıpahrienən lan mətə-inu, naoa rəha Moses tatəgətun min məmə nian netəmim okotimis, ilat okotəmegəh min. E namsu rəha nig itəm nigəm təmatuəpən lan, Moses tətəun-in İərəmərə Uhgın məmə in ‘Uhgın rəha Epraham, Uhgın rəha Aisak, ne Uhgın rəha Jekop,’nat əpnəpın iləhal kəməhalimis rəkis nuwəh məsin. ³⁸Uhgın u, in Uhgın rəha netəm koatəmegəh, mətə sənəmə in Uhgın rəha netəm kəmotimis, mətə-inu in tatehm netəmim rafin məmə ilat koatəmegəh, nat əpnəpın okəmə kəmotimis rəkis o koatəmegəh əh.”^q

³⁹Kən iğətun min rəha Lou neen kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “İğətun, nəmuhalpın wir pahrien.” ⁴⁰Kən kəmotəgin o nətapəh-inən nəghatən kit min tol min-nəhlan.

Kig Tefit ne Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa (*Mat 22:41-46; Mak 12:35-37*)

⁴¹Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro netəmim koatən məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, in mipi Kig Tefit rat? ⁴²Mətə-inu e Naoa Rəha Napuən Min,^r Kig Tefit atıp əm təmən məmə,

‘İərəmərə Uhgın təmən kəm rəhak İərəmərə Kristo məmə, “Əpələh e nıkalik matıp, ikin rəha nəsanənən ne nisaiiən,

⁴³mətoarus-pa io ekos-iəhau rəham tikimir min, mol ilat kotahmen e nıməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.”^{s t}

⁴⁴Kig Tefit atıp təmən məmə Mesaea in rəhan İərəmərə. ?Kən okəmə mipi Tefit atıp əm, kən tahro matol rəhan İərəmərə?”

p 20:37 Eks 3:6 **q 20:38** Nat əpnəpın nıpəti etəmim tənimis, mətə narmin tatəmegəh əh. **r 20:42** “Naoa rəha Napuən Min” in “Ol Sam” e Bislama Baebol **s 20:43** Nəghatən Kris ətuatıp tətən məmə, “ekol rəham tikimir min ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matəfıpar nelkəm lan,” kən nıpətin u məmə, “Oekol ik ilis taprəkis-in rəham tikimir min.”
t 20:43 Sam 110:1

Iesu tēmāghat-in iāgētun mīn rēha Lou
(*Mat 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 11:37-54*)

⁴⁵Nian netāmim kāmōatətəlīg, Iesu tēmān-ipān kām rēhan mīn netāmim mēmā, ⁴⁶“Itāmat onəkōtəkāike moatəto wir itāmat kān māsōtətəu-pēnān nolān mīn rēha iāgētun mīn rēha Lou. Nikilat tētāgien mēmā okoatuwin-in napān əfēmāh mīn rēha nausitān mēmā netāmim okoatehm ilat ron. Kān nikilat tētāgien nian netāmim koatos-ipēr nelmīlat e maket e nisīaiān kām ilat. Kān əpəh imā e nimā rēha nuəfiminān, kotolkeike mēmā okotəpələh aupān əpəh təwir ikin. Kān e nian rēha lafet, ilat koatolkeike mēmā okotuwin kəpələh-pēn aupān ikin rēha nisīaiān. ⁴⁷Kān ilat koatol tərāt kān motakləh-in nimā mīn rēha nūtahlīmīs mīn. Kān ilat koatəfak əfēmāh moateiuə əm mēmā netāmim okoatəplan ilat ron. Nalpīnān rēha netām mīn u in otəskasik maprəkīs.”

Nūtahlīmīs kit tēmos-ipān rēhan mēni kām Uhgīn
(*Mak 12:41-44*)

21 ¹Kān Iesu tēmātehm tatisīlu wir netām rēhalat nautə tepət itām koataii-pān mēni e pokīs rēha mēni əpəh e Nimā Rēha Uhgīn, ²kān in tēmehm nūtahlīmīs kit ian-rat tēmaii-pān mēni əkəku kəiu əm.^u ³Kān Iesu tēmān mēmā, “Nīpahrienān iatān kām itāmat mēmā, mēni itām pətān u tēmaii-pān, in taprəkīs-in rēha netāmim rafin,^v ⁴məto-inu netām rēhalat nautə tepət kəmotāii-pān mēni neen məto in nat ənpapīn əm olat, rēhalat tepət mīn əh-ikin. Məto nūtahlīmīs u itām in ian-rat pahrien, in tēmos-ipān rafin mēni rēhan o nos-nəmtīnān nīgīn nagwəwəpān, kān tikə mīn əh-ikin.”

Nəmtətīn mīn rēha Namnun Nian
(*Mat 24:1-35,42-44; Mak 13:1-37*)

⁵Kān rēhan mīn neen netāmim koatəghat-in Nimā Rēha Uhgīn itām rēhan kəpiel asol mīn kotəwir, ne natīmnat wir mīn əh imā itām netāmim kəmos-ipān kām Uhgīn. Kān Iesu tēmān mēmā, ⁶“Itāmat nakoatehm natīmnat mīn əh, məto nian otātuwa itām netāmim okotohalkin-ohalkin kəpiel mīn rēha nimā əh, inəh kəpiel kit otəsətulān əh-ikin tatətul ikin roiu.”^w

⁷Kān kəmotəpəh ron mēmā, “Iāgētun. ?Natīmnat mīn əh onəghan kotuwa? ?Kān nəmtətīn naka otāgētun mēmā otəsuwəhān natīmnat mīn əh okotuwa?”

⁸Kān Iesu tatān mēmā, “Onəkōtəkāike moatəto wir itāmat mēmā suah kit otəseiūə-inān itāmat, məto-inu netāmim tepət okotuwa motān mēmā,

u 21:2 Mēni u tahmen-pān e tuente fatu. **v 21:3** 2 Kor 8:12 **w 21:6** Luk 19:44

'!Io, io Kristo ul!' kən neen okotən məmə, 'Nian rəha natimnat əh tinatuwa iuəhkir.' Məto əsotuarisig-inən ilat. ⁹Kən nian onəkotəto namnusən məmə netəmim koatəluagin, o netəmim koatətul moatəmou ilat rəhalat kapman, məto itəmat onəsotəginən. Natimnat min əh okotaupən ka pitən, məto sənəmə in Namnun Nian."

¹⁰Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Noanol min neen okotoh noanol pisin neen min, kən kapman kit otoh kapman kit. ¹¹Kən namig asol min okotan, kən nəumis otan ikin min tepət e nətueintən, kən nimisən əskasik min okotan e nətueintən, kən əpəh ilis e neai, natimnat okotuwa motol niki netəmim otəgin, kən ilat okotəplan nəmtətın asol min e neai.

¹²"Məto nian natimnat min u okəsotuwamən əh, netəmim okotaskəlim itəmat, kən motoh itəmat, kən motiləs itəmat kan əpəh e nimə min rəha nuəfiminən, ne əpəh e kalapus, kən onakoatətul e niganəmti kig min ne netəm-iasol min rəha kapman məto-inu itəmat nakoatos nərgək moatən niphrien lak. ¹³Inəh nian ətuatip məmə nakotən-iarəp namnusən təwir kəm ilat. ¹⁴Məto əsotətəlig-in paupənən məmə nəghatən naka itəm onəkotən kəm ilat,^x ¹⁵məto-inu io ekos-ipinə nəghatən ətuatip kəm itəmat kən mos-ipinə nenatigən kəm itəmat, kən mol rəhatəmat nəghatən təsanən, kən rəhatəmat tikimir min okol kəsotuhəlpinə, kən okol kəsotənən məmə nakoateiuə.^y ¹⁶Kən rəhatəmat tata ne mama min, ne piatəmat min, ne rəhatəmat noanol min, ne iolitəmat min okotiləs-ipən itəmat e nelmi tikimir min. Kən okotohamnu itəmat neen.^z ¹⁷Netəmim rafin okotətəhau itəmat o nərgək. ¹⁸Məto noanutəmat ne huə, kit otəsikəən. ¹⁹Nian onakoatətul əskasik motahatətə lak e nian iəkis min itəm okoatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən onəkotos nəmegəhən lilin lan.

²⁰"Məto nian onakehm mopael min okotuwa tepət motitəlau e taon u Jerusalem, kən itəmat onəkotəkəike motitun məmə otəsuwəhən kən kərəkin agin taon əh Jerusalem. ²¹Kən itəmat netəm nəkotatig Jutia, onəkotəkəike motaiu motagim motuwın motəhluaig əpəh nitot min. Kən itəmat netəm nəkotatig e taon əh, onəkotəkəike motiet. Kən itəmat netəm nəkotatig ikin min titəlau e taon əh, onəkəsotuwın minən əh imə e taon əh, ²²məto-inu nian əh, in nian rəha Uhgın otol nalpinən lan kəm netəm koatol nolən tərət, kən mol əp nəghatən itəm kəmətə-pən e naoa rəhan tuwa mol niphrienən.^a ²³Awe, nahməən asol rəha mama min itəm nərpilat əh-ikın, ne itəm min u koatəpinahin nisuəlkəh, məto-inu nərətən asol otuwa e nətueintən, kən neməha ne nalpinən rəha Uhgın otuwın kəm netəmim rafin rəha Isrel. ²⁴Kən okagimnu netəmim e naip, kən nian rəhalat tikimir min kəmotol win elat, kən okotit ilat motuwın ikin pisin pisin min kən ilat okotuwa slef min

x 21:14 Luk 12:11-12 y 21:15 Wək 6:10 z 21:16 Mat 10:21-22 a 21:22 Jer 5:29; 46:10; Hos 9:7

rəhalat. Kən Iaihlua min okotaliwək kən katewig-ewig e Jerusalem motiləs-
iəhau netəmim ikin itəm koatatig əh, motərəməə elat, kətoarus-pən nian
rəhalat otol namnun.^{b c}

²⁵ “Kən nəmtətin neen okotuwa e mitgar, ne məwig, ne məhau min. Kən
ikin-u e nətueintən, netəmim rafin okotəgin nərkərikən rəha nitəhəi ne
peau-peau asol min.^d ²⁶ Netəmim okotəgin pik moatimiseah o nəratən
asol min itəm koatuwa e nətueintən, məto-inu natimnat rəha neai itəm
kotəskasik pik, məto Uhgın otəloal-əloal elat. ²⁷ Kən e nian əh, okotehm
Nəti Etəmim tateiuai e mal napuə kit e nəsanənən ne nepətən əhag-
əhag asol rəhan.^e ²⁸ Kən nian natimnat min u kinotətuoun moatuwa katol
nıpahrienən lan, otətul motasipər e neai, məto-inu otəsuwəhən rəhatəmat
Kristo otuwa mikis itəmat.”

²⁹ Kən in təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə, “Nakotitun-tu nig u fik
ne nig neen min. ³⁰ Okəmə kotalpətəg minotapilpil min, kən nəkotitun məmə
in nian rəha nasumən. ³¹ E nolən kitiəh əm, okəmə nakotehm natimnat min u
koatol nəhlan, onəkotitun məmə otəsuwəhən, nəərəməərən rəha Uhgın tuwa.

³² “Nıpahrienən ekatən kəm itəmat məmə noanol rəha Isrel^f otəsikəən
mətoarus-pən natimnat rafin əh okotol nıpahrienən. ³³ Neai ne nətueintən
okiakə, məto nəghatən min rəhak okol kəsotikəən.”

³⁴ Kən İesu tatən məmə, “Nəkotəkəike moatəto itəmat. Əsotərəkinən
rəhatəmat nian min o nolən əmən lafet, motapis lan, kən moatətəlig-in pik
natimnat rəha nətueintən u. Təsəwıən məmə nian rəhak otuwa mos kaut kəm
itəmat təhmen-pən məmə noanikulu təmohasin itəmat, ³⁵ məto-inu nian əh
otuwa mıləs netəmim rafin rəha nətueintən. ³⁶ Məto nian rafin onəkotəkəike
moatətul matip, kən motəkəike katəfak məmə nakotos nəsanənən təhmen
məmə nəkoatətul əskasik əm e nian natimnat rafin əh koatuwa, kən inəh niki
Nəti Etəmim otəgıen otəmat nian onəkotətul e niganəmtin.”

³⁷ Kən nian rafin İesu tatəgətun netəmim əpəh e Nımə Rəha Uhgın,
kən lapın min in tiet muwın əpəh Nitot Rəha Nig U Olif mətapıl əh-ikin.
³⁸ Kən nian min rafin laulaugin ağin, netəmim koatuwa məmə okotətəlig-
in rəhan nəghatən əpəh e Nımə Rəha Uhgın.

Jutas təmol-salim-in İesu

(Mat 26:1-5,14-16; Mak 14:1-2,10-11; Jon 11:45-53)

22 ¹ Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tınatuwa iuəhkır,
kən in tınətuoun e lafet rəha Nuhəgego-inən. ² Kən pris asol min

b 21:24 E nup fote uarisig İesu timis, mopael min rəha Rom kəmotərəkin Jerusalem e nup
70 AD. **c 21:24** Sam 79:1; Nöl Əpən 11:2 **d 21:25** Aes 13:10; Esik 32:7; Joel 2:31; Nöl
Əpən 6:12-13 **e 21:27** Dan 7:13; Mat 26:64; Nöl Əpən 1:7 **f 21:32** Netəmim neen koatən
məmə nəghatən u tatəghat-in netəmim itəm koatəmegəh nian İesu tatəghat. Kitat kəmotətə
təhmen netəmim neen min itəm koatən məmə tatəghat-in noanol min rafin rəha Isrel
tatuwin muwin isəu.

ne iægətuŋ min rəha Lou koateam-in anion suatip məmə okotohamnu Iesu lan. Koateam-in anion suatip məto-inu ilat koatəgin netəmim məmə, kətah nimanin netəmim okotəmou okəmə kotitun məmə kəmotohamnu Iesu.

³“Kən Setan təmos niki Jutas, u nərgin kit min u Iskariot, in e netəm tuelef rəha Iesu.^g ⁴Kən in təmuwin matəghat kəm pris asol min ne netəmiasol min rəha mopaer rəha Nimə Rəha Uhgın, mateam-in suatip məmə otegəhan-in Iesu tuwin e nelmilat. ⁵Kən nıkilat təmagien, kən kəmotən-iəkis məmə okotos-ipən məni kit kəm in. ⁶Kən Jutas təmegəhan lan məmə in otol, kən mateam-in suatip məmə otegəhan-in Iesu tuwin e nelmilat nian netəmim okotikə lan.

Etəmim kəiu rəha Iesu kəmioal əpen-əpenə o lafet rəha Nuhagego-inən
(*Mat 26:17-29; Mak 14:12-25; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26*)

⁷Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tinuwa, kən e nian əh, netəmim okotəkəike motoh nəti sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən.^h

⁸Kən Iesu təmaun-in Pita ne Jon, kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Tan kən mioal əpen-əpenə nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə okotuwin motagwən ikin.”

⁹Kən kəmuən-ipən kəm in məmə, “?Nakolkeike məmə itımlau oekian hiə mioal əpen-əpenə e nagwənən ikin?”

¹⁰Kən təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uətəlig wir-tu. Nian itəmlau onakuet-arəpən e taon, kən onakuehm suah kit tatəhun pətəl asol kəmətu-pən nəhau lan. Kən nəkiauarisig-in məhaluwin e nimə kit itəm otuwin ikin. ¹¹Kən nəkuən-ipən kəm etəm-iasol rəha nimə məmə, ‘?İægətuŋ təmahı-ıpa itımlau məmə ekuea muətəpəh ron ik məmə noan u in hiə itəm in ne rəhan min netəmim okotuwa motol nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən?’ ¹²Kən in otit itəmlau nakian əpəh e noan ilis ikin itəm kinəlin wir rəkis natımnat rafin rəha nagwənən əh-ikin. Kən nakioal əpen-əpenə nagwənən əh-ikin.”

¹³Kən kəmian muehm natımnat rafin tahmen əm məmə inu Iesu təmən mihin ne. Kən kəmioal əpen-əpenə e nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

Namnun nagwənən rəha Iesu ne rəhan min

¹⁴Kən e nian rəha nagwənən, Iesu təmuwin məpələh e tərıl ilat rəhan aposol min. ¹⁵Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otəsuwəhən, okol nahməən kəm io. Məto nıkik tinolkeike pık məmə okotaupən kun nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən. ¹⁶Iakolkeike pık məmə kitat okotagwən min-nulan məto-inu, okol esagwən minən e nagwənən rəha

Nuhagego-inən mətoarus nıpəti lafet u tuwa mol nıpahrienən lan e nərəməərən rəha Uhgın.”

¹⁷Kən İesu təmos kap wain mən tagkiu ron kəm Uhgın, kən mən məmə, “Otos itəmat rafin, kən motənim, ¹⁸məto-inu roiu iatən kəm itəmat məmə esənımən wain mətoarus-pən nian natımnat rafin kotatıg ahgın nərəməərən rəha Uhgın.”

¹⁹Kən təmos pıret mən tagkiu ron kəm Uhgın, kən məmkas mos-ipən kəm rəhan mın netəmim, kən mən məmə, “İnu nıpətık itəm iakatos-ipınə otəmat. Nian rafin onəkotəkəike motol nat u məmə nıkitəmat tatəht io.”

²⁰Kən e nolən kitıəh əm, nian kəmotagwən rəkis, İesu təmos kap wain kən təmən məmə, “Kap wain u in nıtak itəm otaiu otəmat, kən tatəgətun nəniəkisən wi rəha nasituən rəha Uhgın kəm netəmim. ²¹Məto onəkotətəlig wir-tu. Suah kit ukın-u kotagwən kitat mın e tepıl, kən in otəpanegəhan-in-pən io e nelmi rəhak mın tikimir. ²²İo Nəti Etəmim oekəkəike mımıs məmə inu Uhgın təmən mihin ne. !Məto awe, nahməən asol tatuwin o etəm tategəhan-in-pən io e nelmi tikimir mın!” ²³Kən kınəotətəpəh-ətəpəh olat mın məmə, “?Kitat pah otol nat əh?”

²⁴Kən nat kit mın, ilat kınəotol nıkilat mın məmə pah u in ilis pık taprəkis-in ilat. ²⁵Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kıg mın rəha nətueintən u koatərəməərə e netəmim e rəhalat nəsanənən, kən koataun-in atıp ilat məmə ilat ‘Netəm rəha Nasituən.’ ²⁶Məto itəmat onəkəsotolən mın-nəhlan. Okəmə itəmat kit in ilis, in otıləs-ıəhau in tahmen-pən e suakəku. Kən okəmə itəmat kit tatətul əpən, kən in otuwa iolwək əm kit. ²⁷?Pah u in ilis pık, etəmim itəm tətəgwən e tepıl, o iolwək itəm tatos nagwənən matuwa? Nəkotıtun məmə etəm tətəgwən e tepıl in ilis taprəkis. Məto io, etəm-iasol rəhatəmat, nian emətaliwək kitat mın itəmat, emahmen-pən e iolwək əm kit.”

²⁸“İtəmat u, nian rafin nəkotatıg iuəhkır ron io e nian ekətatıg e nian əskasık mın. ²⁹Kən tahmen-pən əm məmə Tata rəhak tatıləs-ipər io məmə ekuwa kıg, kən io mın iatıləs-ipər itəmat məmə nakotuwa kıg mın, ³⁰məmə nakotuwa kəpələh kitat mın io, kotagwən kələh e nian ekuwa mol kıg lan. Kən e nian əh, itəmat mın onəkotəpələh e jea mın rəha kıg, kən itəmat onəkotuwa motətul əpən e noanol mın tuelef rəha İsrəl moatakıl ilat moatərəməərə elat.”

³¹Kən İesu təmən-ipən kəm Saimon Pita məmə, “Kəsi. Saimon. Ətəlig-in-tu io. Setan tınətəpəh rəkis o Uhgın məmə otegəhan-in məmə in otuwa mos-ipən-os-ipən kəm itəmat mol nəratən kəm itəmat məmə otəgətun rəhatəmat nahatətən in təskasık lak o kəp. ³²Məto enəfak rəkis ron ik məmə rəham nahatətən otəsətiteən. Kən nian nakatəuhlin rəham

nətəligən tatitəlig-pa min, ik onakəkəike mol nətəligən rəha piam min okotəskasik.”^o

³³Məto Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Iərəməərə. İatətul matip məmə ekimnə kilau min ik e kalapus, kən mimis kilau min ik.”

³⁴Kən İesu təmən-ipən kəm in məmə, “Pita, ekatən kəm ik məmə, o lapin huə, nian mənig otəsimmənən əh, kən ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.”^p

³⁵Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən, emətahl-iarəp itəmat, nəməsotosən məni e paos, ne kətım, ne put. ?Tahro? ?Rəhatəmat natimnat təsahmənən, o kəp?” Kən ilat kəmotən məmə, “Kəp.”^q

³⁶Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Məto roiu, okəmə suah kit tatos rəhan məni e paos o kətım, otəkəike mos. Kən etəm təsosən naip rəha nəluaginən, pəs otol-salim-in rəhan kot mos-nəmti rəhan kit. ³⁷İatən kəm itəmat məmə nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın tatəghat-in io, kən in otəkəike mol nıpahrienən. In tatən məmə, ‘Netəmim nıkilat təht məmə in etəmim kit itəm tatərəkın Lou.’^r Əwəh, nəghatən u tatol nıpahrienən əh-roiu.”

³⁸Kən ilat kəmotən məmə, “Iərəməərə, əplan-tu. Naip rəha nəluaginən kəiu əpəh.” Kən in təmən kəm ilat məmə, “Ah, nahmen. Otapəs-ta.”

İesu təmuwin matəfak əpəh e Nıtot Rəha Nig U Olif
(*Mat 26:36-46; Mak 14:32-42*)

³⁹Kən İesu təmıet e taon muwin əpəh e Nıtot Rəha Nig U Olif tahmen-pən əm məmə in tatol mihın e nian rafın, kən rəhan min netəmim koatətəu-pən. ⁴⁰Kən nian in təmuwin mətoarus-pən əh-ikın əh, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike moatəfak məmə nat kit otəsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətəən otatite lak.”

⁴¹Kən in təmalıwək mapəs ilat muwin məsın, kən misin nulan matəfak matən məmə, ⁴²“Tata, okəmə nıkim tagien, awi, os-irəkis nahməən min u itəm okəpanotuwa. Məto əsolən rəhak nətəligən, məto ol nat naka itəm ik əm nakolkeike.” ⁴³Kən nagelo kit təmısi-pən e neai muwa mos-ipən nəsanənən kəm İesu. ⁴⁴Kən məto-inu nıkin tıtahmə pık, kən rəhan nətəligən tınatol wək pık, kən təməfak əskasik pık, kən noəh təmaıu lan məhl matəht nisıp tahmen e nıta.^s

⁴⁵Nian təməfak rəkis, in təmətul mıtəlig-pən məmə otehm rəhan min netəmim, kən təməplan ilat kınotapıl rəkis. Kınotərou məto-inu nıkilat tıtahmə. ⁴⁶Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro nakotapıl? Otaiir

o 22:32 Jon 17:15 **p 22:31-34** Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38

q 22:35 Luk 9:3; 10:4 **r 22:37** Aes 53:12 **s 22:44** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 43-44 tıkə. Kəm-naka, sənəmə Luk itəm təməte ves 43-44, məto suah kit min itəm təməte kopi kit rəha naoa u.

motəfak məmə nat kit otəsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətəən otatite lak.”

Tikimir min rəha Iesu kəmotuwa kiləs
(*Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:2-11*)

⁴⁷Nian Iesu təmatəghat əh, nimanin netəmim kəmotiet-arəpa ikin əh, kən suah əh Jutas, u in etəmim kit e netəm tuelef rəha Iesu, in təmit ilat motuwa, kən təmuwa iuəhkir məmə otatuilim e Iesu. ⁴⁸Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Jutas, io Nəti Etəmim, məto tahro nəmuwa məmə onəkatuilim-pa lak kən e nolən əh megəhan-in-pən io e nelmi rəhak tikimir min?”

⁴⁹Kən nian netəmim min rəha Iesu kinotehm natimnat min əh minotitun məmə naka əh okol, kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Iəməmə, oekotahro? ?Ekotəte ilat e naip, o?” ⁵⁰Kən ilat kit təmoahin naip tətərəkis matəlgin matip rəha slef rəha pris asol agin.

⁵¹Məto Iesu təmə, “!Ei! !Nahmen, otapəs əm!” Kən in təmələhəu-pən nelmin e matəlgi suah u, kən mol-wir min.

⁵²Kən Iesu təməghat kəm pris asol min, ne netəm-iasol min rəha mopael rəha Nimə Rəha Uhgın, ne etəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel, u kəmotuwa məmə okotaskəlim Iesu. In təmən məmə, “?Tahro, nəman? ?Nikitəmat təht məmə io emit netəmim muwin kotəluagin o kapman, o kəm-naka io iohamnu itəm kit, kən nakotəmik naip asol min rəha nəluaginən ne nəlnal min moatuwa məmə onəkotaskəlim?” ⁵³?Nian rafin etan əm kitat min itəmat e Nimə Rəha Uhgın, məto tahro nəsotaskəlimən io? Məto roiu əh, in nian ətuatip rəhatəmat, kən nəsanənən rəha napinəpən in tatəməmə.”

Pita təmən məmə in təruru Iesu
(*Mat 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72; Jon 18:12-18,25-27*)

⁵⁴Kən kəmotuwa motaskəlim Iesu motiləs motuwın e latuənu rəha pris asol agin. Kən Pita tuarisig-in ilat məto təsuwinən iuəhkir olat.^t ⁵⁵Netəm min əh kəmotahl nigəm kit əpəh e iat rəha pris asol agin, kən motəpələh kitəlau e nigəm. Kən Pita tuwa matəpələh ilat min. ⁵⁶Kən pətan əkəku kit u slef rəha pris asol agin, təmuwa mehm Pita tatəpələh, kən nəhag-əhagən rəha nigəm tətasiəgəpın in, kən niganəmti pətan əh təmətül lan, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Suah u, in min ilau Iesu kəmatuan.” ⁵⁷Məto Pita təmən-ipən kəm pətan un məmə, “Esitunən suah un nakatən.”

⁵⁸Kən uarisig lan təsuwəhən, suah kit min tuwa mən-ipən kəm Pita məmə, “Ei, ik min, ik etəmim kit rəhan.” Məto Pita təmə, “Ei, sənəmə io etəmim rəhan.”

t 22:54 Mak 14:53-54

⁵⁹ Uarisig lan, aua kit tinuwa minuwîn rækis, kən suah kit tēməghat əskasik kəm ilat məmə, “!Nipahrienən məmə suah u tēmatuarisig-in Iesu, mətō-inu in etəm Kalili!” ⁶⁰ Mətō Pita tēmə, “!Ei! !Esitun agin-əhən nəghatən u nakatən!” Kən nian Pita tēmatəghat əh, kən mənig tēmimmən. ⁶¹ Kən Iərəmərə tēməuhlin masipən ətuatip matehm Pita. Kən Pita, nikin tēməht nəghatən rəha Iərəmərə itəm tēmən lan məmə, “O lapin əm u, nian mənig otəsimmənən əh, ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.” ⁶² Kən Pita tēmiet muwîn ihluə, tēmasək tēmasək.

Netəmim kəmotəsan-əsan e Iesu

(*Mat 26:67-68; Mak 14:65*)

⁶³ Kən e nian əh, netəmim itəm kəmotaskəlim Iesu kəmotəghat əsan lan, kən moatoh. ⁶⁴ Kən kəmotəlis ətain niganəmtin kən motoh, moatən-ipən məmə, “!Ei, ien! ?Ən-tu məmə pah tatoh ik?” ⁶⁵ Kən kəmoatən nəghatən rat tēpət moatərəkîn in lan.

Kəmiuw-iarəp Iesu e kaonsel

(*Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24*)

⁶⁶ Kən laulaugin agin, netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou kəmotuwa kuəfimin e kaonsel rəhalat, kən netəmim kəmotiləs Iesu motuwa tətul e niganəmti kaonsel əh. Kən netəm rəha kaonsel kəmotətapəh ron məmə, ⁶⁷ “Okəmə ik Kristo itəm Uhgîn tēmən məmə otahl-ipa, ən kəm itimat.” Mətō Iesu tēmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekən kəm itəmat, kən nəsətənən nipahrienən lak.” ⁶⁸ Kən okəmə ekətapəh otəmat, kən okol nəkəsotuhalpînən. ⁶⁹ Mətō tətouon roiu, io Nəti Etəmim, io oekuwin mərələh əh-ikin rəha nəsanənən ne nisialien, inəh e nikali Uhgîn matip, Uhgîn u itəm rəhan nəsanənən iahgin.”^v

⁷⁰ Kən ilat rafin kəmotətapəh ron məmə, “?Tahro? ?Ik Nəti Uhgîn?”

Kən Iesu tēmən-ipən məmə, “Nakoatən məmə io u inu.”

⁷¹ Kən kotən məmə, “?Tahro kitat koateam-in nəghatən kit min məmə otasitu e rəhatat nəghatən? Kinetəto ətuatip nəghatən əh e nohlin.”

Iesu tēmətul e niganəmti Pailat

(*Mat 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38*)

23 ¹ Kən netəmim rafin rəha kaonsel kəmotətul motit Iesu motuwîn kəm Pailat. ² Kən moatən-iarəp nipəgnəmtin min itəm otoh Iesu məmə, “Emotehm məmə suah u tatit rəhatat netəmim min, kən mol ilat kotalməl, kən matəuhlin rəhalat nətəligən koatol tikimîr ilat kapman rəha Rom, mətəhtosig-in itimat məmə esotətouən takis kəm Sisa itəm tatərəmərə e niməptən u. Kən in matən-iarəp məmə in Kristo itəm Uhgîn təmahl-ipa məmə in kig kit.”

u 22:67 Jon 3:12 v 22:69 Wək 7:56

³Kən Pailat tāmətapəh ron məmə, “?Tahro? ?Ik kig rəha netəm Isrel?” Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəmən mihin.”

⁴Kən Pailat təmən-ipən kəm pris asol min ne netəmim rafin məmə, “Esehman nīpəgnəmtin kit ne, itəm tatən məmə suah u təmərəkīn lou.”

⁵Məto ilat kotagət əfəməh moatən məmə, “Kəp. Məto suah u tətən əpnapin matəgətun netəmim rafin ikin min əh Jutia təmətuoun əpəh Kalili muwa mətoarus-pa ukin-u, kən mol nətəligən rəha netəmim koatəluə motalməl.”

⁶Kən nian Pailat təməto nəghatən əh, təmətapəh məmə, “?Tahro? ?Suah u in etəm Kalili?” ⁷Kən nian təməto məmə Iesu təmiet ikin əh itəm Herot Antipas tatərəmərə ikin, in təmahl-ipən Iesu məmə otuwīn mehm Herot, məto-inu e nian əh, Herot min in tətətig Jerusalem.”

Iesu təmətul e nīganəmti Herot Antipas

⁸Kən nian Herot Antipas təmehm Iesu, nīkin təmagien pik, məto-inu nuwəh məsin in təmolkeike məmə otehm. Herot təmatəto əm namnusən rəhan, kən in təmolkeike pik məmə in otehm Iesu otol nat pispis kit.

⁹Kən o natimnat min u, Herot Antipas təmətapəh-in nəghatən min tēpət kəm Iesu, məto Iesu təməpnapin əm məsuhalpīnən rəhan nəghatən.

¹⁰Kən pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotətul motəghat əskasik e nīpəgnəmtin min rəhalat moatoh Iesu lan. ¹¹Kən uarisig lan, Herot Antipas ne rəhan min mopael kotagət ausit e Iesu, kən moatəsan lan. Kən Herot təmən-ipən kəm rəhan mopael min məmə okotuwīn-in-pən kot wir kit rəha kig kəm in, kən motit motuwīn min kəm Pailat.

¹²Aupən ikin, Herot Antipas ne Pailat kəmətioal tīkimir kəm ilau min, məto e nian əh, ilau kəmuea minioalkeike ilau min.

Pailat təmən məmə Iesu otəkəike mīmīs

(*Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39–19:16*)

¹³Kən Pailat təmaun-in pris asol min, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne netəmim rafin, kən ilat rafin kəmotuwa kitīəh. ¹⁴Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Suah u, nəmotiləs motuwa tətul e nīganəmtək, kən nəmotən məmə tatəuhlin nətəligən rəha netəmim rəhatəmat koatol tīkimir kəm kapman. Məto emakil rəkis nətəligən u e nīganəmtitəmat, kən məsehman məmə təmətəghl lou kit, kən nīpəgnəmtin min itəm nakoatən lan təsələn nīpahrienən. ¹⁵Kən Herot Antipas min, in təkakil mehm məmə nolən rat kit təkəkul-pənən lan. Tol nəhlan, in tahl-ipa tuwa min o kitat, kən tēpiə əm məmə suah u in təməsələn nat kit itəm tərət məmə in otimis ron. ¹⁶⁻¹⁷Kən o nat əh inəh, rəhak min mopael okotalis əm, kən uarisig kotahl-iarəp tatuwīn.”^x

w 23:7 Luk 3:1 x 23:16 E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, katilpin nəghatən kit min ikin-u tatən məmə, “E nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, Pailat in otəkəike mahl-iarəp rəhalat kit etəmim otiet e kalapus.”

¹⁸ Məto ilat rafin kəmotagət əfəməh moatən məmə, “!Otiləs-iarəp suah un kən kohamnu! !Məto ahl-iarəp Parapas tuwa mehm itimat!” ¹⁹ (Suah u Parapas, kəmiləs-ipən e kalapus məto-inu in təmol netəmim kotəluagin o kapman e taon əh, kən in iohamnu itəm.)

²⁰ Məto Pailat in tolkeike məmə otahl-iarəp Iesu tatuwin, kən in təməghat min kəm ilat. ²¹ Məto ilat kəmotagət əfəməh pik məmə, “!Ətu-pər in e nig kəluau! !Ətu-pər in e nig kəluau!”

²² Məto Pailat təməghat min kəm ilat minətau kisil lan əh-roi u məmə, “?Tahro? ?Suah u in təmol nat tərət naka? Io esəhmən məmə in təmol nat kit itəm tətətip məmə in otimis ron. Məto rəhak mopael min, ilat okotalis əm, kən uarisig lan kotahl-iarəp tatuwin.”

²³ Məto ilat koatəkəike motəghat əskasik, kən motagət əfəməh e Pailat məmə otətu-pər Iesu e nig kəluau. Kən motagət pik moatuwin moatuwin, kinol win e nətəligən rəha Pailat. ²⁴ Kən Pailat təkəkil Iesu məmə otəkəike mīmīs təhmen-pən məmə inəh ilat kəmotən mihin ne. ²⁵ Kən in təmol nətəligən rəhalat, kən təmahl-iarəp Parapas u əupən in təmətətig e kalapus o nəluaginən o kapman ne nohamnuən itəm. Məto təmegəhan-in Iesu tuwin e nelmi rəhan mopael min məmə ilat okotos motuwin kitəp nətəligən rəha nimanin netəmim.

Kəmit Iesu kan məmə otimis

(*Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27*)

²⁶ Kən nian mopael min kəmotit Iesu motiet e taon, kən kəmotəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon. In təmisi-pən isəu maliwək matuwa e taon. Kən kəmotəskəlim motələhəu-pər nig kəluau rəha Iesu e nuwegin məmə otiləs, kən motən-ipən məmə otətəu-pən Iesu. ²⁷ Kən nimanin netəmim tətət kəmotəliwək katuarisig-in Iesu e suatip, kən niptan tətət min koatuarisig-in ilat, koatasək moatəun-əun o Iesu. ²⁸ Məto Iesu təməuhlin masipən məplan ilat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Niptan Jerusalem. Əsotasəkən ron io, məto otasək atip otəmat, ne nenətətəmat min. ²⁹ Otətəlig-in-tu io. Nian tatuwa itəm okəpanən məmə, ‘!Otagien itəmat netəm nəsotəməkən o nəsotəpinəhinən suakəku!’^y ³⁰ E nian əh, netəmim okotən-ipən kəm nitot asol min məmə, ‘Awi, otisas-pa etimat,’ kən okotən-ipən kəm narit min məmə, ‘Awi, otəfətain itimat.’^z ³¹ ?Məto okəmə nigəm tatuəp nəhlan nian nig nimalin tətəmiəmitə əh, kən tahro e nian nig tənəmətə?”^a

Mopael min kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau

³² Kən mopael min kəmotiləs suah mil kəu itəm kəmuətəghl lou kan məmə okotohamnu iləhal Iesu. ³³ Kən kəmotuwa ikin kit, nərgin u

y 23:29 Luk 21:23 z 23:30 Hos 10:8; Nol Əpən 6:16 a 23:31 “Nig nimalin tətəmiəmitə əh” tətəpsən-pən Iesu itəm tətətip agin, məto tatos nalpinən. Inu təhmen e nigəm itəm tətəp. Kən “nig tənəmətə” tətəpsən-pən iol təfəgə rat min. Kən uarisig lan, Uhgın otol nalpinən asol kəm ilat. Inu təhmen e nigəm asol agin. Afin Luk 21:20-24.

Louipil-uipil. Ikin əh, kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau. Kən kəmotətu-pər iətgəhl lou mil əh-ikin, kit e nikali Iesu matip, kən kit e nikalin mol. ³⁴Kən Iesu təmə, “Tata. Aluin rəhalat nolən rat min itəm koatol kəm io, kən məsalpınən, məto-inu kəsotitunən nat naka itəm koatol.” Kən kəmoator rəhan natimnat moaturin taes ron.^b

³⁵Kən netəm min u koatətul əh-ikin, moatehm natimnat min u, məto etəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel kotalah əsan e Iesu moatən məmə, “!In təmosmegəh netəmim tepət rəkis. Məto okəmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, kən in Etəm Uhgın Təmitəpun, kən pəs in otosmegəh atip in!”^c

³⁶Kən mopael min, ilat min koatəghat əsan e Iesu, kən motuwa iuəhkir ron moatətapəh məmə in tolkeike wain u itəm tagin,^{d e} ³⁷moatən məmə, “!Okəmə nıpahrienən ik kig rəha noanol min rəha Isrel, osmegəh atip ik əh-roiu!”

³⁸Kən nəghatən kit əh-ikin kəməte kətu-pər e rəhn-kapə nig kəluau, tatən məmə, INU KIG RƏHA NETƏM ISREL.

³⁹Kən iətgəhl lou mil kit itəm katəkul-pər e nig kəluau, in tatəghat rat e Iesu, matən məmə, “!Ei! ?Ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, o kəp? !Okəmə tol mihin, osmegəh ik kən mosmegəh min itimlau!”

⁴⁰Məto iətgəhl lou əh kit min təmən-ipən kəm in kit, kən mahtosig-in məmə, “?Tahro? ?Nəsəginən Uhgın, nat ənnapın onakimis? Nalpinən u rəhatəhal in tahmen-ahmen əm. ⁴¹Məto təmətuatip əm məmə kilau okiamis o rəhalau nolən rat min itəm kəmial. Məto suah u, in təsolən nat tərət kit ne.”

⁴²Kən təmən-ipən kəm Iesu məmə, “!Iesu, o nian onəkuwa matol kig lan, kən nikim otatəht io.” ⁴³Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “!Nıpahrienən iatən kəm ik, məmə roiu əm kilau min ik əpəh e nego e neai.”

Iesu təmimis

(*Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30*)

⁴⁴⁻⁴⁵Kən iuəhkir tuelef klok e nərauiəgən, mit nəsasiəən, kən narinəpən tınan rafin ikin əh mətoarus-pən tri klok ehnaipən. Kən niməhan itəm tatəkulosig-in-pən Ikin Tasim Agın Ikin e Nimə Rəha Uhgın, təməhap məsin kəiu.^f ⁴⁶Kən Iesu təmagət əfəməh məmə, “!Tata. Iatələhəu-pən nəmegəhən rəhak e nelməm!” Nian təmən rəkis nəghatən əh u, kən rəhan namegən tiet.

⁴⁷Kən nian etəm-iasol rəha mopael min rəha netəm Rom təmehm natimnat min əh, kən in təmənwiwi Uhgın matən məmə, “!Nıpahrienən, suah u in tətəuatip pahrien!” ⁴⁸Kən netəmim itəm kəmotuwa ikin əh

b 23:34 Sam 22:18; Aes 53:12 **c 23:35** Sam 22:7-8 **d 23:36** Wain u itəm tagin, in nənimən rəha ian-rat min. **e 23:36** Sam 69:21 **f 23:45** Hip 6:19-20; 10:19-20

məmә okotəplan, nian kəmotəplan natimnat min əh, kəmoatuwin moatəto tərət e nikilat, kən motahtaht manikiləhalat. ⁴⁹Kən ioli Iesu min, ne nipitan itəm kəmotisi-pən Kalili motətəu-pən Iesu motuwa, ilat kəmoatətul isəu məsin kən moatehm natimnat min əh.

Josep təmitənim Iesu

(*Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹Kən etəm Aramatia kit əh-ikin, nərgin u Josep. Aramatia in taon kit rəha Isrel, kən suah əh in etənim kit rəha kaonsel rəha netəm Isrel. In etəm təwir, rəhan nəmegəhən tətuatip, kən in etənim kit təmatəsahgin məmә otəplan nərəməgəhən rəha Uhgın. Kən in təməsegəhanən e nəghatən rəha kaonsel itəm kəmoategəhan-in Iesu məmә okoh. ⁵²Kən in təmuwin mehm Pailat mətapəh ron məmә otegəhan-in nipəti Iesu tos. ⁵³Kən Josep təmuwin miləs-iəhau nipəti Iesu e nig kəməluau, mos muwa malpin e niməhan wir kit, nərgin u linen. Kən təmiləs muwin mələhəu-pən e nipəg kəpiel itəm kinəməte rəkis o nolən suwit ikin, məto kəsitənimən əh suah kit ikin. ⁵⁴In əh e nian rəha noanol min rəha Isrel itəm koatol əpen-əpenə lan o nian rəha Sapat, kən iuəhkir Sapat tətəuon.

⁵⁵Kən nipitan itəm kəmotisi-pən Kalili kəmotuarisig-in Iesu, kəmotətəu-pən suah un, motuwin motəplan nipəg kəpiel, kən motəplan nolən itəm in tatələhəu-pən min Iesu ikin. ⁵⁶Kən uarisig, nipitan kəmotitəlig-pən latuənu, kən kəmoatol əpen-əpenə manat min neen ne fomat itəm nəmiəwilat təwir məmә okol-pən e nipəti Iesu. Kən e nian rəha Sapat, ilat kəmotameg moatətəu-pən nəghatən rəha Lou.^g

Iesu təməmegəh min e nimisən

(*Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10*)

24 ¹Kən e Sante laulaugin aɡin, nipitan kəmotuwin əpəh e suwit, motəmik nat pien-pien min u nəmiəwilat təwir itəm kəmotol əpen-əpenə rəkis lan. ²Nian kəmotuwa e suwit, kəmotehm kəpiel itəm kətahtosig-in nipəg kəpiel lan, məto kəmahwin rəkis. ³E nian kəmotuwin e nipəg kəpiel, məto kəsotehmən nipəti lərəməgə Iesu. ⁴Kən ilat kinotəruru əfəməh moatətəlig-in natimnat min əh. Kən əmun etənim kəu əh-ikin, katuətul ilat min nipitan, kəmian e napən itəm tatipit-ipit. ⁵Kən nipitan kəmotəgin pik, kəmotisin nulilat motasil-iəhau moatehm niməptən, kən suah mil kuəmə, “?Təhro nakoategəs-in etəm təməmegəh u ikin-u ima netəm kəmotimis? ⁶In tikə ukin-u. !In tinəmegəh min! Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən itəm təməhən kəm itəmat nian in təmətatig əh əpəh Kalili məmә,^h ⁷“Natimnat min u okotəkəike motuwa motol nipahrienən lan. Okegəhan-in-pən Nəti Etənim tuwin e nelmi iol

tāfagə rat min, kən okətu-pər e nig kəluau timis, mətə e nian tatol kisil lan, kən in otəmegəh min.’ ” ⁸Kən nikilat tinəht nəghatən rəha Iesu.

⁹Kən kəmotiet e suwit motuwīn motən-ipən natimnat min əh kəm netəm lefen rəha Iesu, ne rəhan min rafin. ¹⁰Kən nipitan min əh itəm kəmotən-iarəp natimnat min u kəm aposol min, inəh Meri Maktala, Joana, Meri mama rəha Jemes, ne nipitan neen min itəm kəmotuwīn e suwit. ¹¹Mətə aposol min kəmotətə nəghatən əh tahmen-pən əm e nəghatən alməl kit itəm nipətīn tikə, kən məsötənən nipahrienən lan.

¹²Mətə Pita təmətul maiu muwīn əpəh suwit ikin, moeg-oeg masipən e nipəg kəpiel kən təmehm əm napən itəm kəmalpin nipətī Iesu lan, mətə nat kit min tikə əh-ikin. Kən in təmaliwək mitəlig minatuwīn latuənu, kən matətəlig-in pik natimnat min əh.

E suatip tatuwīn Emeas

(Mak 16:12-13)

¹³E nian əm əh inəh, suah mil kəiu rəha Iesu kəmualiwək mətian latuənu kit, nərgin u Emeas. Latuənu un mətəarus-pən Jerusalem, in iuəhkir o lepen kilometa. ¹⁴Kən e nian ilau kəmualiwək mətian, kən ilau kəmatuəghat-in natimnat min itəm kəmol ilat. ¹⁵Nian ilau kəmatuəghat nəhlan, kən Iesu təmuwa iuəhkir olau, məhlaliwək kələh mətəhaluwīn. ¹⁶Mətə kəməsiatunən məmə pah əh iləhal min kəmətəhlaliwək mətə-inu Uhgīn təmahtosig-in nətəligən rəhalau.

¹⁷Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Təs mil. ?Naka un nakatuən?”

Kən əmun kəmuələhl muətul, nigənəmtilau təmərou. ¹⁸Kən suah mil əh kit, nərgin u Kleopas, təmən-ipən kəm in məmə, “Okəm-naka ik əm un iapispis kit u Jerusalem itəm nəsitunən natimnat min itəm kəmol ilat e nian min itəm kinotuwīn rəkis.”

¹⁹Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “?Natimnat naka min əh?”

Kən kəmuən-ipən kəm in məmə, “Natimnat min itəm kəmol e etəm Nasaret əh Iesu. In ien kit rəha Uhgīn, kən rəhan wək təsanən wir ne rəhan min nəghatən kotəfigəm, kən niki Uhgīn ne niki netənim tətəgien lan. ²⁰Mətə rəhatimat pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotiləs-ipən e nelmi netəm Rom məmə okotakil məmə in otimis. Kən kəmotətə-pər e nig kəluau timis.

²¹“Mətə itimat emotələhəu-pən pap rəhatimat nətəligən tətətig əskasik lan məmə in otiləs-irəkis itimat noanol min rəha Isrel e nelmi tikimīr min rəhatimat. Kən roiu in nian tatol kisil lan.” ²²Kən nat kit min, nipitan neen itəm emotan, kəmotol məmə narmitimat təmiwig o nəghatən kit. Roiu laulaugin agin-əh, kəmotuwīn əpəh e suwit itəm kəmitənīm Iesu ikin, ²³mətə kəməsotehmən nipətīn. Kən kəmotitəlig-pa moatən məmə,

‘Emotehm nat kit tahmen e napilaiirən, inəh nagelo mil kəiu katuən-
ipa kəm itimat məmə Iesu tatəmegəh.’ ²⁴Kən rəhatimat neen netənim
kəmotuwīn e suwit, kəmotehm natimnat rafin aɡin tətuatip tahmen-pən
əm e nəghatən əh nīpitan min əh kəmotən mihin ne, məto kəsotehmən
Iesu.”^j

²⁵Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “Təs mil. !Rəhatəmlau-kapə tikə,
kən nakatiaiuw nifagə matialəs pik o nənən nīpahriənən o natimnat
itəm ien min rəha Uhgīn kəmotən! ²⁶?Nəkiatun o kəp məmə, Kristo
itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa otəkəike mos nahməən e nīpətin, kən
uarisig lan, in təpanuwīn əpəh e nego e neai mos nərgīn rəha nīsiaiən?”^k
²⁷Kən Iesu təmən-ipən wir kəm ilau Naoa Rəha Uhgīn itəm koatəghat-in
in, təmətuoun e naoa rəha Moses kən muwīn mətoarus-pən naoa min
rəha ien min rəha Uhgīn.^l

²⁸Kən kīnətəhaluwa iuəhkīr o latuənu itəm suah mil katian ikin. Kən
kənuəplan məmə Iesu tīnətaliwək minatuwīn məsətulən, ²⁹məto ilau
kətiauəh nikin məmə, “Ei, təwīr məmə nəkətətig kītəhal min ik, məto-inu
tīnapinəp rəkis, otəsuwəhən roiu mit taht.” Kən təmuwīn mīnehm ilau
mətəhaləpələh.

³⁰Kən kīnətəhaləpələh məmə okəhlagwən, kən in təmos pīret mən
tagkiu ron kəm Uhgīn, kən məmkas mos-ipən kəm ilau. ³¹Kən əmun
Uhgīn təmol kəniatun məmə in Iesu, kən əmun in təmikə min, kən
kənəsəplanən. ³²Kən kəmuən-ipən kəm ilau min məmə, “!Ei! ?Nian in
təmatən-ipa wir Naoa Rəha Uhgīn kəm kilau e suatip, kən katuəto təwīr
lan nīkilau tətəɡien pik, o kəp?”

³³Kən roiu aɡin-əh min, kəmuətul miaiet ikin əh miatəlig-pən min
Jerusalem. Kən ikin əh, ilau kəmuehm netəm lepen rəha Iesu ne netənim
neen min rəhan kəmotuwa kuəfimin rəkis ilat min katəpələh, ³⁴kən
moatən məmə, “!Nīpahriənən! !Iəməmə təməmegəh min, kən Saimon
Pita^m təmehm rəkis!”ⁿ ³⁵Kən ilau kəmuən-ipən rafin natimnat itəm kəmol
kəm ilau e suatip, kən muən-ipən nian ilau kəmatiatun Iesu lan e nian
itəm in təmatəmkas pīret matos-ipən kəm ilau.

Netənim rəha Iesu min kəmotehm

(*Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23*)

³⁶Kən nian katuən əh nəghatən min əh, Iesu təmuwa mətul iluɡin-in ilat
matən kəm ilat məmə, “Nəməlinuən tətətig otəmat.”

³⁷Məto ilat kəmotaut lan kən mīnoatəɡin, nīkilat təht məmə kīnətəplan
narmin kit.^o ³⁸Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhro rəhatəmat
nətəligən tatərat nəhlan? ?Təhro rəhatəmat nətəligən tətətul pagpag?

j 24:24 Jon 20:3-10 k 24:26 Luk 9:22 l 24:27 Sam 22:1-21; Aes 53 m 24:34 Nəghatən
Kris ətuatip tatən məmə, “Saimon.” n 24:34 1 Kor 15:4-5 o 24:37 Mat 14:26

³⁹Otehm-tu nelmək ne nelkək məmə io əm u. Otea-pa motek nipətik kən motitun məmə io. Narmi etənim nipətin ne nikilkilin tikə, təsolən məmə inu nakoatehm io, nipətik ne nikilkilik əh-ikin.”

⁴⁰Təmən nəghatən əh, kən təməgətun nelmin ne nelkin kəm ilat.

⁴¹İlat kəsotən wirən nipahrienən lan məto-inu nikilat tətəgien pik, kən narmilat tatiwig. Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nagwənən kit un nakoatos, o?” ⁴²Kən kəmos nəm məsin itəm kəmwaan rəkis motos-ipən kəm in, ⁴³kən e nigənəmtilat, təmos mun.

⁴⁴Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən ikin, nian emətətig əh kitat min itəmat, emən nəghatən u kəm itəmat məmə, natimnat rafin itəm koatəghat-in io e Naoa Rəha Ughin, okotəkəike motuwa motol nipahrienən lan, inəh nəghatən min e naoa rəha Moses, ne naoa min rəha ien min rəha Ughin, ne Naoa Rəha Napuən Min.”^p

⁴⁵Kən in təmerəh e rəhalat nətəligən məmə okotitun nəghatən min itəm tətətig e Naoa Rəha Ughin. ⁴⁶Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm tətətig e Naoa Rəha Ughin tatən məmə netənim okotol tərət kəm Kristo itəm Ughin təməhl-ipa, motol tatəto nahməən e nipətin matuwın matuwın timis, məto e nian itəm tatol kisil lan, in otəmegəh min e nimisən. ⁴⁷Kən e nərgi Kristo itəm Ughin təməhl-ipa, netənim okotəkəike motən-iarəp nəghatən əh məmə netənim okotəkəike motəuhlin kən motitəlig e rəhalat təfagə rat min, kən Ughin in otəsalpınən nitai təfagə, kən maluin rəhalat nolən rat min. Nəghatən u otəkəike muwin kəm noanol min rafin əpəh ikin min rafin, otətuoun Jerusalem kən muwin mətoahgin-pən ikin min rafin e nətueintən. ⁴⁸İtəmat nəmotehm natimnat min u, kən onəkotən-iarəp ətuatip nəghatən min lan.^q ⁴⁹Kən ekahl-ipa suah u itəm rəhak Tata təmən-ikis məmə in otahl-ipa kəm itəmat, inu rəhan Narmin. Məto onakoatəsağin e taon əh mətoahgin-pən nakotos nəsanənən rəha Narmin Rəha Ughin, kən tərıoah e nəmegəhən rəhatəmat.”^r

Ughin təmiləs İesu muwin e neai

(Mak 16:19-20)

⁵⁰Kən İesu təmit ilat motiet e taon motuwın əh latuənu Petani. Kən təmiləs-ipər nelmin məfak olat. ⁵¹Kən nian təmatəfak olat, kən təməpəs ilat nian Ughin təmiləs minatuwin əpəh ilis e nego e neai. ⁵²Kən kəmotəiuaiu motəfak-pən kəm in, kən uarisig lan, kotitəlig-pən Jerusalem nikilat tətəgien. ⁵³Kən nian rafin, koatuwin e Nimə Rəha Ughin moatənwiwi Ughin.